

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**VOLBY DO MĚSTSKÉ RADY V SOBĚSLAVI
V PRVNÍ POLOVINĚ 18. STOLETÍ**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D

Autor práce: Bc. Eva Nováková

Studijní obor: Archivnictví navazující

Ročník třetí

2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Michlově Huti 2. května 2017

Bc. Eva Nováková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomohli při psaní této práce. Především děkuji vedoucímu mé diplomové práce doc. PhDr. Josefu Hrdličkovi, Ph.D. za rady a připomínky, podněty, trpělivost a obrovskou pomoc s výslednou obsahovou i formální podobou práce.

Anotace

Volby do městské rady v Soběslavi v první polovině 18. století

Práce nazvaná *Volby do městské rady v Soběslavi v první polovině 18. století* se věnuje podobě městské správy ve schwarzenberském vrchnostenském městě Soběslavi v první polovině 18. věku. V první části své práce představím podobu tamní městské správy s důrazem na její nejvýznamnější instituce představované městskou radou, sborem obecních starších a rychtářem. V následující kapitole popíši způsob volby radních, obecních starších i rychtáře, na nichž se v této době podílela celá městská obec. Budu přitom vycházet z unikátně dochovaných soupisů, které při volbách vznikaly a evidovaly hlasy udělené jednotlivým osobám. Ve třetí části diplomové práce se budu zabývat podobou ceremoniálu, při němž byla ukončena činnost institucí městské správy a na místa odstupujících konšelů, obecních starších a rychtáře byli jmenováni jejich nástupci. Diplomová práce vychází z pramenů uložených v SOKA Tábor ve fondu Archiv města Soběslavi a v SOA Třeboň ve fondu Velkostatek Třeboň.

Annotation

The theses called *Volby do městské rady v Soběslavi v první polovině 18. století* is dealing with a city administration in Soběslav of schwarzenberg nobility in the first half of 18th century. In the first part of my theses I introduce a form of the city administration with an emphasis on its most important institutions as a city council, a group of municipal older and a reeve. In the next chapter I describe a way of a councillor election, a group of municipal older election and a reeve election in which the city community participated. I use unique survived lists originated from elections that registered votes. In the third part of my theses I focus on a ceremony of ending activity of city institutions and replacing free places with successors. The Master theses comes from sources placed in the city archive Tábor in the fund of Archive of the city Soběslav and in the archive Třeboň in the fund of Large estate Třeboň.

Obsah

Úvod.....	8
Vývoj městské správy v městě Soběslavi.....	14
Orgány městské správy.....	19
Rychtář	19
Městská rada.....	21
Obecní starší	25
Celá obec	26
Renovace městské rady v pramenech.....	27
Individuální hlasovací listy	28
Kolektivní hlasovací listy.....	30
Konsignace.....	40
Specifikace měšťanů	43
Obnova městských orgánů v letech 1745 a 1748	49
Obnova městských orgánů v roce 1745.....	50
Termín renovace.....	50
Hlasování.....	50
Cechovní preference	57
Uzavírání funkčního období odstupující rady	60
Mezi odesláním kolektivních vot a renovačním aktem.....	61
Renovační komise a její příjezd do města	66
Renovační akt	67
Orgány městské správy po obnovení.....	68
Obnova městských orgánů v roce 1748.....	71
Termín renovace	71
Hlasování.....	71
Cechovní preference	78

Uzavírání funkčního období odstupující rady	81
Mezi odesláním kolektivních vot a renovačním aktem	81
Renovační komise a její příjezd do města	85
Renovační akt	86
Orgány městské správy po obnovení.....	86
Závěr	90
Seznam pramenů a literatury	93
Prameny nevydané	93
Prameny vydané	93
Literatura	94
Seznam příloh.....	98

Úvod

Jako téma diplomové práce jsem si vybrala zpracování městské správy schwarzenberského vrchnostenského města Soběslavi v první polovině 18. století. Pro toto časové období jsou dochována jedinečná hlasovací vota, která zachycují hlasování zúčastněných měšťanů při volbách členů městské správy. Na základě těchto, ale i dalších dochovaných pramenů lze sledovat průběh voleb a způsob hlasování do obnovených městských orgánů, který doposud nebyl významně probádán.

První kapitola práce nejprve nastíní dějiny vrchnostenského města Soběslavi od první zmínky až po sledované období, přičemž využije zejména regionální literaturu¹ a edice městských privilegií.² Problematiku vývoje městského práva na našem území lze studovat z edičně vydaných městských práv. Tomuto tématu se věnovali historici v řadě publikací a dílčích studií, které se postupně zaměřovaly na užší lokality.³ Pro svoji práci využiji především edici Práv městských Království českého Pavla Kristiana z

---

¹ Podrobněji Libuše MÁCOVÁ, Městská správa v Táboře na počátku 17. století, in: Sborník k 550. výročí vzniku města, Tábor 1970, s. 50-74.

² Miroslav TRUC, *Ius regale rožmberských městských privilegií*, in: Karel MALÝ (ed.), *Městské právo v 16.-18. století*, Praha 1989, s. 53-67; Antonín HAAS, *O tak řečeném právu královském rožmberských měst a městeček*, Jihočeský sborník historický 26, 1957, s. 69-74; TÝŽ, *Soupis privilegií měst a městeček v Jihočeském kraji*, Archivum Trebonense 1973, s. 89-216.

³ Pro město Brno: Miroslav FLODR, *Brněnské městské právo. Zakladatelské období (-1359)*, Brno 2001; TÝŽ, *Příručka práva městského*, Brno 2010; František HOFFMANN, *Jihlavské právo*, Havlíčkův Brod 1959. Dále například A. HAAS, *O tak řečeném právu*, s. 69-74; TÝŽ, *Právní oblasti českých měst*, *Časopis společnosti přátel starožitností* 60, 1952, s. 15-26; František HOFFMANN, *K oblastem českých práv městských*, *Studie o rukopisech* 14, 1975, s. 27-65; TÝŽ, *Jihlavské právo*; TÝŽ, *Správa a městské knihy litomyšlské od 14. do 16. století*, *Sborník archivních prací (dále jen SAP)* 57, 2007, s. 451-573; Jaromír ŠTĚPÁN, *Ke krystalizačnímu procesu městského práva českého*, in: Karel SCHELLE – Karel MALÝ (edd.), *Městské právo v 16. - 18. století v Evropě. Sborník příspěvků z mezinárodní konference uspořádané právníkou fakultou UK ve dnech 25. - 27. září v Praze*, Praha 1982, s. 273;

Koldína z roku 1579. Právě Koldínova městská práva byla závazná pro městskou správu v 18. století.⁴

Soběslavskou městskou správou se zabýval archivář, genealog a historik Jan Lintner, který zpracoval dvoudílný inventář Archivu města Soběslavi.⁵ Úvod inventáře je stěžejní pro popis městské správy v tomto městě. Jan Lintner se věnoval soběslavské městské správě také v řadě článků a prací, z nichž některé využiji v této kapitole.⁶ Pramenům k tématu soběslavské správy se věnoval krátce Rudolf Tecl.⁷ K tématu přispěl také Petr Lintner, který čtenářům přibližoval dějiny města v popularizované podobě.⁸ Řadu informací o soběslavské správě lze nalézt v některých publikacích, které se prvotně věnovaly pánům toho města. Šlo o Rožmberky, Švamberky a Schwarzenberky.⁹ Město Soběslav bylo poddanské město s vlastní správou. Poddanským městům se věnovala řada publikací, přestože původní badatelský zájem směřoval k městům královským a vrchnostenským rezidenčním.¹⁰

V první kapitole si dále kladu za cíl popsat vývoj a kompetence dvanáctičlenného sboru konšelů, kteří se v pramenech označují také jako „*páni radní*“.

---

⁴ Josef JIREČEK (ed.), Práva městská Království českého a Markrabství moravského spolu s krátkou jejich sumou od Pavla Krystyána z Koldína, Praha 1876; Hermenegild JIREČEK (ed.), M. Brikiho z Licka Práva městská dle textu z r. 1536, Praha 1880; K. MALÝ a kolektiv (edd.), Práva městská Království českého. Edice s komentářem, Praha 2013.

⁵ Jan LINTNER, Archiv města Soběslavi 1371-1945 (1950), Tábor 1966.

⁶ TÝŽ, Pětsetpadesát let Soběslavě, Soběslav 1941; TÝŽ, Dějiny soběslavských domů, Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí 24, 1933.

⁷ Rudolf TECL, Nejstarší inventář soběslavského městského archivu z roku 1626, in Táborský archiv, 8.

⁸ Petr LINTNER, Pohledy soběslavské, 1- 3.díl, Soběslav 2013.

⁹ Například: Eva BARBOROVÁ, Správa na panstvích Petra Voka z Rožmberka 1565-1592 (1611), Archivum Trebonense 1971, s. 1-13; Jaroslav PÁNEK, Poslední Rožmberkové. Velmoži české renesance, Praha 1989; Tomáš STERNECK, Jaroslav PÁNEK a kol.: Rod českých velmožů a jeho cesta dějinami, České Budějovice 2011.

¹⁰ Například: Petr VOREL, Rezidenční vrchnostenská města v Čechách a na Moravě v 15. - 17. století, Pardubice 2001; J. PÁNEK (red.), Česká města v 16.-18. století. Sborník příspěvků z konference v Pardubicích 14. a 16. listopadu 1990, Praha 1991; Michaela KOKOJANOVÁ (ed.), Měšťané, šlechta a duchovenstvo v rezidenčních městech raného novověku (16.-18. století), Prostějov 1997.

Dále přiblížím sbor obecních starších a v neposlední řadě představím funkci městského rychtáře. Pro popis vývoje zmíněných správních orgánů města budu čerpat z dosavadní literatury, která se věnuje obecně městskému prostředí. Jedny z prvních synteticky zaměřených děl zabývajících se městským prostředím vznikaly už během devadesátých let 20. století. Vznik a vývoj měst na našem území byl obecně představen v pracích historiků, kterými byl například Jiří Kejř,¹¹ František Hofman¹² nebo Jaroslav Miller.¹³ Jiří Kejř popisuje zrod středověkých měst včetně jejich institucí. Přibližuje skladbu české středověké společnosti a dále se věnuje městským právům či městským trhům. Obdobně přibližuje téma vzniku měst na našem území František Hoffmann, který podává souhrnný pohled na vznik a fungování měst ve středověku. K vysvětlení základních pojmů a k seznámení s vývojem a fungováním městské správy jsem využila práci Zdeňky Hledíkové, Jana Janáka a Jana Dobeše *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*, přičemž stěžejní je kapitola věnovaná městské správě.¹⁴

V druhé kapitole přiblížím prameny, které jsem v předkládané práci využívala. Představím vnitřní i vnější znaky individuálních a především kolektivních hlasovacích vot, které evidují, kdo volil jakého kandidáta.¹⁵ Dále podrobně popíšu znaky specifikací měšťanů, tedy seznamy hlasujících soběslavských měšťanů s uvedeným řemeslem a délkou držení městského práva. Pozornost věnuji také řadě potvrzení o hospodaření městské rady nebo korespondenci města s vrchnostenskou kanceláří v Třeboni.¹⁶ Tato kapitola se bude opírat především o zmíněné prameny, které jsou uloženy ve fondu Archiv města Soběslav ve Státním okresním archivu v Táboře a ve fondu Velkostatek Třeboň ve Státním oblastním archivu v Třeboni.¹⁷

---

¹¹ Jiří KEJŘ, *Vznik městského zřízení v českých zemích*, Praha 1998.

¹² František HOFFMANN, *České město ve středověku*, Praha 1992.

¹³ Jaroslav MILLER, *Uzavřená společnost a její nepřátelé. Město středovýchodní Evropy (1500-1700)*, Praha 2006.

¹⁴ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*, Praha 2007, s. 202-228.

¹⁵ SOA Třeboň, Velkostatek Třeboň, sign. IA 5AS 34 – 35.

¹⁶ SOkA Tábor, Am Soběslav, inv č. 1056, sign. III E 1, kart. 41-42.

¹⁷ SOkA Tábor, Am Soběslav, inv č. 1056, sign. III E 1, kart. 41, 42; SOA Třeboň, Velkostatek Třeboň, sign. IA 5AS 34 - 35.

Poslední kapitola této práce rekonstruuje průběh konkrétních renovací v Soběslavi, které proběhly v letech 1745 a 1748. Tyto renovace jsem vybrala na základě dostatečně reprezentujících dochovaných pramenů. Na jejich příkladě přiblížím přípravy a celý proces obnovy městských orgánů v jednotlivých bodech, přičemž se budu nejvíce věnovat způsobu hlasování. Své otázky budu směřovat nejen na volené a jmenované osoby, ale také na voliče.

Hlavním přínosem předkládané práce by tak měl být jiný dosud neprobádaný pohled na obnovy městských rad, sborů obecních starších a městského rychtáře, kdy bádání není zaměřeno výhradně na jmenované radní, ale naopak na jejich voliče a samotný způsob volby. Dosavadní česká historiografie zaměřená na novověká města se věnovala obzvláště městské radě. Původní zájem o vývoj a kompetence městských rad v konkrétních městech¹⁸ se postupně přesunul na studium personálního složení městských rad.¹⁹

---

¹⁸ Hana JORDÁNKOVÁ - Ludmila SULITKOVÁ, Kompetence brněnských radních v předbělohorské době. Porovnání se situací v dalších moravských královských městech, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Osm set let pražské samosprávy, Praha 2002 (= Documenta Pragensia 21), s. 39-54; Jaroslav DOUŠA, Poznámky k činnosti městských rad na Starém Městě pražském a v Plzni v letech 1547-1627 a k pobytu císaře Rudolfa II. v Plzni v letech 1599-1600, in: TAMTÉŽ, s. 55-65; Jaroslava MENDELOVÁ, Rada Nového Města pražského v letech 1600-1650, Pražský sborník historický 17, 1996, s. 59-106; Eva, PROCHÁZKOVÁ, Městská správa v Benešově v první polovině 18. století, Středočeský sborník historický 13, 1978, s. 197-208. Markéta ČESÁKOVÁ, Rychtářské manuály města Náchoda. Prameny k dějinám náchodské městské správy 1. poloviny 17. století, Praha 2013; Marek ĎURČANSKÝ, Česká města a jejich správa za třicetileté války, Praha 2013.

¹⁹ Věra SMOLOVÁ, Rada Starého Města pražského v letech 1650-1715, Pražský sborník historický 24, 1991, s. 5- 37; Lenka NOVOTNÁ, Městská správa v Soběslavi v letech 1587-1604 a 1662-1712, České Budějovice 2010 (= Bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích); J. MENDELOVÁ, Staroměstské a novoměstské rady v první polovině 17. století, in: O. FEJTOVÁ – V. LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Osm set let, s. 81-91; Sylva WIMMEROVÁ, Postavení a správa města Českého Krumlova na počátku 17. století, in: Martin GAŽI (ed.), Český Krumlov. Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví, České Budějovice 2010 (= Collectiones 3), s. 713-740; Jaroslav KUBÁK, Městská rada Českých Budějovic během XVI. a počátkem XVII. Století, JSH 27, 1958, s. 81-89, 109-121; Karel KRATOCHVÍL, Pelhřimovský primas Matěj Mauricius

Nejen odborné studie, ale často i diplomové práce hledají odpovědi na otázku, kdo se stával konšelem.²⁰ Historici zkoumají mimo jiné kulturní úroveň, sociální postavení, rodinné vztahy, vzdělání měšťanů působících ve vrcholném správním orgánu daného města.²¹ Na personální složení městských orgánů je nahlíženo také prosopograficky, přičemž se historici snaží přiblížit osoby, které byly řadu let aktivní v městské politice.²²

Součástí třetí kapitoly bude rovněž popis renovace městských orgánů ve vybraných letech 1745 a 1748. V souvislosti s volbami a obnovou městských rad se historici věnovali symbolice a celkovému průběhu slavnostního aktu renovace. Renovační akt byl pevně stanoveným rituálem, který byl předem pečlivě připravován. Zaměřím se na to, co vše předcházelo renovačnímu ceremoniálu v Soběslavi, která byla mimo jiné prostředkem komunikace v prostředí městské pospolitosti, kdy se společně

Klokotský a radní vrstva. K roli příbuzenských vztahů v samosprávě královských měst v 17. století, in: Václav BŮŽEK – Jaroslav DIBELKA (edd.), *Člověk*, s. 221-254.

²⁰ L. NOVOTNÁ, *Městská správa*; Eliška ŘEPOVÁ, *Představitelé městské správy v městě Prachaticích v 17. století*, České Budějovice 2014 (= Diplomová práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

²¹ Karel KRATOCHVÍL, *Pelhřimovský primas*; J. DOUŠA, *Městské rady v Plzni a na Starém Městě pražském v letech 1550-1650. Sociální složení rad v letech 1560– 1590*, SAP 32, 1982, s. 321-418; J. MENDELOVÁ, *Rady Nového a Starého města pražského v letech 1547-1602*, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), *Pražské městské elity*, s. 97-106; Petra BIŠKOVÁ, *Malostranské radní elity na přelomu 16. a 17. století*, in: TAMTÉŽ, s. 107-116; L. NOVOTNÁ, *Městská správa*; Petra TOMEČKOVÁ, *Solní obchod*.

²² Helena PEŘINOVÁ, *Od patriciátu k elitě. Definice horní měšťanské vrstvy raného novověku v posledních padesáti letech*, ČČH 104, 2006, 111-122; Zdeněk VYBÍRAL, *Mocenské elity v tábořské obci doby předbělohorské*, *Táborský archiv* 9, 1999, s. 151-184; Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), *Pražské městské elity středověku a raného novověku. Jejich proměny, zázemí a kulturní profil*, Praha 2004 (= Documenta Pragensia 22); Martin NODL, *Elity v českých a moravských pozdně středověkých městech jako badatelský a interpretační problém*, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), *Pražské městské elity středověku a raného novověku. Jejich proměny, zázemí a kulturní profil*, Praha 2004 (= Documenta Pragensia 22), s. 23-50; Kateřina JÍŠOVÁ, *Novoměstské radní elity v 15. století*, in: TAMTÉŽ, s. 81-96; Olga FEJTOVÁ, *Měšťanské elity na Novém Městě pražském v 17. století a knižní kultura*, in: TAMTÉŽ, s. 159-174.

sešla celá obec spolu s radními.²³ Během popisu vybraných renovací budu také sledovat zásahy vrchního hejtmána při jmenování osob do orgánů městské správy. Zajímá mě, zda jmenování radních probíhalo na základě hlasování a jaké osoby nakonec skutečně dosedly do obnovených orgánů. Další otázky budou tak směřovat na radní vrstvu. Zaměřím se na to, zda byla radní elita uzavřenou nebo prostupnou skupinou pro měšťany mimo radní okruh. Na téma elit v prostředí menších poddanských měst vznikla řada příspěvků a prací.²⁴

---

²³ T. STERNECK, Obnovování českobudějovické městské rady za třicetileté války, JSH 74, 2005, s. 104-150; M. ĎURČANSKÝ, Obnovování městských rad v českých královských městech v letech 1624-1636, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Osm set let, s. 93-101; Josef HRDLIČKA, Otázky bez odpovědí aneb konsenzuální ticho při obnovách městských rad v raně novověkých Čechách, in: Václav BŮŽEK – Jaroslav DIBELKA (edd.), Člověk a sociální skupina ve společnosti raného novověku, České Budějovice 2007 (= Opera historica 12).

²⁴ Jaroslava MENDELOVÁ, Rady Nového a Starého města pražského v letech 1547-1602, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Pražské městské elity, s. 97-106; Petra BIŠKOVÁ, Malostranské radní elity na přelomu 16. a 17. století, in: TAMTÉŽ, s. 107-116.

Vývoj městské správy v městě Soběslavi

Tato kapitola se věnuje vývoji městské správy v městě Soběslavi do první poloviny 18. století. V kapitole jsou přiblíženy dějiny města a pozornost je věnována také udělováním různých práv Soběslavi. Tyto souvislosti velkou měrou určovaly vývoj soběslavské městské správy. Dále se v této kapitole podrobněji věnuji jednotlivým složkám městské správy. Je zde popsána činnost rychtáře, městské rady, sboru obecních starších a celé obce vždy s ohledem na dění v Soběslavi. Při popisu městské rady přiblížím také její obnovu, která ovšem bude dále podrobněji popisována v dalších kapitolách.

O vzniku Soběslavi nejsou dochovány žádné doklady. První zmínka pochází z roku 1293, kdy zde Jindřich z Rožmberka urovnával spor mezi vyšebrodským klášterem a sirotky po Jindřichovi z Kosové Hory. Jak napovídá jméno původní osady, zakladatelem Soběslavi mohl být jeden z knížat Soběslavů. Soběslav se pravděpodobně již někdy ve 13. století stala majetkem Rožmberků.²⁵ Oldřichovi z Rožmberka připadla Soběslav v roce 1374.²⁶

Zpočátku se soběslavské obyvatelstvo lišilo od toho venkovského pravděpodobně jen způsobem obživy, postupem času ale ve městě převažovala řemeslná výroba a obchod. Svým vývojem dosáhla Soběslav určité městské správní organizace až později. V listinách a na pečetích se pod označením město objevuje Soběslav až během 14. století. Soběslav se řídila jihuoněmeckým právem a měla postavení poddanského města. Kromě jihuoněmeckého práva určovala kompetence, výsady a povinnosti města i vrchnost, a to prostřednictvím udělování nových či potvrzování dosavadních privilegií.²⁷

---

²⁵ Miroslav TRUC, *Ius regale rožmberských městských privilegií*, in: Karel MALÝ (ed.), *Městské právo v 16.-18. století*, Praha 1989, s. 53-67; Antonín HAAS, *O tak řečeném právu královském rožmberských měst a městeček*, Jihočeský sborník historický 26, 1957, s. 69-74; TÝŽ, *Soupis privilegií měst a městeček v Jihočeském kraji*, Archivum Trebonense 1973, s. 89-216.

²⁶ Eva BARBOROVÁ, *Správa na panstvích Petra Voka z Rožmberka 1565-1592 (1611)*, Archivum Trebonense 1971, s. 1-13; Jaroslav Pánek, *Poslední Rožmberkové. Velmoži české renesance*, Praha 1989.

²⁷ Antonín HAAS, *Soupis privilegií měst a městeček v Jihočeském kraji*, Archivum Trebonense 1973, s. 89-216, Soběslav s. 185-187.

Důležitou událostí pro vývoj městské správy se ve městě stalo udělení privilegia v roce 1390. Soběslav si nabytým právem za úplatu 96 kop grošů od Jindřicha III. z Rožmberka zajistila kodifikaci dosud panujícího právního vztahu. Potvrzením práv byl vymezen také vztah mezi měšťany a vrchností.²⁸ Toto privilegium se stalo základem pro další vývoj města. Udělené privilegium mimo jiné oprávnilo obec, aby nakupovala majetek. Měšťané směli vařit pivo. Na oplátku se město zavázalo vrchnosti k vojenské výpomoci při válečném konfliktu. Jindřich udělil městu takové svobody, které stavěly město na roveň měst královských.²⁹ Nově získaná práva a povinnosti se vztahovaly nejen na usedlé měšťany (*cives*), ale i na všechny obyvatele města Soběslavi obojího pohlaví (*incolae et inhabitatores*). Ti tak mohli volně disponovat se svým majetkem.³⁰ Nové městské knihy, které zaznamenávaly změny v držbě majetku, vedlo město od roku 1456.³¹

V roce 1523 nechal král Ludvík městu vysadit dva trhy. Za věrnost potvrdil Ferdinand I. Soběslavi v plném znění privilegium z roku 1390, pouze s tou výjimkou, že další instancí po českobudějovickém městském soudu se stala přímo královská rada na Pražském hradě. Znění původní listiny potvrdil Soběslavi také Petr Vok v roce 1569.³²

V době, kdy bylo zřejmé, že rod Rožmberků vymře po meči a že Soběslav přejde do správy nové vrchnosti, chtěli si soběslavští své výsady potvrdit a doplnit. Petr Vok městu vyhověl, a tak Soběslavi udělil řadu výsad.³³ Na základě toho mohl purkmistr a rada přijímat do města svobodné a vyhoštěné lidi a také je propouštět. Na oplátku nesměla vrchnost požadovat žádné nové platy. Také zádušní a dědičné vesnice patřily městu, vrchnost tedy neměla právo na žádné platy, roboty ani šenky. Petr Vok dále povolil městu užívat lesy, rostliny, louky, dědiny, pustiny, rybníky, řeky a potoky jako doposud bez jakýchkoli překážek. Soběslavští směli volně disponovat svými statky a měli právo na majetek zemřelých bez dědiců.³⁴ Soběslavští mohli vařit ječné a bílé

---

²⁸ Jan LINTNER, Pětsetpadesát let města Soběslavě, Soběslav 1941.

²⁹ Město získalo 20 lánů polí a nárok na odúmrt'. Odvolání šlo v další instanci od městského soudu v Budějovicích k rožmberské vrchnosti.

³⁰ J. LINTNER, Archiv města Soběslavi 1371-1945 (1950), I. Díl, České Budějovice 1965.

³¹ TAMTÉŽ.

³² A. HAAS, Soupis, s. 89-216.

³³ J. PÁNEK, Poslední Rožmberkové.

³⁴ E. BARBOROVÁ, Správa, s. 1-13.

pivo tak jako doposud, z něhož měli odvádět posudné. Také víno směli do města vozit a šenkovat bez omezení. Naproti tomu vrchnost nesměla ve městě ani předměstí provozovat žádný obchod nebo šenk. V neposlední řadě město nesmělo trpět Židy.³⁵

Během třicetileté války, kdy Soběslav patřila Petrovi ze Švamberka, se město postavilo na stranu českých stavů. Krátce po bitvě na Bílé Hoře oznámilo, že se obrací na stranu císaře. Soběslavští tak měli na starost zásobování, vojenské průtahy a půjčky při obléhání Tábora. Trest za původní proticísařské povstání město neminul a Soběslav tak přišla o některá práva.³⁶

V roce 1628 potvrdil Ferdinand III. Soběslavi většinu práv, které městu udělil Petr Vok. Ferdinand III. ovšem vynechal všechny závazky ze strany vrchnosti a navýšil povinnosti města. Městská rada nadále mohla přijímat za nové měšťany pouze katolíky. Obecní účty musela rada předkládat vrchnosti k revizi. Dále museli soběslavští pomáhat při údržbě Rožmberského mostu.³⁷

Po třicetileté válce bylo město zpustošeno a městské hospodářství vysoce zadluženo. Úřad purkmistra byl v chaotickém období zneužíván ku prospěchu některých jedinců. Navíc došlo také ke změně vrchnosti, v roce 1660 přešlo totiž třeboňské panství včetně Soběslavi do rukou schwarzenberského rodu.³⁸ Jan Adolf, který získal nově město pod svou správou, začal s obnovováním pořádku ve městě. Kníže vydával přísná nařízení pro hospodaření s majetkem, rybníky i pivovarem. Hospodaření města se dostalo tedy pod větší kontrolu. Kníže dále nařídil vedení městských účtů, které byly kontrolovány v Třeboni. Nová opatření s sebou samozřejmě nesla neshody s radními, kteří Schwarzenberkovy kroky vnímali jako omezování jejich pravomocí. Přesto vše se hospodářství města Soběslavi na přelomu 17. a 18. století stabilizovalo, byly obydleny i zpustlé grunty a domy.

S některými především konfesijními úpravami potvrdil Jan Adolf v roce 1669 stará privilegia města. Tak jako v ostatních městech docházelo i v Soběslavi k postupnému omezování městské správní autonomie, i když ne v takové míře jako

---

³⁵ Petr LINTNER, Pohledy Soběslavské, díl první, Soběslav 2008.

³⁶ J. PÁNEK, Poslední Rožmberkové.

³⁷ P. LINTNER, Pohledy.

³⁸ T. STERNECK – J. PÁNEK, Rod českých velmožů a jeho cesta dějinami, České Budějovice 2011.

dříve.³⁹ Soběslavští mohli každoročně svobodně volit radu města, ovšem s vědomím vrchnosti. Také roční účty města revidoval hejtman a informoval o tom vrchnost. Obyvatelé mohli volně disponovat se svým majetkem, ale nekatolíci byli z dědictví vyloučeni. Odúmrť nekatolíků měla připadnout na údržbu radnice a města. V Soběslavi směli vařit bílé i ječné pivo za poplatek šesti bílých grošů za větel. Z obchodu s vínem měli platit z každého vědra 5 grošů českých. Soběslav směla užívat bez překážky městské statky a také pečetit červeným voskem.⁴⁰ Soběslavští navíc neměli trpět Židy ve městě.

Aby se Soběslav zotavila z následků válečných konfliktů, bylo potřeba stanovit pevný řád. Navíc v roce 1713 zastihla město morová epidemie. Přestože Leopold ze Schwarzenberku povolil městu čtyři výroční a dobytčí trhy ročně, město trpělo různými vojenskými průtahy i požárem.⁴¹ V roce 1719 postihl Soběslav velký požár, který zasáhl město včetně kostela sv. Víta a radnice.⁴²

Již zmíněná práva byla městu potvrzena v roce 1747 Marií Terezií a následně v roce 1787 Josefem II. Převrat ve správě představoval dekret z roku 1783, kterým bylo upraveno městské zřízení. Politická i soudní správa měly být vedena pouze zkoušenými purkmistry.⁴³ Své svolení k potvrzení zmíněných práv dal i František II, a tak takto stanovená práva a povinnosti víceméně platila až do zřízení regulovaného magistrátu.⁴⁴

Vrchnost ovšem více do chodu města nezasahovala. Schwarzenberkové v Soběslavi nevlastnili žádný majetek ani zde nezakládali žádné nové stavby. Jejich moc tak ve městě postupně slábla. Do správy města dále zasahovala různá nařízení vrchnosti v podobě vrchnostenských instrukcí a reversů. Od poloviny 18. století se stále

---

³⁹ Karel MALÝ, Dějiny Českého a Československého práva do roku 1945, Praha 2005.

⁴⁰ Právě pečetení červeným voskem se města snažila vyrovnat alespoň vnější formou listin královským městům. Josef MACEK, Jagellonský věk v českých zemích 1471-1526. 3-4. Praha 2002.

⁴¹ Ottův slovník naučný, ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, Praha 2000.

⁴² J. LINTNER, Pětsetpadesát let.

⁴³ TAMTÉŽ.

⁴⁴ J. LINTNER, Archiv.

více zasahovala do dění ve městech i moc státu, a to prostřednictvím krajských hejtmanů.⁴⁵

---

⁴⁵ Z. HLEDÍKOVÁ - J. JANÁK – J. DOBEŠ, Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, Praha 2007.

Orgány městské správy

Na následujících řádkách přiblížím vývoj a samotné fungování orgánů městské správy v Soběslavi ve sledovaném období. Městskou správu zajišťovala řada osob, ať již to byli radní či obecní starší, nebo osoby zaměstnané, bez kterých by se řízení města těžko obešlo. Jeden ze stálých zaměstnanců města byl radní písař. Tuto funkci vykonával ve zkoumaném období Václav Felix Favoth.⁴⁶ Hlavním úkolem radních písařů bylo vedení městských knih, pořizování zápisů o úředním jednání a vyhotovování úředních listin.⁴⁷ Podle pokynů městské rady vedl radní písař i korespondenci, s největší pravděpodobností vytvářel Václav Favoth i kolektivní vota či personální listy.⁴⁸ Dalšími zaměstnanci města byli hlásní, branní, trubači a řada dalších. Podrobněji se budu ale věnovat orgánům s určitou politickou mocí, které byly při renovaci obnovovány, tedy městskému rychtáři, sboru obecních starších a městské radě.

Rychtář

Nejstarší reprezentantem městské organizace byl rychtář. V pramenech se objevuje již od 13. století. Do čela města byl rychtář dosazen přímo pánem města, měšťané tedy neměli žádný vliv na jeho jmenování. Původně se rychtářem stával lokátor, své postavení měl tedy zajištěno již v lokační listině daného města.⁴⁹ V případě Soběslavi není o počátcích působení rychtáře dochováno mnoho informací. Příjem rychtáře obvykle tvořily příjmy z krčmy, masných krámů, mlýnů a také podíly ze soudních pokut.⁵⁰ Příjem musel být dostatečný a rychtář bohatý, jistě tak musel disponovat majetkem. Rychtář měl soudní pravomoci a předsedal městskému soudu, při menších deliktech rozhodoval sám. Bylo tedy zřejmé, že rychtář musel znát právo i panující ústní právní zvyklosti. Vrchnost také apelovala na morální vlastnosti rychtáře, který měl být věrný, rozumný, spravedlivý, zdravý, dobrotivý, bohabojný apod.⁵¹

---

⁴⁶ J. LINTNER, Archiv.

⁴⁷ Hana JORDÁNKOVÁ – Ludmila SULITKOVÁ, Brněnská městská kancelář v předbělohorském období, Sborník archivních prací 45, 1995, s. 291-510.

⁴⁸ J. LINTNER, Archiv.

⁴⁹ František HOFFMANN, Středověké město Čechách a na Moravě, Praha 1992, s. 393- 463.

⁵⁰ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ. Dějiny.

⁵¹ František ROUBÍK, Královští rychtáři v pražských i jiných českých městech v letech 1547 až 1783, in: Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy, Praha 1930.

Rychtář se mimo jiné podílel na řízení města a dalších každodenních správních úkonech. Tento stav trval nejdéle do husitských válek. Poté se objevily snahy městské rady rychtáře představujícího zástupce pána města co nejvíce zatlačit a omezit. Tyto snahy pozvolna sílily už ve 14. století, k úpadku moci rychtáře došlo ale až v 15. století, kdy moc pánů města byla příliš slabá. Panovník tak vydával potvrzení o vykoupení rychty.⁵²

Rychtáři postupně ztráceli na významu a v kompetenci jim zůstávaly pouze trestní a policejní záležitosti, řešení dluhů apod. Postupem času se rychtář stal pouze výkonným úředníkem městské rady, které byl podřízený a odpovědný.⁵³ Úřad městského rychtáře byl volen spolu s městskou radou a obecními staršími. Místo rychtáře mohla zastávat též osoba několik renovací za sebou. Tak jako městská rada, skládal i rychtář při svém jmenování přísahu. Při té příležitosti také přijal rychtářské právo a rychtářskou pečeť. Pro případ nemoci rychtáře nebo jiné překážky, kdy rychtář nemohl vykonávat svoji funkci, byl volen rychtář přidáný, který měl ve zmíněných případech zastupovat původního rychtáře.⁵⁴

Rychtářský úřad nebyl příliš vyhledávanou funkcí. Úřad vyžadoval nejen znalost městského práva a vrchnostenských instrukcí, které musel rychtář naplňovat, ale předpokládalo se i to, že bude fyzicky zdatný. Výkon práva sebou nesl navíc neoblíbenost, protože právě rychtář musel urovnávat neshody mezi sousedy. Dále zasahoval proti mravopochestnosti, při potyčkách v hospodě nebo drobných škodách na majetku. Během 17. století rychtáři přibyl dozor nad plněním náboženských povinností. Ani soběslavský rychtář nebyl za výkon této časově náročné policejní a soudní činnosti nebyl pravidelně placen, jen občasné dostával větel piva. Jeho příjem dále tvořily různé pokuty, poplatky a úřední taxy.⁵⁵

Soběslavskému rychtáři byl podřízen biřic neboli právní posel, který chodil s rychtářem na obchůzky, pomáhal při zatýkání nebo střežil městské vězení. Biřice vyplácela městská rada pravidelně. Rychtář dále dohlížel na hlásné a branné na Tábořské a Veselské bráně. Soběslavský rychtář dohlížel rovněž na dostatek vody

---

⁵² Jiří KEJŘ, *Vznik městského zřízení v českých zemích*, Praha 1998.

⁵³ Libuše MÁCOVÁ, *Městská správa v Táboře na počátku 17. století*, in: *Tábor: sborník k 550. výročí vzniku města*, Tábor 1970, s. 50 – 74.

⁵⁴ TAMTÉŽ.

⁵⁵ J. LINTNER, *Archiv*.

v kašnách, nebo zda jsou v pořádku nástroje k hašení požárů. K soudní a trestní agendě měl soběslavský rychtář k odpovědnosti tržní policii. Ta dozorovala na probíhání trhů, dodržování měr a vah a tržního řádu.⁵⁶

Městská rada

K vyhraňování rady jako zvláštního sboru s kompetencemi k řízením městské obce docházelo v městech v druhé polovině 13. století. Ve 14. století vedla městská rada politickou, finanční, hospodářskou a správní činnost města. Dále spravovala symboly města, dbala na správné a oprávněné používání pečetě nebo střežila klíče od městských bran. Městská rada také měla právo vydávat nařízení s trvalou platností, která řídila každodenní život ve městě, jimiž byla statuta. Další činností městské rady bylo například přijímání nových nebo propouštění dosavadních měšťanů, starost o sirotky a špitály a dozor nad nimi.⁵⁷ Městská rada měla tedy v rukou veškerou moc ve městě.

Kromě správních úkolů měla soběslavská městská rada také pravomoci soudní. Městská rada byla totiž první instancí pro soudní rozepře, druhou instancí pro odvolání od rozhodnutí soběslavské rady byli konšelé v Českých Budějovicích. Třetí instanci pak představovala samotná vrchnost.⁵⁸

Počet členů městské rady se ustálil na dvanácti radních nazývaných také konšelé,⁵⁹ což platí i pro Soběslav. Městská rada se měla ideálně každý rok obměňovat. Během roku se tak vystřídali v purkmistrovském úřadě všichni konšelé.⁶⁰ Každý z dvanácti radních měl být purkmistrem po čtyři týdny, nikdo tak nemohl svrhnout moc do svých rukou.⁶¹ Ve skutečnosti se ale renovace každý rok nekonala.⁶² V první polovině 18. století se radní museli dožadovat, aby vrchní hejtman přistoupil k renovaci. Ve sledovaném období se renovace soběslavské městské rady konaly obvykle po třech nebo čtyřech letech. K renovačnímu aktu nedocházelo pravidelně.

---

⁵⁶ TAMTÉŽ.

⁵⁷ J. KEJŘ, Vznik.

⁵⁸ J. LINTNER, Pětsetpadesát let.

⁵⁹ Pro městskou radu se také používalo označení sbor konšelů, úřad Jeho Milosti páně nebo purkmistr a konšelé.

⁶⁰ J. JIREČEK (ed.), Práva městská.

⁶¹ Z. HLEDÍKOVÁ – J. DOBEŠ – J. JANÁK – Dějiny.; J. HRDLIČKA, Otázky, s. 198-194.

⁶² L. MÁCOVÁ, Městská správa.

Termín renovace nebyl pravidelný, někdy došlo k renovaci hned zpočátku roku, jindy až během roku, čímž se také prodloužilo působení konšelů.

Pořadí, v jakém se konšelé střídali na místě purkmistra, se určovalo podle různých klíčů, nejčastěji podle jmenování do městské rady při renovačním aktu. Toto pořadí se obvykle dodržovalo i v různých seznamech radních, volebních votech a dalších písemnostech.⁶³ První purkmistr po renovaci byl nazýván primas. Primas se řadil mezi nejváženější obyvatele města. Purkmistr řídil jednání městské rady, vystupoval jako reprezentant a zástupce města navenek a během svého období formálně dohlížel na symboly města. Mohl také používat městskou pečeť.⁶⁴

Radní nebyli za účast v městské radě finančně odměňováni, vedle působení v radě si tak ponechávali svojí živnost, řemeslo nebo obchod.⁶⁵ V soběslavské městské radě se často objevovali soukeníci.⁶⁶ Právě soukenictví bylo značně výnosné.⁶⁷ Navíc úzce souviselo s prodejem výrobků a tedy obchodem.⁶⁸ Mezi soběslavskými měšťany byla hojně zastoupena také řemesla zpracovávající kožešiny a kůže. I v Soběslavi lze najít barvíře, koželuhy a řemenáře.⁶⁹ Řemeslu radních se budu věnovat podrobněji v dalších kapitolách. Radní tak museli být bohatí s dostatečným příjmem, zároveň měli ve městě vlastnit alespoň drobný nemovitý majetek.⁷⁰ Měšťané odváděli městu po určitou dobu poplatky z majetku. Na radní společnost kladla i morální apely, aby byli ctnostní, bohabojní apod. U radních se předpokládala také znalost městského práva.⁷¹

Soběslavská městská rada se scházela ke schůzím na radnici již v 15. století. Kde docházelo ke schůzím předtím, není jasné. Pravděpodobné je, že se schůze konaly na rychtě, v kostele, soukromých domech nebo kláštorech. V roce 1497 soběslavští radníci

---

⁶³ J. LINTNER, Archiv.

⁶⁴ J. KEJŘ, Vznik.

⁶⁵ Zikmund WINTER, Kulturní obraz českých měst: život veřejný v 15. a 16. věku. Díl 2. Život veřejný mezi r. 1420- 1620, Praha 1892.

⁶⁶ Právě soukeníci patřili k nejbohatším a neprivilegovanějším cechům, podobně jako to bylo v Táboře.

⁶⁷ Josef JANÁČEK, České soukenictví v 16. století, Český časopis historický, 4, 1956, s. 553 – 590.

⁶⁸ F. HOFFMANN, Středověké město.

⁶⁹ TAMTÉŽ.

⁷⁰ L. MÁCOVÁ, Městská správa.

⁷¹ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, Dějiny, s. 208.

prodali a koupili za 145 kop dům nedaleko špitálního kostela sv. Víta. Radnice plnila svůj účel až do poloviny 19. století, přestože v roce 1719 vyhořela. Kromě zasedání městské rady, která se odehrávala v malé nebo velké radní světnici, se nacházel na radnici mazhauz. Zde se konaly různé slavnosti nebo setkání celé obce. Další místnost sloužila k uchování cenných písemností města, jednalo se o archiv města.⁷² V Soběslavské radnici se nacházel do počátku 18. století také pivovar. Při jednání rady usedali konšelé do konšelských lavic v pořadí, v jakém byli jmenováni do rady.⁷³ V druhé polovině 17. století se rada scházela v domě purkmistra nebo primátora.

Frekvence schůzí městské rady byla v každém městě různá, záleželo na agendě a také na velikosti města.⁷⁴ Konšelé se scházeli podle potřeb města.⁷⁵ Pro usnášení bylo potřeba alespoň polovina radních, v Soběslavi alespoň šest. Od poloviny 18. století se pak v Soběslavi konaly schůze městské rady minimálně jedenkrát za měsíc, kdy předával purkmistr svoji funkci dalšímu radnímu. Ostatní schůze byly označovány jako mimořádné. Účast radních na zasedání městské rady nebyla ani v Soběslavi samozřejmostí. Jména chybějících popřípadě přítomných radních zaznamenával radní písař.⁷⁶

Přestože se renovaci budu věnovat podrobněji na konkrétních příkladech, lze na tomto místě uvést, že právo obnovovat a dosazovat do městské rady patřilo u vrchnostenských měst vrchnosti. Ovšem Rožmberkové, Švamberkové ani Schwarzenberkové neobnovovali sbor konšelů ve městech osobně, ale prostřednictvím pověřených úředníků. Dokud fungoval úřad hejtmanů, obnovovali soběslavskou radu nejvyšší úředníci na panství. Od roku 1577 bývala renovační komise obvykle vícečlenná. Za schwarzenberské správy renovoval v roce 1662 soběslavskou radu vrchní hejtman František Eliáš Gattermayer. Od té doby byl v čele renovační komise, která se skládala ze dvou až tří panských úředníků, vždy vrchní hejtman

---

⁷² Rudolf TECL Nejstarší inventář soběslavského městského archivu z roku 1626, in Táborský archiv, 8.

⁷³ Podle tohoto klíče byly také tvořeny seznamy k renovaci (SOA Třeboň, Velkostatek Třeboň, inv. č. sign. IA 5AS, kart. 33, fol. 34-37, 85.

⁷⁴ Karel POLESNÝ, Manuál pelhřimovské městské rady 1680-1685, Pelhřimov 2005.

⁷⁵ V roce 1680 se konalo 26 schůzí, v roce 1701 proběhlo 15 schůzí.

⁷⁶ K. POLESNÝ, Manuál.

schwarzenberského panství.⁷⁷ Ve zkoumaném období obnovoval městskou radu vrchní hejtman Burckhard. Poslední renovace soběslavské městské rady se konala v roce 1779.⁷⁸

O obnovení rady měla žádat úřadující městská rada, která zároveň navrhovala nové členy městské rady. Ty následně měl vrchnostenským hejtman dosadit. Termín renovačního aktu byl městu předem znám, renovačnímu ceremoniálu předcházely totiž pečlivé přípravy.⁷⁹

Průběh renovace určovaly vrchnostenské instrukce, které stanovovaly celý průběh obnovy městských orgánů. V druhé polovině 16. století vznikla v rožmberské kanceláři stručná norma, která nastínila pravidla renovace. Zachycovala pravděpodobně stávající praxi, podle níž se odehrávaly obnovy úřadů městské samosprávy již v předchozím období. Součástí této instrukce byly přísahy, které museli konšelé, starší obecní a také rychtář učinit bezprostředně po svém zvolení do úřadu.⁸⁰ Během 17. století byl ve městě Soběslavi zaveden řád užívaný na křivoklátském panství, který pojednával o renovačním ceremoniálu. Není ovšem jisté, do jaké míry byl tento renovační řád v Soběslavi opravdu uplatňován. Je pravděpodobné, že tradiční renovační řád dospěl k určitým úpravám v souvislosti se změnou vrchnosti.⁸¹

Nejspíš kolem roku 1700 vznikla další norma, která pevně stanovila pravidla obnovování městských rad v poddanských městech na panství Schwarzenberků.⁸² Řád stanovoval přesný průběh renovačního ceremoniálu. Věnoval se poměru obce a konšelů a stanovil také otázky, které tvořily renovační akt obnovy městských rad.⁸³ Od počátku 17. století požadovali vrchní hejtmani také stále více informací o členech městské rady i

---

⁷⁷ J. LINTNER, Archiv.

⁷⁸ TAMTÉŽ.

⁷⁹ L. MÁCOVÁ, Městská správa.

⁸⁰ Blíže Lenka NOVOTNÁ, Městská správa v Soběslavi v letech 1587-1604 a 1662-1712, České Budějovice 2010 (= Bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

⁸¹ V roce 1660 získal třeboňské panství Jan Adolf ze Schwarzenbergu.

⁸² J. HRDLIČKA, Otázky, s. 199-202; Lidmila DĚDKOVÁ, Ochranná a municipální města v Čechách (Studie o vývoji a postavení poddanských měst a jejich správy po Bílé hoře), SAP 28, 1978, s. 292-355.

⁸³ L. NOVOTNÁ, Městská správa.

volících měšťanech. Městská rada tak posílala nejdříve individuální a později kolektivní vota a personální listy.

Hlavní zásadou nejen v městské radě, ale obecně ve městě bylo rovnostářství, konečné rozhodnutí rady byl ideálně konsens všech.⁸⁴ Konsensuální ticho, které nastalo při renovačním ceremoniálu, bylo vnímáno jako souhlas se jmenovanou radou.⁸⁵ Městská rada si zakládala na konzervatismu, tradicích a především dodržování starobylých hodnot.⁸⁶ Ve vrchnostenských městech bylo běžné, že se postupem času uzavíral omezený kruh lidí, který tvořil radní vrstvu. Pro radní vrstvy bylo typické dobré majetkové zabezpečení a také dobré a vzájemné vztahy (kmotrovství, sňatková politika, švagření). Radní vrstva tak postupně ovládla radu města a rozhodovala o dění ve městě.⁸⁷ Proniknout do této radní vrstvy bylo velmi obtížné.⁸⁸ Této problematice renovačního ceremoniálu se budu podrobněji zabývat při konkrétních renovacích.

Obecní starší

Obecní starší byli další složkou soběslavské městské správy. První doklad o existenci této instituce pochází z roku 1575, kdy vedle rady bylo stanoveno dvanáct členů sboru obecních starších. Tento sbor byl nazýván také jako menší rada. Přední obecní starší byl nejvýznamnějším členem tohoto sboru, proto byl obvykle zapsán po obnově jako první. Obecní starší fungovali jako poradní a kontrolní orgán města. Účastnili se zasedání spolu s městskou radou, především pokud rada řešila finanční záležitosti. Činností obecních starších bylo totiž dohlížení na městské hospodářství a kontrola městské rady v této sféře. Sbor obecních radních se sám nescházel.⁸⁹

Navzdory tomu, že zpočátku se sbor obecních starších skládal z vysloužilých a odstoupivších konšelů, kteří měli dostatek zkušeností a tedy oprávnění dohlížet na služebně mladší městskou radu,⁹⁰ se situace postupem času obrátila. Sbor obecních starších fungoval ve městech jako předstupeň do městské rady, obecní starší se v podstatě nejdříve seznámili s praxí a se správou města v tomto sboru a teprve poté

---

⁸⁴ J. KEJŘ, Vznik.

⁸⁵ V. BŮŽEK – J. GRULICH – Z. BEZECNÝ, Společnost.

⁸⁶ J. HRDLIČKA, Otázky.

⁸⁷ T. STERNECK, Obnovování, s. 104-150; J. DOUŠA, Městské rady, s. 321-418.

⁸⁸ V. BŮŽEK – J. GRULICH – Z. BEZECNÝ, Společnost.

⁸⁹ F. HOFFMANN, Středověké město.

⁹⁰ L. MÁCOVÁ, Městská správa.

směli být jmenováni konšely.⁹¹ Působení obecních starších nebylo ale tak časově náročné jako konšelský úřad, proto také někteří zůstávali v tomto sboru a již se ani nesnažili postoupit se do městské rady.⁹² Obsazování sboru obecních starších a postupu obecních starších do jiných funkcí městské správy se budu věnovat podrobněji při konkrétní renovaci.

Celá obec

Již koncem 14. století se dotvářel další orgán městské správy, jimž byla tzv. obec. Jednalo se o nejpočetnější orgán městské správy. Městskou obec tvořili všichni plnoprávní měšťané z vnitřního města, výjimečně z předměstí.⁹³ V jagellonské době se tato instituce upevnila a velká obec se stala nanejvýš poradním orgánem městské rady. Její působnost se však během 15. století rozrostla do oblasti politiky, náboženství, diplomacie a správy města. Počet členů obce byl vyšší než počet konšelů, při neklidech nebo během husitství počet členů celé obce obvykle stoupal. Obec se podílela také na obraně města i na obraně městských privilegií. Obec tak bránila obecné dobré jak ze strany vrchnosti, tak také ze strany městské rady.⁹⁴

Celá obec Soběslavi se scházela při renovaci rady.⁹⁵ Dále byla přizvána, aby si poslechla různé instrukce od vrchnosti, císařské mandáty a patenty krajských hejtmanů a další nařízení. Celá obec dále se účastnila při rozhodování ve významných událostech města, ve kterých měli nést odpovědnost všichni měšťané Soběslavi.⁹⁶ V Soběslavi se měšťané významně podíleli při renovaci správních orgánů. Účast byla často povinná a při absenci musela být měšťany složena pokuta.

---

⁹¹ TAMTÉŽ.

⁹² J. KEJŘ, Vznik.

⁹³ Město Soběslav tvořilo centrum města obehnané hradbami a dvě předměstí- Táborské a Veselské.

⁹⁴ J. MACEK, Jagellonský věk.

⁹⁵ K. POLESNÝ, Manuál.

⁹⁶ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, Dějiny, s. 208.

Renovace městské rady v pramenech

Tato kapitola přibližuje vybrané písemnosti, které se vztahují k renovaci a činnosti orgánů městské správy a jsou stěžejní pro další část této práce. Písemnosti se dochovaly ve Státním oblastním archivu v Třeboni a ve Státním okresním archivu v Táboře. V následujícím výkladu budu věnovat pozornost vnitřním a vnějším znakům těchto pramenů. Díky jejich dochování se mohu sledovat průběhu renovací jak z pohledu zástupce vrchnosti, vrchnostenského hejtmana Burckharda v Třeboni, tak městské rady v Soběslavi. Na základě těchto pramenů lze zjistit, jaké informace o měšťanech vrchnost vyžadovala.

Vždy je nutné počítat s dochovaností písemného materiálu,⁹⁷ i proto nelze vždy postihnout průběh renovace v úplnosti. Pro čtyřicátá léta 18. století jsou písemnosti ke zkoumané renovaci městské rady dochovány nejcelistvěji. Dochované prameny jsou převážně v němčině, ojediněle se objevují i prameny psané česky.

Město Soběslav se na produkování těchto písemností nejčastěji podílelo prostřednictvím svého radního písaře. Ve zkoumaném období jím byl Václav Felix Favoth. Za produkcí písemností na straně vrchnosti stála vrchnostenská kancelář a třeboňský vrchnostenský hejtman Burckhard.

---

⁹⁷ Rudolf TECL, Nejstarší inventář soběslavského městského archivu z roku 1626, Tábor 1997 – 1998, s. 71 – 103.

Individuální hlasovací listy

Při renovaci v Soběslavi se během první poloviny 18. století objevovalo několik typů hlasovacích listů, které zaznamenávaly hlasování voličů. Jedním typem jsou tzv. individuální vota. Tyto listy psali přímo odstupující radní vlastní rukou. V dochovaných hlasovacích listech volili soběslavští odstupující radní primase a městského rychtáře, přičemž především volbu primase obšírně argumentovali. Pro Soběslav se mi pro zkoumané období nepodařilo narazit na hlasovací listy, ve kterých by radní dávali hlas na jinou pozici.

Původně zapečetěné hlasovací listy byly radními vždy řádně podepsány. Datace však téměř ve všech případech chybí. Obsahem individuálních hlasovacích vot tak jsou jména kandidátů a komentáře k jejich působení. Odůvodnění hlasu mohlo být rozsáhlé i stručnější, nikdy však zdůvodnění nechybělo. Volba nových radních nebyla tajná a radní tak v této písemnosti přikládali často zajímavé zdůvodnění. Konšelé se zpravidla vyjadřovali k chování dosavadních radních, hodnotili jejich působení v radě i v soukromém životě. Voliči uvažovali, proč by byl kandidát vhodný a jak by případně plnil svěřený úřad. Individuální vota jsou velmi osobitá a nešetří ani kritikou spoluradních.⁹⁸

Jak je zmíněno, původci těchto písemností byli samotní radní, proto se zde odráží značná individualita. Odlišnosti nalezneme ve formě, obsahu nebo použitých jazycích. Pro Soběslav se ve sledovaném období dochovaly hlasovací listy psané v češtině, přestože záviselo na každém jednotlivci, jaký jazyk pro své votum použije.

---

⁹⁸ Státní oblastní archiv Třeboň, Velkostatek Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 16-18, 347-351.

Kolektivní hlasovací listy

Dalším typem hlasovacích listů jsou kolektivní hlasovací vota. Na rozdíl od individuálních vot tento typ písemnosti zaznamenává hlasy všech voličů celé obce najednou v přehledné tabulce. Díky tomu lze jednoduše zjistit, kdo volil jakého kandidáta. V kolektivních votech chybí ale osobní zdůvodnění hlasování. Ve zkoumaných fondech Velkostatek Třeboň a Archiv města Soběslavi se kolektivní vota objevovala častěji než vota jednotlivců, a to především od třicátých let 18. století. Kolektivní vota vytvářel s největší pravděpodobností radní písař. Radní písař sestavoval kolektivní vota zřejmě kvůli neustále stoupajícímu počtu voličů. Kolektivní vota zůstávají přehledná navzdory velkému počtu zaznamenaných hlasů.

Otázkou je, jakým způsobem probíhalo hlasování a jak kolektivní vota vznikala. Zda jednotlivé hlasy voličů byly zapisovány přímo do dodnes dochované tabulky kolektivních vot, nebo byly hlasy opsány z jiné písemnosti? Ovšem žádná taková písemnost se pro město Soběslav nedochovala. Pokud by tedy existovala, musela by sloužit jen jako podklad pro vytvoření hlasovacích vot a poté být zničena.

Po zaznamenání hlasování voličů byly hlasovací listy celé obce posílány do vrchnostenské kanceláře v Třeboni. Díky sumárním součtům hlasů měla vota sloužit jako podklad pro jmenování orgánů městské správy.

Jaké měly kolektivní vota znaky? Kolektivní votum tvořilo záhlaví, které mělo různé obdoby. Záhlaví vždy informovalo krátce o tom, že se jedná o vota města Soběslavi pro očekávanou renovaci městského magistrátu nebo rady města. Dále záhlaví uvádělo termín plánované renovace. Poté následovala tabulka se zaznamenanými hlasy.

Jednotlivé kolonky v tabulce byly navrženy podle volených pozic. Zpravidla měšťané volili osoby na místo primase, městského rychtáře, městskou radu a obecní starší. První sloupec obsahoval jména voličů. Do takovéto tabulky bylo následně doplňováno hlasování pomocí čárek. Pro lepší orientaci a bezchybnost v zapisování hlasů byly jednotlivé sloupce odděleny čárami a řádky jsou naopak vyznačeny pomocí teček. Počet řádků i sloupců se v dochovaných kolektivních votech během první poloviny 18. století měnil a odrážel tak proměnlivý počet voličů i volených osob.

Volební vota jsou v častých případech ve formě sešitů skládajících se z několika folií zhruba o rozměrech A3. Jedná se tedy o velké formáty. Volební vota zůstávají poměrně přehledná, přestože počet voličů dosahoval i přes sto osob. Záhlaví je jen na

úvodní stránce, na dalších foliích pokračuje jednoduchá tabulka zachycující hlasování voličů.

Tabulku se zaznamenanými hlasy tvoří sloupce a řádky. Ve sloupcích jsou uvedena jména osob, které voliči zvolili. Zvolené osoby byly rozděleny podle budoucí funkce. Nejdříve byly vypsány osoby usilující o místo primátora a poté o místo městského rychtáře. Hlasovací vota pro rok 1745 a 1748 obsahují navíc kolonky pro radní pány a obecní starší.

V řádcích jsou zachycena jména voličů. Voliči jsou rozděleni do jednotlivých skupin. Nejprve najdeme radní a obecní starší, své místo zde má městský rychtář a další soběslavští měšťané. Každý, kdo byl uveden v řádce, měl právo volit. Vota pro rok 1745 a rok 1748 jsou graficky přehlednější a jednotlivá jména jsou jednoznačně rozdělena podle funkce v orgánech městské správy.

K zaznamenávání hlasů voličů sloužily jednoduché čárky. V kolektivních votech se v první polovině 18. století objevuje i proškrtnutá nula, která není započítávána jako hlas. Proškrtnutou nulu použil písař v roce 1719 jako opravu špatně zaznamenaného hlasu. V případě, kdy je na jedné řádce uvedeno více voličů, kteří volili stejnou osobu, písař pro zaznamenání hlasů použil arabské číslice 2 nebo 3.¹⁰⁰ Přestože počet hlasů odpovídá tomu, že každý měl opravdu jen jeden hlas pro primátora a jeden rychtáře, hlasování bylo uvedeno takto sumárně. Není tak možné přesně zjistit, kdo z dané trojice koho volil. Dozvíme se to ovšem jen v těch případech, kdy všichni z určené dvojice či trojice hlasovali pro stejnou osobu.

Kromě hlasovací čárky a číslic se například ve volebním votu pro rok 1728 objevuje česky psaný zápis „*dle libosti*“, přičemž hlas nebyl započítáván. Je možné, že voliči tak nechali prostor pro vůli vrchnostenského hejtmana, který měl rozhodnout za ně? Vedle proškrtnutých nul se objevuje také písmeno „*N*“. Ani v tomto případě hlas nebyl započítáván.¹⁰¹ Volební vota také obsahují řadu běžného škrtnutí, přepisů a různých avšak drobných oprav.

Kolektivní vota jsou ukončena řádkou, která je věnována součtu hlasů. Na začátku řádky se objevuje označení „*latus*“, „*summa*“ nebo „*A*“. Dále následují arabské číslice, které zachycují součet hlasů pro volenou osobu. V některých votech bývají

---

¹⁰⁰ Státní oblastní archiv Třeboň, Velkostatek Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 247, 404, 410.

¹⁰¹ TAMTÉŽ, fol. 503.

opsány hlasy průběžně a až poté sečteny. Dělo se tak pravděpodobně pro lepší orientaci a bezchybnost při sumárním sčítání hlasů.

Výše zmíněné znaky byly společné pro všechna dochovaná kolektivní volební vota. Existuje ale i řada rozdílů, především v obsahu. Volební votum z roku 1702 obsahuje dva sloupce. V prvním sloupci jsou uvedeni dosavadní radní. Každý radní si zvolil náhradu za sebe, tedy na své místo. Druhý sloupec znázorňuje obecních starších, ze kterých právě radní volili své nástupce. Městský rychtář volil za sebe zástupce dva. Při hlasování na nové členy obecních starších vybírali dosavadní členové z řad soběslavských měšťanů.¹⁰² Hlasující obecní starší tvořili levý sloupec, v pravém sloupci byli uvedeni noví nástupci dosavadních obecních starších. Toto votum potvrzuje, že i v Soběslavi bylo běžné, že městskou radu tvořily osoby, které přicházely ze sboru obecních starších. Naopak do funkce obecních starších byly voleny osoby z celé obce. I když měl původně sbor obecních starších být tvořen vysloužilými a odstupujícími konšely, ve skutečnosti se měšťané ve sboru obecních starších nejprve seznámili s agendou městské správy a poté teprve přecházeli do městské rady.

Podobný hlasovací list pochází ještě z roku 1706. Opakuje se zde stejný systém, kdy konšelé volili své zástupce z řad obecních starších, a sbor obecních starších se doplňoval měšťany z městské obce. Ke každému jménu je také připojen záznam o řemeslu daných osob.¹⁰³

Volební votum z roku 1719 se skládá ze dvou částí, které zaznamenávají hlasování 88 voličů. Padesát z nich je v první části tabulky, třicet osm se nachází na další. Voliči hlasovali pro osoby usilující o místo primátora a městského rychtáře. Na tyto pozice navrhli celkem pět osob. Písař zaznamenával do tabulek jen ty osoby, které skutečně získaly alespoň jeden hlas. Radní písař poté sumarizoval celkové počty hlasů z obou dvou tabulek na konci volebního vota. Podle těchto pravidel zaznamenal písař měšťana Wentzla Fawota, který od voličů z první části nezískal žádný hlas. V první tabulce tak mezi kandidáty chyběl. V druhé části s 38 voliči obdržel dva hlasy, a tak byl do sumární tabulky zařazen.¹⁰⁴ Jiná situace nastala v případě na primátora navrženého Wentzla Rieba, který obdržel jeden hlas od prvních hlasujících, ale v druhé části mu nikdo svůj hlas nedal. Rieba písař zaznamenal až v části sčítající obdržené hlasy od

---

¹⁰² TAMTÉŽ, fol. 34-37.

¹⁰³ TAMTÉŽ, fol. 85-86.

¹⁰⁴ TAMTÉŽ, fol. 245-246.

všech hlasujících.¹⁰⁵ Je tedy zřejmé, že písař věděl předem, jak tabulku rozvrhnout. Nasvědčuje to o tom, že dochovaná kolektivní vota jsou již čistopisem nějaké předchozí dodnes dochované písemnosti.

Na pozici městského rychtáře zvolil voliči šest soběslavských měšťanů. I zde se objevuje případ, kdy písař vedl zvoleného měšťana Březinu i v tabulkách s voliči, kteří pro něj vůbec nehlasovali. Písař Březinu zaznamenával ve všech tabulkách, ačkoli získal pouze jeden hlas. Přesto byl zařazen do tabulky a pod ním na konečném řádku zaznamenám tedy jediný získaný hlas. Pravděpodobně se radní písař při rozvržení tabulky přehlédl.

Hlasování v roce 1725 se zúčastnilo téměř sto osob.¹⁰⁶ Ovšem všichni uvedení hlasující nevolili, jejich absence v hlasování nebyla zaznamenaná žádným znaménkem, nýbrž jednoduše chyběla hlasovací čárka. Kolektivní votum bylo graficky rozděleno na dvě skupiny osob. Prvních 24 hlasujících jsou podle mého názoru osoby, které se již angažovaly nebo právě působily v dosavadní městské radě. V této skupině osob se objevovali téměř všichni zvolení, kromě dvou navržených osob na rychtáře, Frantze Weissmanna a Frantze Buděšinského. Ti byli uvedeni v druhé skupině osob označené jako „*Gemeine Bürger*“. Osoby z této druhé skupiny byly evidovány po dvojicích a trojicích, dokonce i čtveřicích, a jejich hlasy zaznamenány arabskými číslicemi. V tomto roce vybrali voliči šest osob na pozici primátora.

Volební votum z renovace roku 1728¹⁰⁷ se taktéž skládá ze dvou částí. První část uvádí 25 osob, přičemž na každé řádce je jeden hlasující. Druhá část mapuje hlasování 64 voličů výhradně po trojicích. Pro toto volební votum písař použil několik způsobů, jak zaznamenat volební hlas i absenci v hlasování. Objevuje se zde písmeno „*N*“ stejně tak nápis „*dle libosti*“ a konečně také proškrtnutá nula. Oproti volebním votům z předešlých let zvolili měšťané více osob, a to jak na pozici primátora, tak také na pozici městského rychtáře. O místo primátora se ucházelo osm osob.

Volební votum pro renovaci v roce 1732¹⁰⁸ není příliš graficky řešeno. Pro první dvacítku voličů ponechal písař každému jeden řádek. Dalších 66 voličů zaznamenal radní písař do dvojic a trojic. Voliči zvolili osm osob na pozici primátora a sedm osob

---

¹⁰⁵ TAMTÉŽ.

¹⁰⁶ TAMTÉŽ, fol. 403-405.

¹⁰⁷ TAMTÉŽ, fol. 502-504.

¹⁰⁸ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 409-412.

na pozici městského rychtáře. Měšťané směli nejspíš hlasovat na každou pozici dvěma hlasy. Na příkladu soběslavského měšťana Frantze Lustiga lze pozorovat, že hlasoval pro dva kandidáty na pozici primátora. Rozhodl se pro Wentzla Rieba a Joachima Glaße. Přitom písař nepoužil žádné znaménko k vysvětlení nebo opravě, oba hlasy jsou uvedeny v průběžném a následně i celkovém hlasování. Dvakrát dával své votum také Wentzl Rieb, který hlasoval zároveň pro Zachariáše Hoffmana i Leopolda Peršla. Oba jmenovaní kandidovali na městského rychtáře a také oběma byl započítán hlas. Ani v tomto případě neexistuje žádné zdůvodnění nebo poznámka, proč k tomu došlo. Je možné, že voliči mohli tentokrát udělovat dva hlasy.¹⁰⁹ Radní písař ale mohl udělat chybu, kterou již neopravil, a zaznamenal některým voličům dva hlasy omylem. K chybovosti tohoto kolektivní vota přispívá také to, že primátorskému kandidátovi Jakubovi Pelikánovi, ačkoli nezískal od voličů v první části žádný hlas, byl jeden hlas započítán. Z uvedeného konstatování vyplývá, že volení obdrželi v součtu více hlasů, než bylo oprávněných voličů vůbec.

Novinkou ve znaménkách používaných pro kolektivní volební vota jsou křížky. Ty byly použity poprvé ve volebním votu z roku 1735.¹¹⁰ Křížky jsou zakresleny před jménem již zemřelé osoby. Votum se skládá opět ze dvou folií velikosti zhruba A3, které tvoří sešit. Pro prvních 28 osob byla každé vyhrazena jedna řádka, následujících 69 měšťanů je již uvedeno po dvojicích. Zmíněný Frantz Lustig měl opět možnost hlasovat dvakrát,¹¹¹ přičemž se jeho hlasování promítlo do konečného počtu hlasů primátorských kandidátů. Kandidátů na pozici primátora bylo šest, na pozici městského rychtáře zvolili soběslavští voliči sedm měšťanů. Ve volebním votu jsou zaznamenány i ty osoby, které nezískaly od voličů ani jediný hlas.

Při hlasování do nové rady v roce 1740 dávalo své votum přes 80 soběslavských měšťanů.¹¹² Prvních 27 osob je zapsáno do řádky vždy po jednom, dále pak následují dvojice. Kandidátů na místo primátora bylo šest. Zapsány byly i osoby, které neobdržely jediný hlas. V předešlých dochovaných votech obdrželi uchazeči na místa radních alespoň jeden hlas. V tomto roce se v hlasovacím listě objevily osoby, jejichž jméno je doplněno krátkou německy psanou vsuvkou. Ta odkazuje na to, že své votum

---

¹⁰⁹ TAMTÉŽ, fol. 245.

¹¹⁰ TAMTÉŽ, fol. 390-393.

¹¹¹ TAMTÉŽ, fol. 391.

¹¹² TAMTÉŽ, fol. 244-247.

místo něj dával člověk označený ve zmíněné vsuvce. Jako na příkladu Frantze Weismanna, kdy za jeho jménem následuje „*statt seiner Johann Rieb*“.¹¹³ To nasvědčuje tomu, že se Weismann hlasování z nějakého důvodu osobně účastnit nemohl, a tak místo něj dávala votum jiná jím pověřená osoba. Zmíněný Johann Rieb dával nejspíš votum za Frantze Weismanna i za sebe. V tomto volebním votu nejsou doplněny křížky nebo jiná znaménka. Je tak možné, že se jedná o již zesnulé osoby. Osobně se přikláním k názoru, že pokud byla osoba již zesnulá, písař její jméno uvedl, ale proškrtnul řádku pro hlasování. Postupoval tak v případě Ignáce Libry, Frantze Lustiga a dalších.¹¹⁴

Podrobnější zápis hlasování soběslavských měšťanů se objevil ve volebním votu pro renovaci v roce 1745.¹¹⁵ Hlasující zde byli graficky rozděleni. První místo zaujímal primátor, následně bylo vyznačeno devět radních pánů a následoval městský rychtář. Dále bylo uvedeno devět obecních starších. Pod dvojitě podtrženou řádkou následovala jména dalších soběslavských voličů, kteří nebyli členy žádného orgánu městské správy. Voleb se zúčastnilo přes 70 voličů, každému voliči je věnována jedna řádka.

Obdobně byly rozděleny zvolené osoby. Měšťané hlasovali pro osoby na pozici primátora, městského rychtáře, radních a obecních starších. Tomu také odpovídá grafické rozdělení volebního vota. Volební votum se skládá z několika stran, přičemž na každé je tabulka se záznamem o hlasování voličů. Na konci každé tabulky jsou průběžně sčítány hlasy. V závěru volebního vota se nachází tabulka, ve které jsou opsány průběžné součty hlasů. Volební votum je několikastránkové, kvůli svým rozměrům bylo uchováváno různě překládané.

Voliči byli opět graficky rozděleni. Mezi jmény se však objevovaly i anonymní osoby,¹¹⁶ jejichž hlasy byly taktéž započteny do konečného výsledku. Do řádky k některým voličům byla vepsána krátká poznámka, která informuje, že volič dal své votum na městského rychtáře nebo na primátora, přičemž v přidělené řádce je zaznamenáno jejich hlasování. Pravděpodobně to znamená, že některé osoby se vzdaly svého práva a nechaly za sebe hlasovat městského rychtáře či primátora. Rychtář Špaček i primas Frantz Buděšínský ale hlasovali jako ostatní voliči.

---

¹¹³ TAMTÉŽ, fol. 245.

¹¹⁴ TAMTÉŽ.

¹¹⁵ TAMTÉŽ, fol. 181-182.

¹¹⁶ V pramenu: *Anonymus*

O něco sdílnější je poznámka u soběslavského měšťana Wentzla Čermáka, která uvádí, že hlasující je 82 let starý, dává své votum na městského rychtáře, radní a obecní starší.¹¹⁷ Znamená to, že hlasování bylo náročné například časově a staří měšťané si již netroufali se účastnit? Poznámka u měšťana Frantze Anyckého zase prozrazuje, že hlasoval pouze pro Frantze Fischera. Tomu dával své votum na primátora i městského rychtáře. Frantz Ignác Fischer se ale neobjevuje mezi osobami, které získaly hlas ve volbách.

Volby na pozici radních a obecních starších se účastnilo 39 voličů, kteří nebyli graficky rozděleni. Naopak uchazeči o členství v městské radě nebo sboru obecních starších byli odděleni. Na místo primátora voliči navrhli šest osob, u kterých je doplněna dosavadní funkce. Na základě toho víme, že o pozici primátora usiloval radní, syndik, dosavadní primátor i městský rychtář. O pozici městského rychtáře se naopak ucházelo šest osob ze sboru obecních starších. O členství v radě se ucházelo sedm měšťanů, kteří dříve byli obecními staršími. Stejně osoby se přitom mohly objevit ve více kandidaturách najednou. Například obecní starší Andreas Teschner, který získal nejvíce hlasů mezi kandidáty na rychtáře, se zároveň objevil v kandidatuře na nové radní pány, kde ovšem získal jen minimum hlasů.¹¹⁸

Poslední dochované votum pro sledované období je pro renovaci v roce 1748.¹¹⁹ Jedná se o několikastránkový sešit nadepsaný jako „*Votierungslista*“. Voliči jsou odděleni podle dosavadní pozice na jedenáct radních, městského rychtáře a desetičlenný sbor obecních starších. Na následujících dvou dvoustranách jsou tabulky, které zachycují hlasování dalších 55 soběslavských měšťanů. Každý volič je zaznamenán jednotlivě. Na konci tabulky jsou zaznamenány hlasy, které pocházejí z nepodepsaných vot. To dokazuje, že svou hlasovací vůli měšťané vyjadřovali písemností, která sloužila jako podklad pro dochovaná kolektivní vota. Navíc v případě soběslavského měšťana Johanna Kalivody je zaznamenáno, že volil ústně. To potvrzuje koncept, že kolektivní hlasovací vota byla čistopisem předešlé písemnosti. Ke zmíněným tabulkám je navíc

---

¹¹⁷ Poznámka zní: Dieser Votant ist 82 Jahr alt, und denket 10 Primatores, die nicht so viel als wie der Budiešinský ausgestanden, hat jedoch das Votum auf den Stadtrichter, Rathsh[erren] und gemein älteste abzugeben.

¹¹⁸ SOA Třeboň, VS Třeboň, inv. č. sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 181-182.

¹¹⁹ TAMTÉŽ, fol. 25-33.

připojen soupis 32 soběslavských měšťanů, kteří z neznámého důvodu své votum neodevzdali.

V tomto roce voliči volili pět osob: šlo o primátora, sedm kandidátů na městského rychtáře, třináct osob ucházejících se o členství v kolegiu radních a 24 do sboru obecních starších. V tomto votu neplatí, že by hlasující volil pouze jednu osobu v dané skupině. Mohl naopak dávat hlasy pro několik osob. Tak to udělal Jakub Příhoda, který hlasoval pro Frantze Buděšinského na místo primátora, mezi radními pány se rozhodl pro Wentzla Favota,¹²⁰ jako městského rychtáře by rád viděl Andrease Teschnera. Mezi obecními staršími hlasoval jak pro Bartoloměje Rieba, tak pro Johanna Angela.¹²¹ Caspar Peršl dal hlas také Frantzi Buděšinskému. Poté hlasoval pro dvě osoby do budoucí městské rady Mathesovi Fkllovi a Andreasovi Teschnerovi. Jako městského rychtáře by rád viděl Ignáce Frestla. Na pozici obecních starší ale nevybral nikoho. Z tohoto volebního vota je také patrné, že tentýž člověk mohl získat hlasy jak na pozici radního, tak obecního staršího, jako to bylo v případě Mathese Fklla.¹²²

Jak bylo výše zmíněno, toto hlasovací votum se sestává z několika tabulek, pro přehlednost a bezchybnost jsou hlasy vždy sečítány na konci každé tabulky. V závěru poslední tabulky jsou pak řádky s konečnými hlasy opsány a sečteny. Právě hlasovací vota z let 1745 a 1748 budou dále využívána v kapitole o renovaci ve zmíněných letech.

Příloha č. 2: Ukázka zaznamenávání hlasů v kolektivních votech

	Vor einen Primator					Vor Raths				
	1. Primator	2. Primator	3. Primator	4. Primator	5. Primator	1. Rath	2. Rath	3. Rath	4. Rath	5. Rath
1.										
2.										
3.										
4.										
5.										
6.										
7.										
8.										
9.										
10.										
11.										
12.										
13.										
14.										
15.										
16.										
17.										
18.										
19.										
20.										
21.										
22.										
23.										
24.										
25.										
26.										
27.										
28.										
29.										
30.										
31.										
32.										

¹²⁰ V pramenech psáno také jako Fawoth.

¹²¹ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 31.

¹²² TAMTÉŽ, fol. 30-31.

Konsignace

Dalšími písemnostmi, jejichž zásluhou lze rekonstruovat průběh renovace i personální složení obnovených městských orgánů v městě Soběslavi, jsou různá potvrzení. V pramenech se objevují pod označením „*konsignace*“ nebo „*designace*“. Písemnosti jsou dochovány především od třicátých let 18 století, produkovala je městská kancelář a po přitištění pečeti byly posílány do vrchnostenské kanceláře do Třeboně. Jednalo se o různé seznamy a potvrzení především záležitostí hospodaření s městským majetkem. Na následujících řádkách budu popisovat *designace*, které podávají informace o personálním složení obnovovaných městských orgánů, neboť jsem tyto písemnosti využívala pro tuto práci častěji než potvrzení různých hospodářských účtů.

Obsahem *designace* osob byly v podstatě jmenovací seznamy. O tom informovalo také záhlaví, které bylo ve všech seznamech obdobné. Dále následovaly dva seznamy jmen. Nejdříve byla poznamenána jména radních spolu s primasem, následovalo jméno městského rychtáře a nakonec se objevila jména obecních starších. Do těchto tří skupin jsou jména rozdělena také graficky.

Do prvního seznamu byly zahrnuty osoby, které byly jmenovány již při předešlé renovaci, tedy odcházející členové městských orgánů. Druhý seznam, který byl umístěn buď vedle prvního seznamu, nebo pod ním, znázorňuje personální obsazení právě jmenovaných městských orgánů. Lze tak velmi přehledně zjistit změny v personálním složení institucí soběslavské městské správy. V případě, že některý radní zastával úřad dvě renovace po sobě, objevuje se tedy v obou sloupcích.

Vzhledem k tomu, že ke jménům některých členů městských orgánů byl poznamenán křížek, předpokládám, že se jedná o již zesnulé osoby.¹²³ To byl případ radního Johanna Peršla,¹²⁴ Wentzla Rieba nebo zesnulého obecního staršího Gregora Grünholtzera. Radní Wentzel Rieb zemřel v červenci 1734,¹²⁵ obecní starší Gregor Grünholtzer zesnul v prosinci roku 1732¹²⁶ a v dalším sloupci se již neobjevují. Jiná grafická znaménka se v dochovaných seznamech neobjevují.

---

¹²³ M. ĎURČANSKÝ, *Obnovování*.

¹²⁴ V pramenech psáno také Johann Perssl nebo Perschl.

¹²⁵ SOA Třeboň, Sbírká matrik Jihočeského kraje, 1587–1949 (1952), inv. č. 5030, fol. 406.

¹²⁶ TAMTÉŽ, fol. 403.

Uvedené seznamy osob jsou dochované z roku 1739, který poukazuje na rok 1732 a 1736.¹²⁷ Další z dochovaných konsignací poukazuje na rok 1736 a v druhém sloupci na rok 1740.¹²⁸ A poslední konsignace ze sledovaného období je z roku 1745 odkazující k roku 1740. Je tedy možné takto přehledně a kontinuálně sledovat obsazení městské rady, sboru obecních starších a úřadu městského rychtáře.

Za předpokladu, že jsou designace osob dochovány alespoň pro třicátá a čtyřicátá léta 18. století v celistvosti, lze kromě změn v personálním složení zjistit i termíny renovací. Jednoznačně zjistíme, že renovace v městě Soběslavi se neodehrávala každý rok. Obvykle se konala po třech až čtyřech letech. Renovace nebyla přesunuta na jiný rok ani v případě, že někteří členové zemřeli na počátku tříletého nebo čtyřletého působení ve funkci. To byl případ zmíněného obecního staršího Gregora Grünholtzera. Nově uvolněná místa se obvykle nechávala neobsazená až do další renovace. Jen v několika málo případech se místo obsadilo. To byl případ Andrese Teschnera, který nahradil zesnulého rychtáře jen několik měsíců před renovací.

---

¹²⁷ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 339- 340.

¹²⁸ TAMTÉŽ, fol. 272-273.

Příloha č. 6: Ukázka designace osob

Lobitzschen Dist. Rath.

N. 1772 beyndt geseßen	N. 1772 beyndt geseßen
Johann Baptist Brumator	Frau Düringhij by.
J. Hanzl Erb	Johann Mayblar
Johann Jozyl	Fraufin glasp.
Fraufin glasp.	Johann Dürst
Johann Dürst	J. Guati Eybra
J. Sanklur Paigel	Hanzl Jinger
J. Guati Eybra	Andriand v. Niich
Frau Düringhij by.	Johann Eybra
Hanzl Jinger	Frau Kröschmannd.
Andriand v. Niich	Hanzl Grünfeldger.
Johann Eybra	Frau Lepzig by.
Frau Kröschmannd.	Georgias Jozymann
<u>Dist. Richter</u>	<u>Dist. Richter</u>
Johann Erb.	Johann Erb
<u>Gemein flteffe</u>	<u>Gemein flteffe?</u>
Jacob Jozyl by.	Frau Eybra
Frau Dürst	Jacob Kroll.

Specifikace měšťanů

Dalším typem písemnosti, která vznikala při obnově městských orgánů v Soběslavi, byla „*specifikace měšťanů*“. V pramenech se objevovalo také označení „*konsignace*“ nebo „*personální listy*“. Ve zkoumaném fondu Velkostatek Třeboň, který je uložen ve Státním oblastním archivu v Třeboni, se dochovalo minimálně devět specifikací.

Specifikace měšťanů jsou obsáhlé několikastránkové seznamy jmen. Jednotlivá folia k sobě bývají sešita a tvoří sešit, podobně jako je tomu u volebních listů. Specifikace obsahuje obvykle úvodní text a seznam osob. V některých případech je k seznamu doplněn závěrečný text a přitíštěna pečeť města.¹²⁹ Tyto písemnosti jsou dochované jak v německém, tak v českém jazyce.

V úvodu specifikací je obvykle uvedeno, co vše specifikace obsahuje. Jedná se o seznam měšťanů Soběslavi. Vedle uvedených jmen a příjmení je doplněna profese nebo řemeslo, kterým se dotyční živí. Následoval údaj, jakou povinnost vůči městu jednotlivec měl nebo zda zastával nějakou funkci v městské správě. Popřípadě je uvedeno, jak dlouho využívá dotyčná osoba městské právo. Dochované jsou také specifikace, které uvádí pouze jména měšťanů a jejich řemeslo.¹³⁰

Po úvodním textu následoval již konkrétní seznam osob. Ten je graficky uspořádán tak, jak napovídá úvodní text. První řádka je rozdělena do jednotlivých kolonek určených pro jméno a příjmení osoby a další zmíněné údaje. V personálních listech jsou uvedeny vždy jen osoby mužského pohlaví. Měšťané nebyli řazeni abecedně ani podle délky držení městského práva. Přední pozice nebyly vyhrazeny radním ani obecním starším. Domnívám se, že personální listy vznikaly během hlasování ve volbách a jednotlivci jsou zaznamenáni v takovém pořadí, v jakém hlasovali. Je také možné, že hlasující měšťané byli řazeni podle bydliště, z dochovaných pramenů to ovšem nelze potvrdit.

Dále následuje kolonka profese nebo řemesla, ve které se objevuje široká škála řemesel. Mezi nejčastější patří pekaři, řezníci, lazebníci, zedníci, soukeníci, najde se ale i varhaník a písař. Specifikace je zajímavým pramenem pro zastoupení řemesel ve

---

¹²⁹ Specifikace z roku 1740, 1745 a 1748.

¹³⁰ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 47-50.

měště v dané době. V Soběslavi bylo poměrně rozšířené soukenictví, soukeníci se navíc i často objevují v městské radě.¹³¹

Dalším údajem je délka držení městského práva. Kolonka je vyplňována arabskými číslicemi. Další sloupec je věnován funkci v městské správě, kterou osoba zastávala v předešlém období. Tento sloupec je v dochovaných specifikacích měšťanů vyplňován jen vzácně. Poslední kolonka uvádí funkci v městských orgánech, kterou zastávala daná osoba v době vzniku specifikace. Vyznačen byl písař, syndik, obročník, rychtář a také členové městské rady a obecní starší. Pravidelně se před jméno členů městské rady doplňovalo označení „pán“.¹³²

Jak je zmíněno výše, specifikace měšťanů vznikaly během příprav na plánovanou renovaci orgánů městské správy, s největší pravděpodobností přímo při hlasování. V tom případě by byly specifikace před odesláním vrchnosti aktuální a zobrazovaly tak tehdejší stav měšťanstva i zastoupených řemesel. Specifikace měšťanů nezachycovaly již zemřelé osoby. Specifikace měšťanů je tak jedním z pramenů, ze kterých lze zjistit, kdo byl členem městské rady před jejím obnovením.

Specifikace znamenaly pro vrchnost poměrně podrobný a aktuální zdroj informací nejen o voličích, ale i o nově zvolených osobách. Specifikace byly obvykle posílány společně s volebními hlasy vrchnímu hejtmanovi třeboňského panství ještě v určitém časovém předstihu před samotným renovačním aktem. Je tedy možné, že informace ze specifikace využíval vrchní hejtman při rozhodování o členech nové rady.

Personálních listů se dochovalo ve zkoumaném fondu minimálně devět. Jak vypadaly konkrétní specifikace soběslavských měšťanů? Specifikace z roku 1725 podává informaci o 99 měšťanech. V poslední kolonce je poznamenán dokonce údaj o současné zastávané funkci. V těchto listech je vyznačeno osm obecních starších a deset radních, přičemž nechybí ani primas. Dále je poznámka také o rychtáři nebo obročníkovi. V této specifikaci je výjimečně doplněna kolonka obsahující údaj o dříve zastávaných funkcích. Zde jsou vyznačeni členové městské rady, která působila v předešlém období.¹³³

V dalších dochované specifikaci z roku 1740 bylo uvedeno 103 měšťanů. Tentokrát byly vyznačeny pouze aktuální pozice v úřadě, tedy dvanáct obecních

---

¹³¹ J. LINTNER, Pětsetpadesát let.

¹³² Také ve zkrácené formě p[an].

¹³³ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 394 – 398.

starších, devět radních spolu s primátorem, důchodní, a obroční. Zajímavé je, že v tomto případě byl obroční Jan Libra zároveň jmenován i konšelem.¹³⁴

Specifikace měšťanů z roku 1745 obsahovala jména 98 soběslavských měšťanů. V této písemnosti byla kolonka s dříve zastávanými úřady vyplněna jen u syndika Václava Grünholtzera.¹³⁵ V kolonce s údajem o současné funkci v úřadě je poznamenáno devět obecních starších, dvanáct radních spolu s primátorem, městský rychtář a nakonec také syndik. Opět se uplatnilo označení „pán“ ke členům městské rady. Zajímavá poznámka se objevuje v údaji o době, kterou je dotýčný měšťanem. Pokud totiž dotýčný získal městské právo ještě v témže roce, kdy se konala obnova městských orgánů, bylo k jeho jménu poznamenáno „letos“ nebo německy „heuer“. Tato poznámka byla použita například u Petra Kopicčky.¹³⁶

Obdobně vypadá také specifikace z roku 1748, která zachytila vůbec nejvíce měšťanů za sledované období. Specifikace přináší informace o 104 měšťanech. Chybí v ní však záznam o funkcích, které měšťané zastávali v minulosti. Specifikace vyznačuje jen deset obecních starších, jedenáct radních s primátorem, dále je poznámka u městského rychtáře. Nakonec je zaznamenána osoba působící jako syndik. Větší pozornost bude této specifikaci ovšem věnována v kapitole o renovaci v roce 1748.¹³⁷

Další nedatovaná česky psaná specifikace obsahuje údaje o 103 osobách. Pouze u pěti z nich byla zaznamenána funkce v institucích městské správy. U jedenácti osob je zachycena dosavadní funkce ve sboru obecních starších. Vyznačení jsou také dosavadní radní, důchodný, obroční, syndik a sluha.¹³⁸

V další nedatovatelné specifikaci je seznam 103 osob. U pěti z nich je zaznamenáno, že dříve zastávali funkci obecních starších. Dále jsou poznamenáni jen současní členové městských orgánů. Šlo o jedenáct obecních starších, jedenáct radních, primasa, rychtáře, sluhu a obročního. Nakonec byl vyznačen úředník, jehož funkce nebyla podrobněji objasněna.¹³⁹

---

¹³⁴ TAMTÉŽ, fol. 315 – 320.

¹³⁵ TAMTÉŽ, fol. 173 – 177.

¹³⁶ TAMTÉŽ, fol. 174.

¹³⁷ TAMTÉŽ, kart. 35, fol. 68–73.

¹³⁸ TAMTÉŽ, kart. 34, fol. 485- 490.

¹³⁹ TAMTÉŽ, fol. 356-361.

Závěrečným textem, který se ovšem objevuje ve specifikacích až ve čtyřicátých letech 18. století, je formule o verifikaci. Jako potvrzení o pravdivosti údajů je přitížena městská pečeť.¹⁴⁰ Adresátem specifikací byl vrchnostenský úřad v Třeboni. V některých případech následuje ještě datace a podpisy purkmistra a rady města. Naopak specifikace z roku 1725 je opatřena jen datací.¹⁴¹

Vzhledem k tomu, že specifikace byly obvykle posílány společně s kolektivními voty a dalšími podklady do vrchnostenské kanceláře v Třeboni, bylo běžné, že datována byla pouze jedna z posílaných písemností. V případě vyjmutí písemnosti z takového spisu během ukládání jsou specifikace měšťanů a kolektivní vota jen těžko datovatelná. Jak již bylo výše naznačeno, v případě Soběslavi k tomu došlo několikrát.

Zcela výjimečná je poslední nedatovatelná specifikace, na kterou přímo navazuje záznam o hlasování.¹⁴² Tato písemnost již v nadpise uvádí informaci, že se jedná o specifikaci všech městských i předměstských sousedů, jakého jsou dotyční řemesla nebo obchodu. Po jednoduchém záhlaví následuje seznam osob. Na rozdíl od ostatních specifikací jsou měšťané rozděleni podle místa bydliště. V první části je uvedeno 117 osob, které pochází přímo z města, další čtyři části jsou z předměstí. Z předměstí je uvedeno 57 osob. Oproti dosavadním specifikacím se zde objevují nejen muži, ale také vdovy. V pravém sloupci jsou jako obvykle k jednotlivým osobám uvedena řemesla. V případě zmíněných vdov je opět připojena poznámka o vdovství nebo profesi zesnulého manžela. U některých osob je navíc poznamenáno více profesí. Dvěma živnostmi se nejspíše živil i Johann Libra mladší, který byl kantorem i pekařem. Specifikace je poměrně rozsáhlá, proto je součet uvedených osob uveden na konci každé strany. Svým obsahem přesahuje tato specifikace ostatní dochované personální listy. Specifikace neuvádí pouze řemeslo a délku držení městského práva, ale přináší rovněž informaci, který měšťan pochází ze středu města.

Na seznam měšťanů navazuje další část této písemnosti, která zachycuje hlasování uvedených měšťanů. Každý měšťan měl přidělené číslo, jednotlivé hlasy jsou tak zaznamenány pod těmito čísly. Radní písař se číslováním snažil hlasování 117 voličů nejspíše zpřehlednit.

---

¹⁴⁰ TAMTÉŽ, kart. 35, fol. 68-72, 173-177, 315-320.

¹⁴¹ TAMTÉŽ, kart. 34, fol. 394-398.

¹⁴² TAMTÉŽ, fol. 48 – 50.

Dochované specifikace měšťanů umožňují nahlédnout do složení obyvatel města včetně jejich profese, řemesla, které v té době zastávali. Specifikace také podává informaci, v jaké části města dotyčný volič bydlel. Na základě specifikací lze přehledně ověřit složení městských orgánů těsně před renovací. Právě informace získané ze specifikací měšťanů budu využít společně s kolektivními voty v kapitole o konkrétních renovacích v roce 1745 a 1748. Bude mě zajímat, do jaké míry vrchnostenský hejtman přihlížel na specifikaci soběslavských měšťanů. Chci se také ptát, proč vlastně vyžadoval takovéto informace a do jaké míry je využíval při jmenování. Budu sledovat, jakou roli hrálo řemeslo nebo délka držení měšťského práva. Zajímá mě, zda vrchní hejtman přihlížel k tomu, že dotyčná osoba již úřad zastávala v předchozích letech.

Příloha č. 7: Ukázka specifikace měšťanů

Imena a Vsi gmiernj	Řemesla Obchodu	Dávědem gest Let.	Dyřvad Dms mnd	Zob
J. Jannuz Luffig	Kobuřinid	26	.	.
J. Jannuz Luffig	Kobuřinid	12	.	.
Simon Eizel	Kobuřinid	11	.	.
Huzlew Eubrunn	Kobuřinid	1	.	.
Kurbolominy Brizynia	Kobuřinid	40	.	.
Jannuz Luffig	Kobuřinid	2	.	.
Jannuz Luffig	Kobuřinid	8	.	.
Huzlew Eubrunn	Kobuřinid	30	.	.
Huzlew Eubrunn	Kobuřinid	22	.	.

Příloha č. 8: Specifikace měšťanů se záznamem dosavadní funkce v městské správě

		Jahr			
Joseph Schindler	Sachl	17	"	"	"
Josef Schindler	Tischler	11	"	"	Schiffbr.
Josef Schindler	Leinwand	22	"	"	Schiffbr.
Joseph Schindler	Leinwand	8	"	"	"
Leinwand	Leinwand	5	"	"	"
Leinwand	"	9	"	"	Schiffbr.
Josef Schindler	Schiffbr.	14	"	"	Schiffbr.
Josef Schindler	Schiffbr.	11	"	"	Schiffbr.

Obnova městských orgánů v letech 1745 a 1748

V následujících dvou kapitolách se budu věnovat průběhu obnovy městských orgánů v Soběslavi na příkladu renovací z let 1745 a 1748. Tyto dvě renovace jsem vybrala především z důvodu dochování archivního materiálu, který vznikl v souvislosti obnovy městských orgánů. Písemnosti včetně korespondence městské kanceláře s kanceláří vrchnostenskou jsou právě z tohoto období dochovány celistvěji než z předchozích let.

Obnovení městské rady znamenalo nejen změnu v personálním obsazení městské rady, ale také revizi městského hospodářství, soudních a policejních záležitostí. Na příkladu vybraných renovací se pokusím přiblížit, jak vypadala konkrétní obnova městských orgánů v Soběslavi a samotný slavnostní renovační akt. Největší pozornost bude věnována způsobu hlasování a jmenování osob do orgánů městské správy, přičemž výchozím pramenem se stanou jedinečně dochovaná hlasovací kolektivní vota.

Obnova městských orgánů v roce 1745

Termín renovace

Nařízení k renovaci institucí městské správy v Soběslavi vydal kníže Josef I. Adam ze Schwarzenbergu 15. května 1745. Od poslední renovace, která se v Soběslavi konala v roce 1740, uběhlo dlouhých pět let. Kvůli přetrvávajícím válečným nepokojům se obnova městských orgánů ani dříve konat nemohla, na což znepokojený kníže také upozorňoval.¹⁴³ Zmíněným nařízením začaly přípravy pro obnovu městských orgánů. Dohled na celý průběh obnovy kníže delegoval na třeboňského vrchního hejtmana Burckharda. Ten nařídil radním v Soběslavi, aby na vrchnostenský úřad do Třeboně předali veškeré podklady, které byly ke jmenování rady zapotřebí. Již na počátku června byl vrchním hejtmanem také pevně stanoven termín aktu renovace, která se měla konat v Soběslavi dne 21. června 1745.

Hlasování

Jak připomínal vrchní hejtman Burckhard soběslavské městské radě,¹⁴⁴ měšťané se měli při hlasování zdržet osobních sympatií a naopak se neměli ohlížet na různá nepřátelství, neshody a vzájemné konflikty. Pro kandidáty měli hlasovat podle svého vědomí a svědomí a také myslet na obecní blaho.¹⁴⁵

Jak hlasování v roce 1745 skutečně probíhalo, prameny neprozrazují. Velmi pravděpodobné ovšem je, že městská rada nařídila, aby každý oprávněný měšťan odevzdal na radnici svůj písemný hlas. Odevzdání hlasů bylo pro měšťany povinné. Po odevzdání hlasů nejspíš městský písař rozpečetil všechna odevzdaná vota a zapsal je do přehledné tabulky. Tím tedy vznikla kolektivní vota, která byla později zaslána do Třeboně. Původní odevzdané hlasy byly s největší pravděpodobností zničeny, neboť se žádné nedochovaly. Zda všichni soběslavští hlasovali během jednoho dne nebo při nějaké příležitosti, například při zasedání rady, jisté není.

---

¹⁴³ Státní okresní archiv v Táboře, Archiv města Soběslav, inv. č. 1056, sign. III E 1, kart. 41, fol. 33-39.

¹⁴⁴ TAMTÉŽ.

¹⁴⁵ J. HRDLIČKA, Měšťan, in: V. BŮŽEK – P. KRÁL, (edd.), Člověk českého raného novověku, Praha 2007, s. 126-150.

Zaznamenání hlasů

Stěžejní informace nejen o podobě hlasování pro nové členy městských orgánů, ale také o voličích a zvolených obsahují zmiňovaná kolektivní vota.

Při zaznamenávání hlasů byli voliči ve volebním votu graficky rozděleni.¹⁴⁶ Jako obvykle zaujímal první místo primátor. Následoval záznam o hlasování devíti radních pánů a poté hlasoval městský rychtář. Dále bylo uvedeno devět obecních starších. Počty neodpovídaly plnému obsazení městských orgánů, neboť se neuváděly již zemřelé osoby. Jsou v nich zaznamenáni jen ti, kteří opravdu své votum odevzdali. Pod dvojitě podtrženou řádkou následovala jména dalších soběslavských měšťanů, kteří se účastnili hlasování.

V Soběslavi měli právo hlasování pouze mužští držitelé městského práva. Pro každého voliče byla vyhrazena jedna řádka, a to i přesto, že se na volbě podílelo dohromady přes 70 osob. V řádkách některých voličů se objevuje krátká poznámka informující, že daný dal své votum ještě na městského rychtáře nebo na primátora. Znamenalo to tedy snad, že některé osoby odevzdaly své votum později, kdy radní písař vytvořil dochované kolektivní votum? To by mimo jiné poukázalo na to, že voliči hlasovali písemně na dnes již nedochované písemnosti, na základě kterých písař zpracoval přehledné kolektivní votum.

Voliči

Voliči byli v soupisu graficky rozděleni dle svých dosavadních funkcí. Hlasující byli rozděleni na primátora, městskou radu, obecní starší a další měšťany. Mezi jmény se ovšem objevovaly i anonymní osoby,¹⁴⁷ jejichž hlasy byly taktéž započteny do konečného výsledku. U voliče Václava Čermáka byla doplněna již zmiňovaná poznámka o jeho stáří.¹⁴⁸ Znamená to, že hlasování bylo náročné například časově a staří měšťané si již netroufali se účastnit? A kdo skutečně v Soběslavi volil? Odpovědím na takové otázky se budu věnovat na následujících řádkách.

---

¹⁴⁶ Rozdělení hlasujících v roce 1745: SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 34, fol. 181.

¹⁴⁷ V pramenech jako „*Anonymus*“

¹⁴⁸ Poznámka zní: Dieser Votant ist 82 Jahr alt, und denket 10 Primatores, die nicht so viel als wie der Budiešinský ausgestanden, hat jedoch das Votum auf den Stadtrichter, Rathsh[erren] und gemein älteste abzugeben.

Mezi hlasujícími měšťany se v roce 1745 neobjevila žádná žena. Nehlasovala ani žádná vdova, která by tak zastupovala svého zesnulého manžela. Je tedy zřejmé, že hlasování ve volbách bylo výlučně mužskou záležitostí.

Délka držení městského práva je také zajímavá. Hlasujícím, který držel nejdéle městské právo, byl Wentzel Čermák. Tento pekař držel městské právo dlouhých 47 let. Dalším nejstarším pak byl řezník Johann Buzek držící městské právo 45 let. Na druhou stranu mezi hlasujícími bylo hned několik nováčků, kteří obdrželi toto právo během roku 1745. Těmi byli krasobarvíř Mathes Fkell, řezník Wentzel Kanka a Petr Kopecký. Průměrná délka držení městského práva hlasujících byla 17 let.

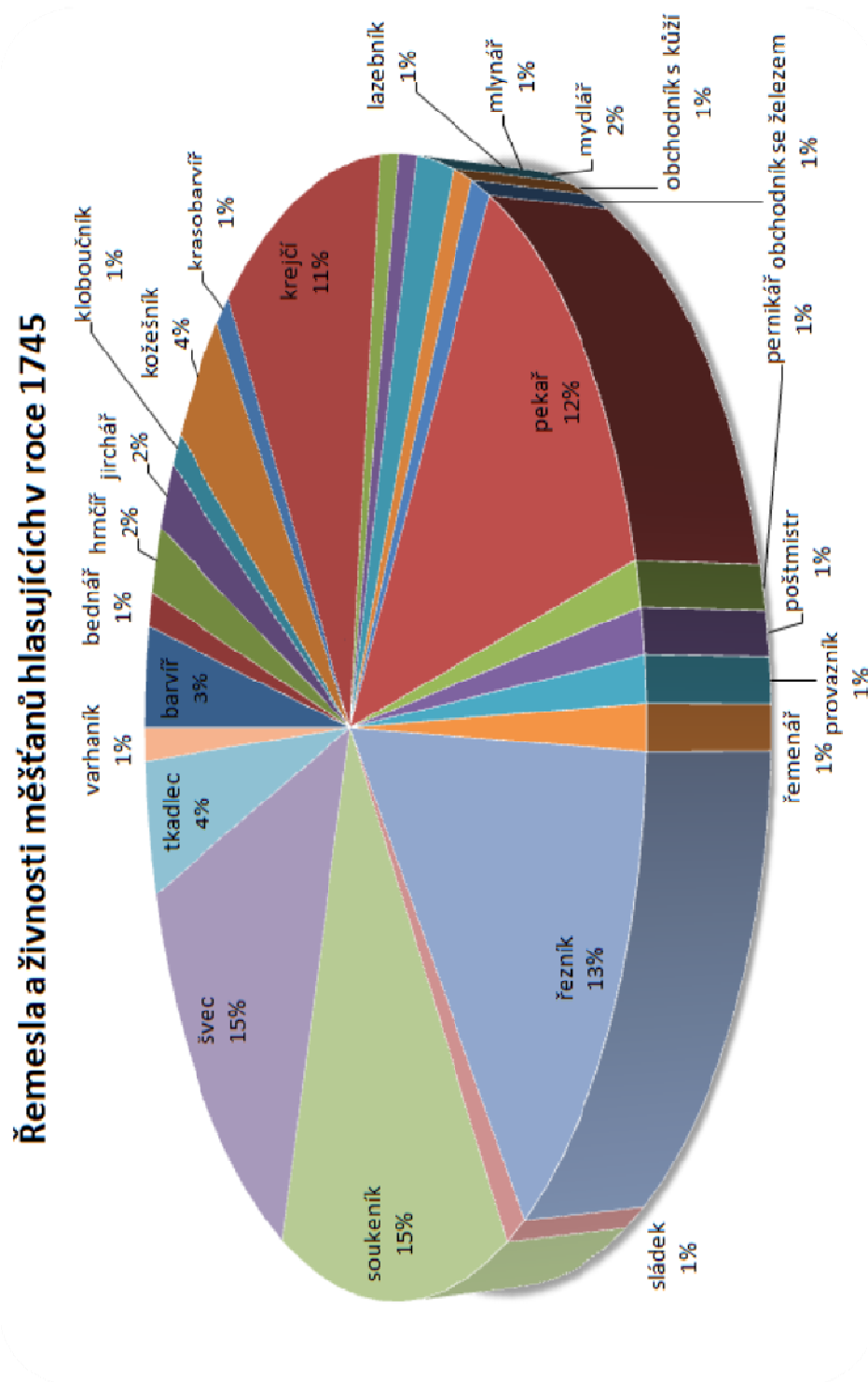
Řemesla, pohlaví, městské právo voličů

Do přiloženého grafu Řemesla a živnosti měšťanů hlasujících v roce 1745 jsem zahrnula živnost 80 soběslavských měšťanů, kteří odevzdali svůj volební hlas. Jednotlivá řemesla zachytila specifikace měšťanů pro rok 1745.¹⁴⁹ Právě specifikaci měšťanů vyžadoval vrchní hejtman několik dní před renovací. Mezi uvedenými řemesly je možné najít povolání, která nechyběla v žádném městě. Lze dohledat také řemesla, která se často nevyskytovala. Jak se tedy živilo měšťané rozhodující o personálním složení v Soběslavi?

V grafu se objevují živnosti, které byly zastoupeny alespoň jedním procentem ze všech voličů. Takovými řemesly byli perníkáři, obchodníci se železem, obchodníci s kůží, lazebníci, kloboučníci, řemenáři, ale také mlynáři či bednáři. Hlasoval také varhaník a sládek. O něco více zastoupeni byli mydláři, krejčí, tkalci a barvíři. Mezi hlasujícími bylo ale nejvíce soukeníků (15%), stejně se objevovali i ševci (15%). Početní byli řezníci (13%), dále pekaři (12%) a krejčí (11%). Otázkou však je, zda silné zastoupení některých řemesel nějakým způsobem ovlivňovalo hlasování? Zda například soukeníci volili pouze své kolegy soukeníky. Nebo se jen silné zastoupení soukeníků a ševců promítlo do složení městské rady, aniž by hlasující volili podle cechů?

---

¹⁴⁹ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 173-178.

Zvolení

Nejen voliči, ale i osoby navržené ve volbách byly graficky rozděleny, a to na pozici primátora, městského rychtáře, radní a nakonec obecní starší. Voliči nevybírali z žádného připraveného seznamu kandidátů. S největší pravděpodobností mohli voliči hlasovat pro jakéhokoli měšťana, proto se obvykle v kolektivních votech objevují až desítky osob, které obdržely pouze po jediném hlase.

Rozdílný byl také počet osob, které měšťané na dané pozice volili. Nový primátor byl vybírán ze šesti osob. Devět osob voliči navrhli na pozici městského rychtáře. Do obnovené městské rady obdrželo hlas sedm osob a do sboru obecních starších získalo podporu od voličů až třicet osob.¹⁵⁰

Volební votum z tohoto roku navíc zachytilo dosavadní postavení jednotlivých zvolených osob v městských orgánech. Lze tak přehledně zjistit, že na pozici primátora byl zvolen dosavadní městský rychtář Johann Špaček. Znovu o svou pozici usiloval také dosavadní primátor Frantz Buděšinský. Dalšími vybranými osobami byli členové městské rady. Na pozici městského rychtáře hlasovali měšťané pro šest osob, které doposud zasedaly ve sboru obecních starších. Do nové městské rady se volilo ze sedmi kandidátů, z nichž všichni kromě Antoni Baumgartena byli členi sboru obecních starších.

Při renovaci v tomto roce platilo, že stejné osoby mohly obdržet hlasy na více pozic najednou. Například dosavadní obecní starší Andreas Teschner, který si připsal nejvíce hlasů ze všech kandidátů na rychtáře, zároveň získal hlasy do městské rady.¹⁵¹

Počet hlasů

Počet hlasů se při hlasování v roce 1745 různil, neboť hlasující mohli hlasovat pro více osob na dané místo. Tak hlasoval například Bartholoměj Rieb, který na pozici primátora volil Frantze Buděšinského i Johanna Rieba.¹⁵² Při hlasování pro nové radní voliči hlasovali rovnou pro dva budoucí radní. Objevily se i případy, kdy měšťan volil i tři radní. Tak volil Johann Wenztl Unger nebo Andreas Scharinger. Při hlasování do sboru obecních starších hlasovali voliči i pro čtyři nebo pět osob najednou, přičemž všechny hlasy byly započteny v sumárních součtech. Hlasování soběslavských měšťanů tak nebylo omezené na dané kandidáty ani na počet hlasů.

---

¹⁵⁰ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 189-191.

¹⁵¹TAMTÉŽ, fol. 181-182.

¹⁵²TAMTÉŽ.

Výsledky hlasování

Jaké byly při takovém hlasování výsledky? Do přiložené tabulky *Počet hlasů ve volbách 1745* jsem zaznamenala hlasování voličů. Jak lze vidět nejvíce hlasů na pozici primátora získal soukeník Frantz Buděšínský, pro kterého hlasovalo 59 lidí. Jestliže by se vrchní hejtman Burckhard rozhodoval při jmenování pouze podle výsledků hlasování, měl by Frantz Buděšínský být novým primátorem.

Mezi novými radními získal nejvíce hlasů Johann Špaček, kterého volilo 34 měšťanů. Další byl Adalbert Hrdlička, pro něhož hlasovalo dvanáct měšťanů. Dále byly výsledky voleb vyrovnané a noví radní získali po sedmi a pěti hlasech. Na pozici městského rychtáře byl jednoznačně zvolen Andreas Teschner, který získal 46 hlasů. Dalším kandidátem na městského rychtáře byl švec Mathes Grünholtzer, kterého podpořilo sedm měšťanů.

Do nově jmenovaného sboru obecních starších měšťané vybrali 30 osob. Největší počet hlasů získal Vít Špaček, jehož volilo 61 voličů. Dále získal nejvíce hlasů Wentzl Illigner, kterého podpořilo 28 měšťanů. Po těchto zvolených kandidátech následovala řada osob, které získaly shodně jen šestnáct hlasů.

V přiložené tabulce *Počet hlasů ve volbách 1745* je uveden také údaj o řemeslu zvolených osob. Při sledování řemesla osob lze totiž zjistit, že osoby s nejvyšším počtem obdržných hlasů se živily soukenictvím. Zvolený primátor Buděšínský byl soukeníkem, stejně jako Andreas Teschner. A nakonec i radní Johann Špaček a Adalbert Hrdlička se živili soukenictvím. Je tak možné, že soukeníci měli v Soběslavi silné zastoupení, které se promítlo i do složení městské rady. Je ovšem rovněž možné, že měšťané se při hlasování rozhodovali podle živnosti a řemesla kandidátů. Volil tedy například soukeník soukeníka?

Příloha č. 10 - *Počet hlasů ve volbách 1745*

Primátor	počet hlasů	řemeslo
Frantz Buděšínský	59	soukeník
Johann Rieb	12	barvíř
Zachariáš Hoffmann	4	obchodník se železem
Wentzel Grünholtzer	3	
Johann Libra	1	pekař
Johann Špaček	1	soukeník
Radní	počet hlasů	

Johann Špaček	34	soukeník
Adalbert Hrdlička	12	soukeník
Frantz Klein	7	jirchář
Mathes Grünholtzer	7	švec
Antoni Baumgarten	5	varhaník
Frantz Gubernator	5	krejčí
Ignati Frestl	5	barvíř
Andreas Teschner	4	soukeník
Jacob Strobl	4	tkadlec
Andreas Rankl	2	barvíř
městský rychtář	počet hlasů	
Andreas Teschner	46	soukeník
Mathes Grünholtzer	7	švec
Adalbert Hrdlička	5	soukeník
Andreas Rankl	4	barvíř
Ignati Frestl	3	barvíř
Antoni Baumgarten	3	varhaník
Wentzl Illigner	2	perníkář
Zachariáš Buzek	1	řemenář
obecní starší	počet hlasů	
Wentzl Illigner	28	perníkář
Antoni Baumgarten	16	varhaník
Caspar Perschl	16	mydlář
Wentzl Glass	16	soukeník
Wentzl Slavík	11	kožešník
Johann Angel	9	soukeník
Andreas Buzek	9	soukeník
Bartoloměj Fern	7	pekař
Joseph Kraus	7	krejčí
Vít Špaček	61	soukeník
Johann Neumann	5	pekař
Thomas Biček	5	kožešník
Frantz Fischer	5	obchodník s kůží

Bartoloměj Weismann	4	mydlář
Frantz Lustig	4	kloboučník
Bartoloměj Habeš	3	soukeník
Bartoloměj Rieb	2	soukeník
Johann Tuzwald	2	/
Georg Biček	2	/
Georg Fern	2	pekař
Carl Křeš	2	soukeník
Joseph Grünholtzer	1	švec
Wentzl Kanka	1	řezník
Johann Fern	1	pekař
Jacob Biček	1	/
Wentzl Kroupa	1	švec
Antoni Šitra	1	krejčí
Frantz Tuzwald	1	kožešník
Jacob Hofmann	1	řezník
Victorin Kostial	1	soukeník

Cechovní preference

Otázka, jak velkou roli hrála při rozhodování voličů příslušnost k danému cechu, byla již několikrát položena. Na následujících řádkách se ji budu snažit tedy zodpovědět. Pro přehlednost jsem přiložila tabulku *Cechovní preference v roce 1745*. Tabulku jsem vytvořila na základě dochované specifikace měšťanů, ve které bylo zaznamenáno řemeslo či živnost jednotlivých měšťanů, a na základě dochovaného volebního vota. V tabulce je uveden rovněž počet získaných hlasů, který ovšem vždy nesouhlasí s počtem uvedených řemesel voličů, protože v sumárních součtech hlasů jsou započteny i anonymní osoby.

Do sledování volební preference podle řemesel jsem nezahrnula osoby, které získaly takový počet hlasů, že pro ně hlasovali v podstatě všichni voliči nehlédě na jejich řemeslo. Z tohoto důvodu byl vynechán Vít Špaček, který získal 61 hlasů, nebo Frantz Buděšínský s 59 hlasy. Malou výpovědní hodnotu by měly také osoby, které získaly jen malý počet hlasů. Zahrnula jsem tedy osoby, které získaly alespoň pět hlasů.

Sledujeme-li pozice primátora, zjistíme, že kromě velmi úspěšného Frantze Buděšinského měl podporu také barvíř Johann Rieb, který získal 12 hlasů. Ani jeden hlas ale nezískal od jiného barvíře. Nelze tedy tvrdit, že by při výběru primátora rozhodovali voliči podle způsobu obživy.

Cechovní solidaritu nelze sledovat ani u osob zvolených do městské rady. Pouze soukeník Adalbert Hrdlička získal jeden z 12 hlasů od soukeníka. Při hlasování na pozici městského rychtáře se objevil pouze jeden případ, kdy volič a zvolený měli stejné řemeslo. Tentokrát získal soukeník Albert Hrdlička pět hlasů, z nichž jeden byl rovněž od soukeníka. Nakonec zbývá posoudit sbor obecních starších. Zde jsou případy cechovní sounáležitosti četnější. Soukeník Wentzl Glass získal 16 hlasů, přičemž tři hlasy pocházely právě od soukeníků. Soukeník Andreas Buzek získal podporu dokonce od dvou soukeníků. Stejně jako soukeník Johann Angel. Také pro kožešníka Wentzla Slavíka hlasoval jeden kožešník. Pekař Bartoloměj Fern získal podporu od jednoho pekaře. A krejčího Josepha Krausse podpořili dokonce dva krejčí.

Zdálo by se, že případů s možnou cechovní preferencí je mnoho, obzvláště ve skupině zvolených osob do sboru obecních starších. Řemeslo jako faktor rozhodování ve volbách však nelze přeceňovat. V žádném případě totiž nebyla příslušnost k cechu mezi voličem a zvoleným určující. Na zmíněných příkladech lze tak říct, že v roce 1745 se mohly objevit případy cechovní preference, na druhou stranu ale neměly zásadní vliv na výsledky hlasování.¹⁵³

Příloha č. 11 – *Cechovní preference v roce 1745*

primátor	počet hlasů	řemeslo zvoleného	voliči
Johann Rieb	12	barvíř	obchodník 2x, tkadlec, soukeník 2x, kožešník, pekař
radní	počet hlasů		
Adalbert Hrdlička	12	soukeník	řezník, krejčí 3x, pekař, švec, soukeník, varhaník, obchodník, barvíř
Frantz Klein	7	jirchář	soukeník 4x, lazebník, obchodník, krejčí
Mathes Grünholtzer	7	švec	soukeník 2x, lazebník, barvíř, krejčí, pekař

¹⁵³ V. BŮŽEK - J. GRULICH – Z. BEZECNÝ, Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty, Praha 2010.

Antoni Baumgarten	5	varhaník	soukeník, barvíř, mydlář, švec, perníkář
Frantz Gubernator	5	krejčí	syndik, soukeník, kožešník 2x, řezník
Ignati Frestl	5	barvíř	krejčí, tkadlec 2x, obchodník
městský rychtář	počet hlasů		voliči
Mathes Grünholtzer	7	švec	pekař, tkadlec 2x, řemenář, barvíř, řezník, soukeník
Adalbert Hrdlička	5	soukeník	pekař, perníkář, soukeník, švec
Andreas Rankl	4	barvíř	soukeník, švec, střihač sukna, řezník
obecní starší	počet hlasů	řemeslo	voliči
Antoni Baumgarten	16	varhaník	lazebník, pekař 3x, krejčí, obchodník 2x, soukeník 3x, tkadlec 2x, švec 2x, řemenář, jirchář,
Caspar Peršl	16	mydlář	soukeník 5x, barvíř 3x, krejčí 2x, pekař, perníkář, řezník, obchodník
Wentzl Glass	16	soukeník	krejčí 3x, soukeník 3x, tkadlec, barvíř 2x, jirchář, řezník, švec, perníkář, mydlář
Wentzl Slavík	11	kožešník	řezník, krejčí, pekař, švec, tkadlec 2x, soukeník 2x, kožešník, obchodník
Johann Angel	9	soukeník	pekař, krejčí 2x, soukeník 2x, jirchář, varhaník tkadlec
Andreas Buzek	9	soukeník	lazebník, obchodník, švec, soukeník 2x, barvíř, krejčí
Bartoloměj Fern	7	pekař	soukeník 2x, kožešník 2x, řezník, pekař, obchodník
Joseph Kraus	7	krejčí	řezník, krejčí 2x, syndik, soukeník, řemenář, švec

Poznámky k hlasovacím listům

Při renovaci v roce 1745 byly spolu s hlasovacími listy, specifikací měšťanů a dalšími podklady odeslala městská rada i poznámku k hlasovacím listům. Poznámka připomínala, že volil i dvaosmdesátiletý soběslavský měšťan Wentzl Čermák, který své votum odevzdal na městského rychtáře, radní a obecní starší. Radní písař v poznámce dále upozorňoval, že Buděšínský sice dostal největší počet hlasů, ovšem hlasující tak volili pod podmínkou, že Buděšínský bude chtít být primátorem i navzdory válečným problémům. V zápětí radní písař doporučil za vhodného primátora také

Johanna Rieba. V poznámce nechybělo ani varování, že v obci se nachází mnoho sprátených lidí. Mohlo by se tak snadno stát, že v městské radě nebo sboru obecních starších by vznikla bližší a nežádoucí přátelství.¹⁵⁴ Autor zde pravděpodobně naráží na uzavřenou radní vrstvu. Jednalo se o informace, které by vrchnostenský hejtman měla brát na zřetel při jmenování městské rady? Docházelo tedy k tomu, že vrchnostenský hejtman skutečně zasahoval do personálního složení městské rady navzdory hlasování soběslavských měšťanů?

Odesílání hlasovacích vot

Po hlasování měšťanů, sestavení kolektivních vot a vytvoření všech požadovaných podkladů odeslala soběslavská městská rada 9. června 1745 veškeré písemnosti vrchnostenskému úřadu do Třeboně. Vrchní hejtman ubezpečil radu 16. června, že hlasovací listy spolu s personálními listy a dalšími písemnostmi přijal. V zápětí také potvrdil příjezd renovační komise do Soběslavi v neděli 20. června 1745.

Uzavírání funkčního období odstupující rady

Před zvolením nové městské rady muselo proběhnout nejen hlasování, ale muselo být uzavřeno funkční období dosavadní městské rady. Podle již zmíněného vrchnostenského nařízení měla městská rada poslat do treboňské kanceláře řadu podkladů. Jejich předložení bylo podmínkou k vykonání renovačního aktu. Jednalo se zejména o různá potvrzení a zprávy, které se vztahovaly k městskému hospodaření. Kvůli pětileté absenci renovací navíc chyběl vrchnostenskému úřadu přehled o hospodaření města, justici i policejních záležitostech.¹⁵⁵

Podle nařízení odeslala městská rada hlasovací vota a spolu s nimi i specifikaci měšťanů, někdy nazývanou také jako personální listy, do vrchnostenské kanceláře. Jednalo se o informace o jednotlivých měšťanech, jejich aktivitách a profesích. Personální listy dále obsahovaly důležité informace o případném dřívějším působení měšťanů v městských orgánech nebo přímo v městské radě. Neměl chybět ani údaj, jak dlouho dotyční drželi městské právo.¹⁵⁶ Dále poslala městská rada zprávu o dluzích a závazkách města a také zprávu o nakládání s palivovým dřevem, kolik jej bylo za poslední tři roky použito. Rada posílala rovněž zprávu o penězích, které město, konkrétně městský rychtář, vybral během trhů pořádaných od poslední renovace.

---

¹⁵⁴ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 192.

¹⁵⁵ SOKA Tábor, AM Soběslav, inv č. 1056, sign. III E 1, kart. 41, fol. 33-39.

¹⁵⁶ TAMTÉŽ.

V neposlední řadě žádal vrchní hejtman inventář jmění a hospodářského náradí náležející městu. Zmíněné podklady měli radní písemně předložit alespoň 8 až 14 dní před samotnou renovací.¹⁵⁷

Veškeré podklady byly z města odeslány až 16. června 1745, což dokládá průvodní dopis i závěrečná formule o verifikaci personálních listů.¹⁵⁸ Ve zkoumaném fondu se dochovalo také potvrzení příjmů a výdělků primátora, které předkládal dosavadní primátor Frantz Buděšínský až při renovaci dne 21. června.¹⁵⁹

Mezi odesláním kolektivních vot a renovačním aktem

V následujících dnech, od 16. do 20. června 1745, měla vrchnostenská kancelář čas veškeré obdržené podklady k obnově městských orgánů zpracovat. Měla tedy dostatek informací o působení soběslavských měšťanů a o dosavadní městské radě stejně jako o sboru obecních starších. Díky zaslaným zprávám získala přehled o hospodaření s městským majetkem. V personálních listech mohl vrchní hejtman porovnávat řemesla jednotlivců a sledovat jejich aktivitu v městských správních orgánech. V poznámkách k hlasovacím votům se objevilo i doporučení na primátora, které nejspíše psal radní písař. Otázkou tedy stále je, zda vrchní hejtman, který zajišťoval veškeré záležitosti renovací, nějakým způsobem získané informace využil? Zda opravdu respektoval počty hlasů a tedy vůli soběslavských měšťanů, anebo jmenoval novou radu podle vlastního uvážení? To se pokusím zodpovědět v následujícím textu na základě porovnání seznamů se sumárními součty hlasů a personální složení městské rady.

Vliv vrchnosti na jmenování nových členů

Díky dostatkům písemností v tomto období lze zjistit, zda vrchnost opravdu vyhověla hlasování měšťanů nebo obsadila volené pozice navzdory počtu získaných hlasů. Následující tabulka *Zvolené a jmenované osoby 1745* zobrazuje počet obdržených hlasů jednotlivých zvolených osob při hlasování v roce 1745.¹⁶⁰ Tento seznam posílala městská rada společně se specifikací a volebními voty vrchnostenskému úřadu do rukou hejtmana Burckharda několik dní před samotnou renovací. Druhý sloupec tabulky znázorňuje personální složení jednotlivých orgánů městské správy. Seznam osob byl

---

¹⁵⁷ TAMTÉŽ.

¹⁵⁸ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 177-179.

¹⁵⁹ TAMTÉŽ, fol. 108-109.

¹⁶⁰ TAMTÉŽ, fol. 189-191.

sestaven na základě hlasovacích vot z roku 1748¹⁶¹ a byl ověřen dochovaným seznamem ke jmenování městské rady.¹⁶²

Právě hlasování ve volbách bylo jednou z posledních činností odstupující městské rady. Radní, kteří skutečně působili v městské správě v období 1745-1748, tak byli zachyceni při hlasování v roce 1748 naposledy. V seznamu chybí ovšem konšelé, kteří během zmíněného funkčního období zesnuli. To byl případ radního Johanna Buzka, který byl při renovaci v roce 1745 jmenován, ale 22. dubna 1747 zemřel. Obdobně jako městský rychtář Mathes Grünholtzer, který zemřel 17. dubna 1747.

Jmenování primátora

Jak to tedy bylo se zásahy vrchnosti? V případě pozice primátora, na kterou bylo v roce 1745 vybráno šest osob, odevzdalo své votum na 80 voličů. Největší počet hlasů obdržel dosavadní primátor Frantz Buděšinský, pro kterého hlasovalo 59 měšťanů, což bylo 47 procent všech odevzdaných hlasů na primátora. To bylo mnohonásobně více hlasů, než získali ostatní kandidáti. Druhým vhodným nástupcem byl Johann Rieb, který získal pouhých dvanáct hlasů, z celkového počtu hlasů tak získal jen devět procent. Se zvoleným primátorem byl kromě Soběslavských spokojen také vrchní hejtman, a tak byl Frantz Buděšinský znovujmenován primátorem na další období do roku 1748.

Jmenování městské rady

Zajímavější je obsazování městské rady. Jmenování nové rady už na první pohled neodpovídalo obdrženým hlasům. Do nové městské rady měšťané volili deset osob, které jsou uvedeny v prvním sloupci přiložené tabulky *Zvolené a jmenované osoby 1745*. Pro nové členy městské rady voliči odevzdali celkově osmdesát pět hlasů.

Nejvíce hlasů získal Johann Špaček, pro nějž odevzdalo své votum 34 měšťanů. Špaček získal tedy téměř 30 procent hlasů, tudíž se objevil v nově renovované radě. Do městské rady byl jmenován i druhý úspěšný kandidát Adalbert Hrdlička s 10 procenty hlasů. Zde tedy platil postup do řad městské rady podle počtu získaných hlasů.

Další kandidát Frantz Klein, který získal sedm hlasů (5%), do městské rady jmenován nebyl, nakonec se ale objevil ve sboru obecních starších. Stejný počet hlasů získal také Mathes Grünholtzer. Ani on nebyl jmenován konšelem, nýbrž městským rychtářem. Další kandidáti, kteří obdrželi hlasy na pozici konšelů, novými radními

---

¹⁶¹ TAMTÉŽ, fol. 25-33.

¹⁶² TAMTÉŽ, fol. 187-188.

jmenování také nebyli. Zdá se tak, že počet obdržných hlasů nehrál v obsazování významnější roli a rozhodně nebyl zárukou dosazení do nové městské rady. Jaké osoby tedy byly jmenovány novými soběslavskými konšeli?

Novou městskou radu tvořily osoby, které získaly hlasy úplně na jiné pozice. Například Wentzl Grünholtzer nebo Zachariáš Hoffman obdrželi hlasy na pozici nového primátora. Další nově jmenovaní radní se dokonce mezi zvolenými do nové rady vůbec neobjevili, měšťané pro ně nehlasovali. Na základě čeho byli tedy vůbec jmenováni?

Po porovnání pramenů z poslední renovace konané v roce 1740 lze zjistit, že se jedná o členy staré odstupující městské rady. To byl případ Jacoba Bílka, Andrease Scharingera, Ferdinanda Wankeho a Wentzla Ungera, kteří neobdrželi dokonce jediný hlas ve volbách, přesto dosedli do městské rady. V roce 1745 zasedly do nové městské rady osoby, které v radě působily už v roce 1740. Z uvedeného vyplývá, že personální složení soběslavské městské rady se změnilo pouze v případě úmrtí či odstoupení radních. Skutečnými nováčky z celého kolegia radních byli zmínění Johann Špaček a Adalbert Hrdlička s nejvyššími počty hlasů.

Jmenování městského rychtáře

Zajímavé bylo dosazení městského rychtáře. Dosavadní městský rychtář Johann Špaček kandidoval do nové městské rady a o svou dosavadní pozici rychtáře pravděpodobně neusiloval. Z osmi navrhovaných kandidátů byl neúspěšnější soukeník Andreas Teschner, který obdržel 46 hlasů. Dalším byl Mathes Grünholtzer se sedmi hlasy a poté Adalbert Hrdlička, pro kterého hlasovalo pět voličů.

I přes jednoznačný rozdíl v počtu hlasů byl rychtářem překvapivě jmenován švec Mathes Grünholtzer a zmíněný Andreas Teschner nakonec dosedl do sboru obecních starších. Nový městský rychtář Mathes Grünholtzer nejen, že nezískal nejvíce hlasů, neměl ani žádné předchozí zkušenosti s městskou správou. Vrchnostenský hejtman tak opět nerespektoval hlasování voličů. Andreas Teschner se sice během působení nové rady nakonec rychtářem stal, vrchní hejtman ho jmenoval ale až po úmrtí Grünholtzera během roku 1747.

Jmenování sboru obecních starších

Kandidátů do sboru obecních starších bylo obvykle nejvíce, což platilo i v roce 1745. Voliči navrhli do obnoveného sboru obecních starších 30 osob, z nichž převážná většina získala pouze po jediném hlase. K úspěšnějším kandidátům patřil Wentzl Slavík, který si připsal jedenáct hlasů, po šestnácti hlasech získal Wentzl Glass, Caspar Peršl

nebo Antoni Baumgarten. Taktéž úspěšný byl Wentzl Illigner s dvaceti osmi hlasy. Jednoznačně nejvíce voličů si získal Vít Špaček, a to hned jednašedesát. Personální složení obecního sboru ovšem odpovídalo počtu hlasů jen vzdáleně.

Sbor obecních starších stejně jako městská rada byl totiž po obnově v roce 1745 obsazen téměř stejnými osobami, které do něho byly jmenovány při poslední renovaci v roce 1740. Po porovnání seznamu jmenovaných z roku 1740 lze zjistit, že několik osob působilo v tomto kolegiu již dříve. To byl příklad Jacoba Strobla, Frantze Gubernatora, Zachariáše Buzka, Ignáce Frestla, Frantze Kleina, Andrese Rankla a Andrese Teschnera. Nováčkem ve sboru obecních starších byl Wentzl Slavík, který od voličů získal jedenáct hlasů. Nově do něho byl jmenován také Wentzl Glass se ziskem 16 hlasů. Stejný počet hlasů obdržel také Caspar Peršl, který také dosedl do sboru obecních starších. S nejvíce obdrženými hlasy obsadil sbor Wentzl Illigner. Místo ve sboru obecních starších získal Frantz Lustig, který ovšem získal pouhé čtyři hlasy.

Dá se říct, že jádro sboru obecních starších zůstalo nezměněné. Noví členové obsadili místa uvolněná úmrtím nebo postupem člena do městské rady či jiného orgánu městské správy. Hlasování ve volbách nehrálo tak zásadní roli a počet hlasů nezajišťoval ještě jmenování. Nově jmenovaní obecní starší sice měli vysoký počet hlasů, rozhodně ale ne nejvyšší. Vít Špaček, který obdržel 61 hlasů, do sboru obecních starších jmenován nebyl.

Pravděpodobně i v této instituci městské správy měli přednost dosavadní členové. Pro obsazení uvolněných míst nebyl počet hlasů rozhodující. Klíčový vliv tak zřejmě měl vrchní hejtman a počet získaných hlasů byl pouze orientačním kritériem.

Příloha č. 12 - *Zvolené a jmenované osoby 1745*

Zvolení členové ve volbách	Počet získaných hlasů	Skuteční členové
zvolení na primátora		primátor
Frantz Buděšínský	59	Frantz Buděšínský
Johann Rieb	12	
Zachariáš Hoffmann	4	
Wentzl Grünholtzer	3	
Johann Libra	1	
Johann Špaček	1	

zvolení na radní		radní
Johann Špaček	34	Jacob Bílek
Adalbert Hrdlička	12	Johann Libra
Frantz Klein	7	Andreas Scharinger
Mathes Grünholtzer	7	Wentzl Grünholtzer
Antoni Baumgarten	5	Zachariáš Hoffmann
Frantz Gubernator	5	Ferdinand Wonke
Ignati Frestl	5	Wentzl Unger
Andreas Teschner	4	Adalbert Hrdlička
Jacob Strobl	4	Johann Špaček
Andreas Rankl	2	Johann Antoni Rieb
		Johann Bůžek
zvolení na rychtáře		městský rychtář
Andreas Teschner	46	Mathes Grünholtzer
Mathes Grünholtzer	7	
Adalbert Hrdlička	5	
Andreas Rankl	4	
Ignati Frestl	3	
Antoni Baumgarten	3	
Wentzl Illigner	2	
Zachariáš Buzek	1	
zvolení na obecní starší		obecní starší
Wentzl Illigner	28	Wentzl Slavík
Antoni Baumgarten	16	Wentzl Glass
Caspar Peršl	16	Caspar Peršl
Wentzl Glass	16	Zachariáš Buzek
Wentzl Slavík	11	Jacob Strobl
Johann Angel	9	Ignati Frestl
Andreas Bůžek	9	Frantz Gubernator
Bartoloměj Fern	7	Andreas Rankl
Joseph Kraus	7	Wentzl Illigner

Vít Špaček	61	Frantz Lustig
Johann Neumann	5	Frantz Klein
Thomas Biček	5	Andreas Teschner
Frantz Fischer	5	
Bartoloměj Weismann	4	
Frantz Lustig	4	
Bartoloměj Habeš	3	
Bartoloměj Rieb	2	
Johann Tuzwald	2	
Georg Biček	2	
Georg Fern	2	
Carl Křeš	2	
Joseph Grünholtzer	1	
Wentzl Kanka	1	
Jacob Fern	1	
Jacob Biček	1	
Wentzl Kroupa	1	
Antoni Šitra	1	
Frantz Tuzwald	1	
Jacob Hofmann	1	
Victorin Košťál	1	

Renovační komise a její příjezd do města

Poté, co vrchnostenský hejtman prostudoval podklady k renovaci městských orgánů a rozhodnul tak o novém personálním složení, mohlo přejít k renovačnímu aktu.

Vrchní hejtman svůj příjezd avizoval městské radě již v průvodním dopise zaslaném na soběslavskou radnici. Soběslavští se tak mohli připravit na příjezd vrchnostenského renovačního komisaře s předstihem. Vrchní hejtman Burckhard do Soběslavi dorazil navečer v neděli 20. června 1745, tedy večer před renovačním aktem. Vrchní hejtman také upozornil, že bude možné ještě v den renovace naslouchat různým

stížnostem, které by se případně mohly stát překážkou ke slavnostnímu jmenování.¹⁶³ Stížnosti se měly řešit přímo na radnici, aby se zabránilo postranním intrikám.¹⁶⁴

Renovační akt

K renovačnímu mohl proběhnout až po předložení výše zmíněných konsignací, zpráv a extraktů. Jak vypadal samotný rituál v tomto období v Soběslavi, lze jen domýšlet. Pravděpodobně kvůli ústnímu předávání informací nebyly dochovány pro toto období žádné prameny.¹⁶⁵ Průběh ceremoniálu nám může nastínit předepsaná vrchnostenská norma. Otázkou zůstává, na kolik tuto normu měšťané dodržovali. Následující řádky tedy přiblíží pouze pravděpodobnou podobu ceremoniálu, který se s nějakou obměnou mohl v Soběslavi odehrát.

Lze předpokládat, že i v Soběslavi měla renovace tradiční průběh.¹⁶⁶ Některé záležitosti, které mohly být při renovačním aktu projednávány, si lze představit z punkt, která předčítal vrchnostenský hejtman nové radě, obecním starším i rychtáři.

V některých městech byla součástí renovačního ceremoniálu návštěva kostela, kde proběhla mše. Poté se šlo na radnici. S největší pravděpodobností se ceremoniálu účastnili nejen městští radní, městský rychtář a obecní starší, ale i celá obec. Na radnici složila odstupující rada účty a uzavřela tím své působení. Po dalších organizačních záležitostech městská rada slavnostně přivítala renovačního komisaře, tedy vrchního hejtmana Burckharda.¹⁶⁷

Nejspíše primas požádal vrchního hejtmana Burckharda, aby dosavadní městskou radu propustil a dosadil novou. Nejprve se Burckhard ujistil, zda nejsou nějaké nesrovnalosti a stížnosti, tedy zdali si mohou odstupující radní na někoho stěžovat. Zjišťoval také, zda měšťané byli s radou spokojeni. Měly zaznít otázky, zda některý konšel někomu nenadržoval nebo naopak zda se nemstil. Dále se vrchnostenský hejtman ptal, zda se radní dobře starali o vdovy a sirotky. Další hejtmanova otázka směřovala na obecní peníze, tedy jestli rada příliš neutrácela. Po těchto otázkách se

---

¹⁶³ J. HRDLIČKA, Otázky.

¹⁶⁴ SOKA Tábor, AM Soběslav, inv č. 1056, sign. III E 1, kart. 41, fol. 33-39.

¹⁶⁵ J. HRDLIČKA, Otázky; TÝŽ, Symbol of consent: The rituals of the election and renovation of the city council in early modern czech cities, 1550-1700, in: Urban elections and decision-making in early modern Europe 1500- 1800, 2009.

¹⁶⁶ K. POLESNÝ, Manuál.

¹⁶⁷ J. HRDLIČKA, Otázky; TÝŽ, Symbol.

obvykle rozhostilo ticho, neboť veškeré případné stížnosti měly být řešeny již s předstihem. Právě kvůli případným stížnostem přijel vrchní hejtman den před renovací, a tak se neočekávalo, že by někdo průběh ceremoniálu narušil stížností.¹⁶⁸ Burckhard měl napomenout také městskou obec, aby naplňovala Koldínův článek A40 městských práv, který se věnoval vztahu mezi obcí a městskou radou. Nově jmenovaným připomenul také článek A38, v němž apeloval na spravedlnost, svornost a rovnost mezi radními navzájem.¹⁶⁹

Když se vrchní hejtman ujistil, že nejsou žádné neshody, byla jmenována nová městská rada. Jmenování proběhlo podle předem připravených seznamů. Radní následně složili přísahu.¹⁷⁰ V přísaze byla zakotvena mimo jiné i poslušnost radních vůči vrchnosti. Následně vrchní hejtman přečetl punkta, které detailně zaznamenal až po již vykonané renovaci. Pro renovaci v roce 1745 byla punkta datována až 30. června. Skládala se z 25 odstavců, jejichž obsah ustanovoval především hospodářské záležitosti města, péči o majetek, nebo povinnosti a pravomoci radních i syndika. Nová rada následně dostala městskou pečeť a klíče.¹⁷¹

Po dosazení městské rady byl podobným ceremoniálem dosazen městský rychtář a nakonec i obecní starší. Kdo byl jmenován a jak zasahovala do jmenování vrchnost, bylo již popsáno výše. Jelikož se personální složení institucí městské správy téměř neměnilo, jmenování nebylo pro nikoho překvapení. Po renovačním aktu se konala obvykle hostina.

Orgány městské správy po obnovení

Renovační akt ukončil fungování dosavadních městských orgánů a započal fungování nových.¹⁷² Personální složení obnovených městských orgánů se změnilo pouze zdánlivě.

Při obnově orgánů městské správy byl primátorem jmenován Frantz Buděšínský, který získal ve volbách 47 procent hlasů. Frantz Buděšínský byl primátorem již v předchozím období, proto měl dostatek hlasů i zkušeností s městskou správou. Na pozici primátor byl skutečně znovu dosazen.

---

¹⁶⁸ TAMTÉŽ.

¹⁶⁹ K. MALÝ, Práva.

¹⁷⁰ K. POLESNÝ, Manuál.

¹⁷¹ J. HRDLIČKA, Otázky; TÝŽ, Symbol.

¹⁷² TAMTÉŽ.

Ani personální složení nové městské rady se výrazně nelišilo od složení odstupujícího kolegia. To je také možné vidět v tabulce *Skutečně jmenované osoby v roce 1745*. Devět radních působil v městské radě již v předcházejícím období. Tyto osoby navíc neobdržely žádný hlas ve volbách a dosedli do nové městské rady automaticky. Jak znázorňuje přiložená tabulka *Skutečně jmenované osoby v roce 1745*, tyto osoby neobdržely žádné hlasy ve volbách.

V roce 1745 rozhodovali voliči pouze o dvou uvolněných místech. Nováčky byli Johann Špaček, který získal 30 procent hlasů, a Adalbert Hrdlička s 10 procenty hlasů. Roli nehrál pravděpodobně jen počet hlasů, ale také předchozí funkce v institucích městské správy. Informaci o dosavadní funkci vrchní hejtman totiž důrazně vyžadoval. Johann Špaček zastával funkci městského rychtáře a Adalbert Hrdlička byl členem sboru obecních starších. Nově jmenovaní radní tak nebyli úplnými nováčky v soběslavské správě, ale měli s ní již určité zkušenosti.

Obdobná situace nastala ve sboru obecních starších. Z dvanáctičlenného sboru bylo nově jmenováno pouze pět osob. Ostatní zastávali funkci v tomto sboru již od poslední renovace v roce 1741. Voliči pro ně ve volbách ani nehlasovali. Personální změny do tohoto sboru přineslo tak jen pět nových členů, kteří obdrželi určitý počet hlasů od voličů.

Zajímavé také je, že noví členové obecních starších pocházeli z řad obyčejných měšťanů, kteří dosud nezastávali žádnou funkci v městské správě. Jednalo se tedy o měšťany, kteří teprve získávali zkušenosti s městskou správou, právem a celkově s chodem města.

Poslední jmenovanou pozici představoval městský rychtář. Tím byl jmenován Mathes Grünholtzer, který dosud působil ve sboru obecních starších. Byl tedy i v očích vrchnostenského hejtmana dostatečně zkušeným, aby vykonával tuto pozici.

Při renovaci v roce 1745 došlo k opětovnému jmenování staré a správně tedy odstupující rady a doplnění uvolněných míst volenými nováčky. Nově obnovené orgány městské správy fungovaly v nezměněném personálním složení až do roku 1748. K drobným personálním změnám docházelo pouze v případném úmrtí člena některého z orgánů městské správy.¹⁷³ Dá se tedy říct, že vrstva měšťanů aktivních v městské správě a ovlivňující život ve městě Soběslavi se mezi léty 1740-1748 příliš neměnila.

---

¹⁷³ Věra SMOLOVÁ, Rada Starého Města pražského v letech 1650- 1715, Pražský sborník historický 24, Praha 1991.

Příloha č. 13 – *Skutečně jmenované osoby v roce 1745*

Personální složení po obnově	Předchozí funkce	Počet hlasů (%)
Primátor		
Frantz Buděšínský	primátor	47
radní		
Jacob Bílek	radní	0
Johann Libra	radní	0
Andreas Scharinger	radní	0
Wentzl Grünholzter	radní	5
Zachariáš Hoffmann	radní	0
Ferdinand Wonke	radní	0
Wentzl Unger	radní	0
Adalbert Hrdlička	obecní starší	10
Johann Špaček	městský rychtář	30
Johann Antoni Rieb	radní	0
Johann Buzek	radní	0
městský rychtář		
Mathes Grünholtzer	obecní starší	5
obecní starší		
Wentzl Slavík	/	25
Wentzl Glass	/	36
Caspar Peršl	/	36
Zachariáš Buzek	obecní starší	0
Jacob Strobl	obecní starší	0
Ignati Frestl	obecní starší	0
Frantz Gubernator	obecní starší	0
Andreas Rankl	obecní starší	0
Wentzl Illigner	/	63
Frantz Lustig	/	9
Frantz Klein	obecní starší	0
Andreas Teschner	obecní starší	0

Obnova městských orgánů v roce 1748

Další renovace, kterou umožňují prameny důkladně poznat, se odehrála v roce 1748.

Termín renovace

Celý proces obnovy orgánů městské správy se uskutečnil během léta roku 1748. V tomto období proběhla komunikace mezi soběslavskou městskou kanceláří a třeboňským vrchním hejtmanem Burckhardem, který inicioval obnovu městských orgánů. Vrchní hejtman upozorňoval soběslavskou radu, že od poslední renovace okolních měst uběhly již čtyři roky.¹⁷⁴ V zápětí navrhl, aby renovace proběhla již v srpnu nebo během září.¹⁷⁵ Po společném projednávání byl s předstihem stanoven termín renovačního aktu na 23. září 1748. Během tohoto období proběhlo hlasování měšťanů ve volbách a uzavření záležitostí dosavadní městské rady.

Hlasování

V dopise z 10. srpna připomínal vrchní hejtman Burckhard, aby hlasování voličů bylo zaznamenáno písemně.¹⁷⁶ Vrchní hejtman dále informoval, že se má hlasovat na pozici primátora a radní, městského rychtáře a obecní starší. Burckhard v dopise také apeloval na to, aby každý volič hlasoval dle svého dobrého a čistého svědomí. Měšťané také měli opustit od přátelství či nesvárů. Při hlasování bylo přednější obecní blaho před osobními zájmy radních.

V dochovaných pramenech nelze dohledat, jak vypadalo samotné hlasování. S největší pravděpodobností probíhalo obdobně jako v roce 1745. Měšťané odevzdali svůj hlas písemně na radnici, kde radní písař ze všech odevzdaných hlasů vytvořil kolektivní votum, které následně odeslal do Třeboně. Po vytvoření kolektivních vot byly písemnosti se záznamem o hlasování jednotlivých měšťanů nejspíše zničeny. Ani v tomto roce není zcela jasné, zda měšťané hlasovali v jeden den nebo své hlasy mohli odevzdávat v určených termínech.

Zaznamenání hlasů

Hlasovací votum z roku 1748 je ve srovnání s hlasovacími listy z předchozích let mnohem podrobnější. Tabulky jsou přehledné, přestože se hlasování zúčastnilo 83

---

¹⁷⁴ Poslední renovace byla provedena během léta 1745.

¹⁷⁵ SOKA Tábor, AM Soběslav, inv. č. 1056, sign. III E 1, kart. 42, fol. 70.

¹⁷⁶ TAMTÉŽ.

voličů. Hlasovací votum se sestává z několika tabulek. Pro přehlednost a bezchybnost byly hlasy sčítány vždy na konci každé tabulky. V závěru kolektivního vota byly všechny hlasy opsány a sečteny. Voliči byli řazeni podle dosavadní pozice na jedenáct radních, městského rychtáře a desetičlenný sbor obecních starších. Poté následovali další soběslavští měšťané.

S největší pravděpodobností voliči zaznamenali svůj hlas nejprve na dnes již nedochovanou písemnost. Po odevzdání těchto písemností přenesl písař jednotlivé hlasy na kolektivní hlasovací votum. Na to poukazuje příklad soběslavského měšťana Johanna Kalivody, u něhož je dopsána poznámka, že volil ústně. Dokazují to také dopisy z předchozích renovací adresované vrchnímu hejtmanovi, ve kterých se objevovala informace o tom, zda každý měšťan odevzdal své votum.

Poslední řádky volebních listů jsou navíc věnovány nepodepsaným votům, kdy sedm voličů pod své hlasování zapomnělo připojit svůj podpis.¹⁷⁷ Přesto jsou jejich hlasy zaznamenány a započítány do výsledných součtů. To tedy potvrzuje domněnku, že kolektivní hlasovací vota byla čistopisem nějaké předešlé písemnosti.

Voliči

Kolektivní vota zaznamenávají nejprve hlasování odstupující městské rady. Následuje hlasování městského rychtáře a členů sboru obecních starších. Dále kolektivní vota zachycují hlasování ostatních soběslavských měšťanů, kteří neměli žádnou funkci v městské správě. Poté následoval seznam 32 soběslavských měšťanů, kteří se těchto voleb pravděpodobně aktivně neúčastnili a své votum neodevzdali.

Podmínky, které měšťané museli splňovat, aby mohli volit, jsem popsala výše.¹⁷⁸ Proto pouze připomenu, že hlasovací právo měli měšťané daného města, kteří vlastnili ve městě nemovitost a odváděli určitou dobu daně. Na základě toho měli právo zasahovat do dění ve městě. Na tomto místě bych se chtěla zabývat otázkou, kdo ve skutečnosti Soběslavi volil. Zajímá mě, jakým řemeslem se voliči živili a jak dlouho drželi městské právo. Účastnily se voleb také ženy? Na tyto otázky se budu snažit hledat odpovědi v následujících řádkách.

---

¹⁷⁷ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 30-31

¹⁷⁸ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, Dějiny.

Řemesla, pohlaví, městské právo voličů

Voliči hlasující ve volbách v roce 1748 se živili různými řemesly. Informace o živnosti měšťanů lze nalézt ve specifikaci měšťanů, kterou posílala městská rada do vrchnostenské kanceláře. Zastoupena byla řada různých řemesel a živností, která se v městě obvykle vyskytovala. Ovšem podstatně výraznější zastoupení měli soukeníci a další řemesla, která se napojovala na složitý výrobní postup sukna. To je také zřejmé z následujícího výsečového grafu *Řemesla a živnosti měšťanů v roce 1748*, který jsem sestavila na základě informací ze zmíněné specifikace.

Uvedený graf zahrnuje údaje celkem o 84 měšťanech, jejichž řemeslo nebo živnost zachycuje dochovaná specifikace. Musím ovšem upozornit, že u některých voličů nebylo řemeslo uvedené. Specifikace zachycuje celkem 27 řemesel či živností. Voliči z roku 1748 pocházeli z řad pekařů, mydlářů, mlynářů, objevil se také řemenář, punčochář, kožešník, lazebník, jirchář, obchodník se železem či varhaník.

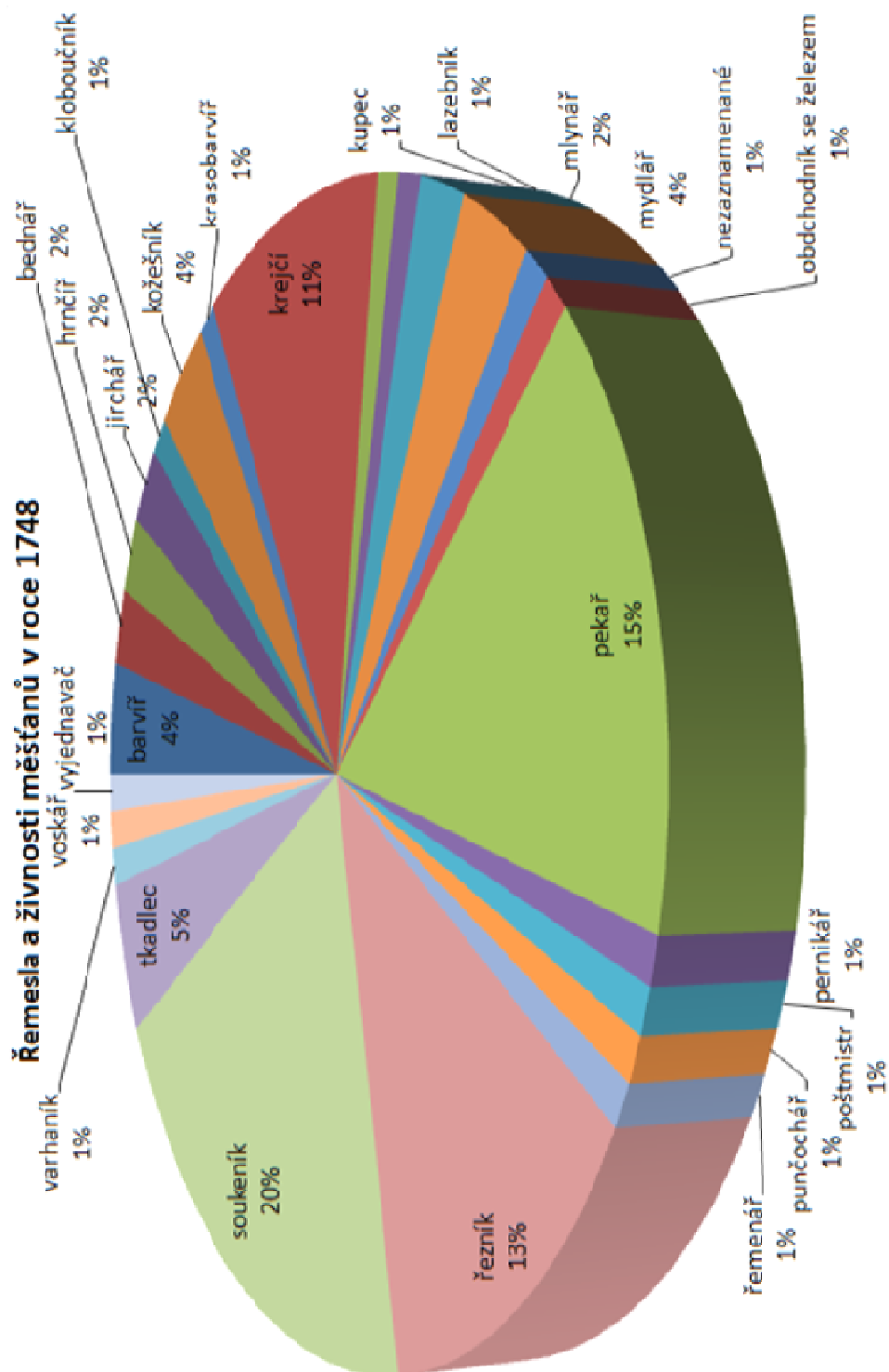
Velmi silné zastoupení měli soukeníci. Ti ve vybraném roce tvořili 20 procent hlasujících měšťanů. Dalším hojně zastoupeným řemeslem ve městě byli pekaři, kteří tvořili 15 procent voličů. V Soběslavi hlasovala také řada řezníků. Právě soukenictví a řeznictví bývaly ve městech nejrozšířenější živnosti.¹⁷⁹

Hlasovací vota z tohoto roku nezaznamenávají hlasování žádné ženy, voleb se opět účastnili pouze muži. Neobjevilo se ani hlasování vdov, které by například zastoupily zesnulého muže.

Zajímavá je také délka držení městského práva. Hlasovat směli jak letití měšťané, tak úplní nováčci. Nejdéle držel městské právo řezník Jakub Buzek, a to 48 let. Dalším byl pekař Johann Libra, který měl městské právo 47 let. Hlasovat směli i měšťané, kteří soběslavské městské právo získali v témže roce, ve kterém probíhala renovace. To byl příklad soukeníka Wentzla Preise, pekaře Johanna Škody nebo ševce Mathiase Ferna. Průměrnou dobou držení městského práva, kterým hlasující disponovali, bylo 14,8 roku.

---

¹⁷⁹ K. POLESNÝ, *Manuál*.

Zvolení

V roce 1748 se obnovovala městská rada s primátorem, sbor obecních starších a také městský rychtář. Pravděpodobně ani v tomto roce nebyl předem připraven žádný seznam kandidátů, ze kterého by voliči vybírali. Ti tak mohli hlasovat pro jakéhokoli měšťana. Mezi navrženými kandidáty do některého z městských úřadů se v tomto roce objevilo téměř 50 pozic, ve skutečnosti se jednalo o 40 osob.

Voliči zvolili pět osob na pozici primátora, sedm osob na místo městského rychtáře, třináct osob do kolegia radních a dvacet čtyři osob bylo navrženo do sboru obecních starších. Jednalo se ovšem o počet pozic. Ve skutečnosti se některé osoby opakovaly. Z volebního vota je patrné, že tentýž člověk mohl získat hlasy jak na pozici radního, tak obecního staršího, jako to bylo v případě Mathese Fklla nebo Johanna Neumanna.¹⁸⁰

Počet hlasů

Také voliči nemuseli volit jen jednoho kandidáta v dané skupině, ale mohli dávat hlasy na stejnou pozici hned několika osobám. Takto hlasoval soběslavský pekař Jakub Příhoda,¹⁸¹ který dal svůj hlas truhláři Frantzi Buděšinskému, kterého volil na pozici primátora. Mezi radními pány by tento pekař rád viděl Václava Favota.¹⁸² Na pozici městského rychtáře upřednostnil dosavadního rychtáře Andreama Teschnera. Mezi obecními staršími se rozhodl pro Bartoloměje Rieba i pro Johanna Angela.¹⁸³ Oba hlasy byly přitom platné a byly započítány v sumárním součtu.

Také další soběslavský měšťan Kašpar Peršl¹⁸⁴ hlasoval pro Frantze Buděšinského. Svůj hlas dal dále dvěma kandidátům do budoucí městské rady Mathesovi Fkllovi a Andreasu Teschnerovi. Na pozici městského rychtáře dal hlas pro Ignáce Frestla. Ovšem do sboru obecních starších nevybral nikoho. Voliči tedy mohli volit různý počet osob a nebyli tím nijak limitováni. Následně se různil i počet obdržených hlasů. Objevili se kandidáti, kteří získali pouze jeden hlas. Naopak pro Frantze Buděšinského na místo primátora hlasovalo hned 69 měšťanů.

---

¹⁸⁰ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 30-31

¹⁸¹ V pramenech také psáno Pryhoda.

¹⁸² V pramenech psáno také jako Fawoth.

¹⁸³ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 31.

¹⁸⁴ V pramenech Caspar Pershl.

Výsledky hlasování

Jak hlasování v tomto roce dopadlo? Následující tabulka *Počet hlasů ve volbách v roce 1748*¹⁸⁵ uvádí počet hlasů obdržенých při hlasování. Tabulka zaznamenává také osoby, které své votum nepodepsaly. Nejvíce hlasů na pozici primátora obdržel již zmíněný soukeník a dosavadní primátor Frantz Buděšinský, a to 69. Pokud by vrchní hejtman Burckhard přihlížel k hlasům měšťanů, měl by právě Buděšinského jmenovat opět primátorem.

Mezi novými radními obdrželi nejvyšší počet hlasů Andreas Teschner s patnácti hlasy, Wentzl Illigner s dvanácti hlasy a Frantz Gubernator s devíti hlasy. Naopak na pozici městského rychtáře by viděli Soběslavští nejraději Andrease Teschnera, pro kterého hlasovalo 44 měšťanů. Dalším možným rychtářem by mohl být již zmíněný Wentzl Illigner, který získal pouze 17 hlasů.

Do nově jmenovaného sboru obecních starších navrhli soběslavští měšťané 24 osob. Největší počet hlasů obdržel Andreas Buzek, pro něhož hlasovalo 33 lidí. Bartoloměje Rieba jako obecního staršího by rádo vidělo 12 hlasujících, po devíti hlasech pak získal Johann Angel a Johann Neumann.

Zajímavé také je sledování řemesla, kterým se dotyční živili. Neohrožený primátor Buděšinský byl soukeníkem, stejně tak Andreas Teschner. Nakonec i Andreas Buzek, Bartoloměj Rieb a Johann Angel byli soukeníci. Tato skutečnost může souviset s tím, že soukeníci měli v Soběslavi opravdu silné zastoupení. To také dokládá uveřejněný graf, který ukazuje, že hned 20 procent k hlasování oprávněných měšťanů se živilo výrobou sukna.

Příloha č. 15 - *Počet hlasů ve volbách v roce 1748*

Primátor	počet hlasů	Řemeslo
Frantz Buděšinský	69	soukeník
Johann Libra	1	pekař
Wentzl Grünholtzer	4	neuveveno
Johann Rieb	7	barvíř
Zachariáš Hoffman	1	obchodník se železem

¹⁸⁵ Tabulka je tvořena z informací volebního vota z roku 1748 (SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 24-33) a ze specifikace z téhož roku (SOA Třeboň, Velkostatek Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 68-73.)

Radní	počet hlasů	
Mathes Fkll	1	krasobarvíř
Johann Neumann	1	pekař
Wentzl Favot	5	syndik
Ignati Frestl	5	barvíř
Caspar Peršl	4	mydlář
Andreas Teschner	15	soukeník
Frantz Gubernator	9	krejčí
Wenztl Illigner	12	perníkář
Antoni Baumgarten	8	varhaník
Zachariáš Buzek	3	řemenář
Andreas Rankl	2	barvíř
Jacob Strobl	2	tkadlec
Frantz Lustig	3	kloboučník
městský rychtář	počet hlasů	
Antoni Baumgarten	1	varhaník
Andreas Teschner	44	soukeník
Wenztl Illigner	17	perníkář
Andreas Rankl	10	barvíř
Ignati Frestl	5	barvíř
Wentzl Slavík	1	bednář
Andreas Buzek	1	soukeník
obecní starší	počet hlasů	
Johann Neumann	9	pekař
Thomas Biček	5	kožešník
Antoni Baumgarten	5	varhaník
Andreas Buzek	33	soukeník
Johann Carl Solnický	3	jirchář
Mathes Fkll	6	krasobarvíř
Antoni Weissmann	4	mydlář
Bartholoměj Rieb	12	soukeník
Bartholoměj Habeš	1	soukeník
Bartholoměj Fern	5	pekař

Vít Špaček	6	soukeník
Johann Angel	9	soukeník
Caspar Ullman	2	švec
Joseph Grünholtzer	2	švec
Georg Hrdlička	2	švec
Johann [Pýcha]	2	
Bartholomej Weissmann	1	mydlář
Wentzl Kanka	1	řezník
Frantz Anický	1	řezník
Wentzl Kopecký	1	soukeník
Antoni Humml	2	
Adalbert Hrdlička	1	soukeník
Antoni Strobl	1	tkadlec
Frantz Fischer	1	vyjednávač

Cechovní preference

Stejně jako v roce 1745 lze díky dochovaným pramenům vysledovat, zda se během volby objevovala preference cechů. Na základě dochované specifikace měšťanů a volebních vot jsem sestavila tabulku *Cechovní preference v roce 1748*. Tabulka odpovídá na otázku, zda soukeník volil taktéž soukeníky, řezník řezníky apod., stručně řečeno, zda příslušnost k cechu hrála nějakou roli při hlasování.

Do přiložené tabulky jsem neuvédla osoby, u kterých specifikace měšťanů neuváděla řemeslo ani živnost. Protože jsou v celkových součtech hlasů započteny hlasy od anonymních osob, nesouhlasí vždy počet obdržných hlasů s počtem řemesel. Aby měla tabulka určitou výpovědní hodnotu, neuvédla jsem záměrně osoby, které získaly pouze po jednom, dvou či třech hlasech. Nezahrnula jsem ani osoby, které naopak získaly hlasy téměř od všech voličů, pro rok 1748 to byl případ Frantze Buděšínského.

V tabulce je nejprve uvedeno jméno zvolené osoby. V druhém sloupci nalezneme počet obdržných hlasů ve volbách (včetně hlasů od anonymních voličů). Třetí sloupec zahrnuje řemeslo voličů, kteří pro zvoleného hlasovali.

Poté, co jsem vynechala osoby s nejnižším a naopak nejvyšším počtem hlasů, zbyl na pozici primátora pouze Johann Rieb. Pro tohoto barvíře nehlasoval žádný jiný barvíř. Voliči pro něj hlasovali na základě jiných preferencí. Další skupinou volených

byli radní. Zde se stalo pouze ve dvou případech, že voliči byli stejného řemesla jako zvolená osoba. Soukeníka Andrease Teschnera podpořilo patnáct voličů, z nichž jen čtyři byli soukeníky. Pro krejčího Frantze Gubernatora hlasoval z devíti voličů pouze jeden krejčí.

V případě hlasování na pozici rychtáře získal zmíněný soukeník Andreas Teschner hlasy od pěti soukeníků. Z celkových 44 hlasů je to jedenáct procent. Tento soukeník získal dále hlas od šesti pekařů, což představuje 14 procent. Tím se vyvrací domněnka, že by Teschnera volili výhradně soukeníci. Případ barvíře Ignáce Frestla, kterého volil z pěti voličů jeden barvíř, také nevypovídá o sounáležitosti barvířů.

Nakonec jsou v tabulce znázorněni obecní starší. V této skupině se objevuje několikrát situace, že soukeníci hlasují opět pro soukeníky. Soukeník Bartoloměj Rieb získal z dvanácti hlasů dva hlasy od soukeníka, což představuje 16 procent z celkových obdržovaných hlasů. Obdobně si vedl soukeník Vít Špaček, pro kterého hlasovali také dva soukeníci. Bartoloměj Rieb získal podporu od jednoho soukeníka. Nejvýraznější sounáležitost mezi příslušníky cechu lze najít u soukeníka Andrease Buzka. Ten získal celkově 33 hlasů, z toho sedm hlasů pocházelo taktéž od soukeníků (21%).

Na závěr lze říct, že při renovaci v roce 1748 se sice objevily některé případy, kdy hlasovali příslušníci nějakého cechu pro svého kolegu. Nelze to ale zobecňovat. V případech, kdy došlo při hlasování k cechovní preferenci, nebyl podíl hlasů od kolegů klíčový. Cechovní preference tak mohla existovat a řemeslníci mohli podporovat zástupce svého řemesla při hlasování, nebylo to ale nijak významné. Jako u jiných měst nelze ani v Soběslavi prokázat vliv cechů na volby do institucí městské správy.¹⁸⁶

Příloha č. 16 - Cechovní preference v roce 1748

Primátor	Počet hlasů	Řemeslo	Voliči
Johann Rieb	7	barvíř	tkadlec, krejčí 2x , švec, mlynář, pekař
radní	počet hlasů		
Wentzl Favot	5	syndik	soukeník 2x, pekař, krejčí, voskář
Ignati Frestl	5	barvíř	krejčí, soukeník, tkadlec, bednář
Caspar Peršl	4	mydlář	pekař, obchodník, švec

¹⁸⁶ V. BŮŽEK – J. GRULICH – Z. BEZECNÝ, Společnost.

Andreas Teschner	15	soukeník	pekař, soukeník 4x , mydlář 2x, jirchář 2x, krejčí 2x, řezník
Frantz Gubernator	9	krejčí	krejčí, lazebník, řemenář, perníkář, mlynář, pekař, kožešník, soukeník 3x
Wenztl Illigner	12	perníkář	obchodník, soukeník 4x, barvíř, švec, pekař 2x, krasobarvíř
Antoni Baumgarten	8	varhaník	soukeník 2x, krejčí, barvíř, pekař, mlynář
rychtář	počet hlasů		
Andreas Teschner	44	soukeník	krejčí 4x, soukeník 5x, obchodník 2x, lazebník, barvíř 2x , bednář 2x, tkadlec 2x, varhaník, pekař 6x, mlynář, švec 4x, krasobarvíř, řezník 2x, kožešník 2x, voskař
Wenztl Illigner	17	perníkář	krejčí 3x , soukeník 4x, perníkář, jirchář, řezník 2x, mlynář, pekař, mydlář
Andreas Rankl	10	barvíř	soukeník 2x, řemenář, tkadlec, švec, jirchář, krejčí
Ignati Frestl	5	barvíř	soukeník, mydlář, barvíř, krejčí
obecní starší	počet hlasů		
Johann Neumann	9	pekař	barvíř, krejčí, perníkář, varhaník, krasobarvíř, tkadlec, kožešník, soukeník
Thomas Biček	5	kožešník	krejčí 2x, pekař, soukeník 2x
Antoni Baumgarten	5	varhaník	pekař, jirchář, soukeník
Andreas Buzek	33	soukeník	soukeník 7x, obchodník, krejčí 4x, barvíř 3x, bednář 2x, kloboučník, jirchář, mlynář, švec 3x, pekař, řezník, mydlář, kožešník
Mathes Fkll	6	krasobarvíř	krejčí, obchodník, barvíř, soukeník, perníkář
Bartholoměj Rieb	12	soukeník	lazebník, soukeník 2x, řemenář, barvíř, jirchář 2x, pekař, krejčí, tkadlec, voskař
Vít Špaček	6	soukeník	soukeník 2x, řemenář, švec, pekař
Johann Angel	9	soukeník	krejčí 2x, tkadlec, pekař 3x, soukeník, voskař

Odesílání hlasovacích vot

Po hlasování měšťanů sestavil písař zmiňovaná kolektivní vota. Z pramenů nelze zjistit, zda měšťané hlasovali během jednoho dne nebo průběžně během několika dní. Kolektivní hlasovací vota s celkovými počty hlasů nejsou datované. Hlasovací votum společně s datovanou specifikací měšťanů a průvodním dopisem poslala odstupující rada 18. září do Třeboně.

Uzavírání funkčního období odstupující rady

Renovaci nepředcházely jen zmíněné volby. Městská rada posílala vrchnostenskému úřadu různá potvrzení a zprávy o hospodaření města. Při příležitosti odchodu staré rady došlo k revizi hospodaření města. Vrchnostenský hejtman žádal informace o stavu dluhů. Městská rada předkládala zprávy o nakládání se dřevem či o pohledávkách měšťanů vůči městu. Další informace vyžadovala vrchnostenská kancelář o stavu peněz, které město získalo pořádáním městských trhů za uplynulé tři roky. K této informaci rada připojovala zprávy o tom, na co tyto peníze použila. Městská rada dále podávala zprávy o chovu dobytka a počtu tažných zvířat. V neposlední řadě předkládala zprávu o královských pohledávkách a dávkách, které město mělo vůči králi. Důležitým shledávala vrchnostenská kancelář také to, jaké deputáty a služné radní vypláceli svým zaměstnancům. Soběslavská rada měla také předat inventář obecního majetku a hospodářského nářadí.¹⁸⁷

Zmíněný inventář spolu s voty poslala městská rada do vrchnostenské kanceláře ještě 19. nebo 20. srpna.¹⁸⁸ Obecní účty a ostatní potvrzení a zprávy stačilo poslat až 29. srpna.¹⁸⁹ Vrchní hejtman znovu připomněl, že v případě závažných stížností na konkrétní radní, má dotyčný stěžovatel svou výtku předat písemně vrchnostenskému úřadu. Ještě den před renovací mohli měšťané své stížnosti přednést ústně přímo renovačnímu komisaři.¹⁹⁰

Mezi odesláním kolektivních vot a renovačním aktem

Mezi 18. a 22. září obdržela vrchnostenská kancelář v Třeboni všechny podklady. Hejtman Burckhard obdržel řadu informací jak o voličích, tak i o zvolených osobách. Na základě personálních listů získala vrchnostenská kancelář přehled o řemeslech a aktivitách jednotlivců. V neposlední řadě měl vrchní hejtman k dispozici zprávy o městském majetku.

Vliv vrchnosti na jmenování

Na základě dochovaných pramenů lze sledovat, zda vrchní hejtman Burckhard jmenoval nové členy městských orgánů opravdu podle výsledků hlasování a tedy podle přání soběslavských měšťanů, nebo se rozhodoval podle vlastní vůle. Byly do úřadů

---

¹⁸⁷ SOkA Tábor, AM Soběslav, inv. č. 1056, sign. III E 1, kart. 42, fol. 72-73.

¹⁸⁸ TAMTÉŽ.

¹⁸⁹ Umučení svatého Jana Křtitele, které připadá na 29. srpna 1748.

¹⁹⁰ SOkA Tábor, AM Soběslav, inv. č. 1056, sign. III E 1, kart. 42, fol. 72-73.

nakonec opravdu dosazeny osoby, které získaly nejvíce hlasů? Kdo byl jmenován do obnovených městských orgánů lze vidět v tabulce *Zvolené a jmenované osoby v roce 1748*, která je vytvořena na základě dochovaných pramenů.

První sloupec se jmény zvolených osob je vytvořen z kolektivních vot, která městská rada posílala vrchnostenské kanceláři.¹⁹¹ Ze stejného pramene byl sestaven i druhý sloupec s počty hlasů. Třetí sloupec tvoří seznam osob, které byly skutečně jmenovány do nově obnovených orgánů soběslavské městské správy. Seznam jmenovaných osob vznikl na základě potvrzení o renovovaných osobách, které hejtman po renovaci poslal do Soběslavi.¹⁹²

Jmenování primátora

Městským primátorem byl jmenován dosavadní primátor a soukeník Frantz Buděšínský, který získal 57 procent odevzdaných hlasů. Jmenování zkušeného primátora respektovalo skutečně hlasování soběslavských měšťanů.

Jmenování městské rady

Jmenování primátora bylo ve shodě s hlasováním soběslavských měšťanů. Mezi radními se největší podpory Soběslavských se ve volbách těšil Andreas Teschner, který získal jedenáct procent hlasů. Dalším úspěšným byl Wentzl Illigner s osmi procenty hlasů. Dále následoval Frantz Gubernator, který získal šest procent. Podle hlasování by tyto i další osoby, které jsou uvedeny v tabulce *Zvolené a jmenované osoby v roce 1748*, měly být jmenovány do obnovené městské rady.

Tito zvolení měšťané ovšem do nové městské rady jmenování nebyli. V obnovené radě se neobjevily ani žádné jiné osoby, které obdržely nějaké hlasy ve volbách. Výjimkou byl pouze Antoni Baumgarten, který získal s porovnáním s úspěšnějšími kandidáty pouhých pět procent hlasů.

Po porovnání pramenů z roku 1745 lze totiž zjistit, že obnovená rada sestávala z dosavadní městské rady, která byla jmenována při renovaci v roce 1745. V roce 1748 byla pouze doplněna o jednu uvolněnou pozici. Tu obsadil zmíněný varhaník Antoni Baumgarten, který se ujal uvolněného místa po Johannovi Buzkovi a to i přesto, že mezi kandidáty nezískal nejvíce hlasů. Zdá se tedy, že hejtman dosadil nového radního dle svého uvážení navzdory vůli soběslavských měšťanů.

---

¹⁹¹ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 25-33.

¹⁹² SOkA Tábor, AM Soběslav, inv č. 1056, sign. III E 1, kart. 42, fol. 68-69.

Jmenování městského rychtáře

Při hlasování na pozici městského rychtáře měl největší podporu Andreas Teschner, který získal 35 procent hlasů. Následoval Wentzl Illigner s 13 procenty hlasů a Andreas Rankl s osmi procenty odevzdaných hlasů. Při renovačním aktu byl skutečně jmenován Andreas Teschner, který pozici městského rychtáře zastával doposud.

Jmenování sboru obecních starších

Zajímavé je jmenování sboru obecních starších. V roce 1748 se objevilo dvacet čtyři osob, které při hlasování získaly alespoň jeden hlas. Andreas Buzek získal 38 procent hlasů a mezi obecními staršími byl nejméně úspěšnější. Následoval Bartoloměj Rieb s 13 procenty hlasů. Johann Neumann a Johann Angel získali shodně 10 procent hlasů. Po srovnání se seznamem skutečně jmenovaných osob lze však zjistit, že personální složení obnoveného sboru nesouhlasí s výsledky voleb.

Do obnoveného sboru obecních starších byl sice jmenován nejméně úspěšnější Andreas Buzek, ovšem dále byl jmenován Antoni Humml, který přitom ve volbách získal pouhé dva hlasy. Jiné osoby, které byly ve volbách úspěšnější, do obnoveného sboru obecních starších neprošly. Stejně tak jako městská rada byl i sbor obecních starších nadále tvořen dosavadními členy, kteří zasedli do sboru obecních starších již při obnově v roce 1745.¹⁹³ Pro tyto osoby voliči dokonce ani nehlasovali.

Andreas Buzek a Antoni Humml byli dosazeni na dvě uvolněná místa. V případě Antoniho Hummla došlo ke jmenování nezávisle na výsledku voleb, s největší pravděpodobností tak byl jmenován na základě rozhodnutí vrchního hejtmána Burckharda.

Příloha č. 17 - Zvolené a jmenované osoby v roce 1748

Navržení členové	Počet získaných hlasů	Skuteční členové
primátor	počet hlasů	
Frantz Buděšínský	69	Frantz Buděšínský
Johann Libra	1	
Wentzl Grünholtzer	4	
Johann Rieb	7	
Zachariáš Hoffman	1	

¹⁹³ SOA Třeboň, VS Třeboň, sign. IA 5AS, kart. 35, fol. 187-188.

zvolení radní	počet hlasů	radní
Mathes Fkll	1	Wentzl Unger
Johann Neumann	1	Ferdinand Wanke
Wentzl Favot	5	Johann Libra
Ignati Frestl	5	Wentzl Grünholtzer
Caspar Peršl	4	Zachariáš Hoffman
Andreas Teschner	15	Johann Rieb
Frantz Gubernator	9	Jacob Bilek
Wenztl Illigner	12	Andreas Scharinger
Antoni Baumgarten	8	Johann Špaček
Zachariáš Buzek	3	Adalbert Hrdlička
Andreas Rankl	2	Antoni Baumgarten
Jacob Strobl	2	
Frantz Lustig	3	
zvolení na městského rychtáře	počet hlasů	městský rychtář
Antoni Baumgarten	1	Andreas Teschner
Andreas Teschner	44	
Wenztl Illigner	17	
Andreas Rankl	10	
Ignati Frestl	5	
Wentzl Slavík	1	
Andreas Buzek	1	
zvolení obecní starší	počet hlasů	obecní starší
Johann Neumann	9	Jacob Strobl
Thomas Biček	5	Frantz Gubernator
Antoni Baumgarten	5	Zachariáš Buzek
Andreas Buzek	33	Ignati Frestl
Johann Carl Solnický	3	Andreas Rankl
Mathes Fkll	6	Wentzl Illigner
Antoni Weissmann	4	Caspar Peršl
Bartholoměj Rieb	12	Wentzl Glass

Bartholoměj Habeš	1	Wentzl Slavík
Bartholoměj Fern	5	Frantz Lustig
Vít Špaček	6	Antoni Humml
Johann Angel	9	Andreas Buzek
Caspar Ullman	2	
Joseph Grünholtzer	2	
Georg Hrdlička	2	
Johann [Pýcha]	2	
Bartholomej Weissmann	1	
Wentzl Kanka	1	
Frantz Anický	1	
Wentzl Kopecký	1	
Antoni Humml	2	
Adalbert Hrdlička	1	
Antoni Strobl	1	
Frantz Fischer	1	

Renovační komise a její příjezd do města

Za Schwarzenberků měla renovaci městských rad na starost dvou nebo tříčlenná komise, v jejímž čele stál vždy vrchní hejtman schwarzenberského panství.¹⁹⁴ Obdobně to bylo v městě Soběslavi, kdy v čele renovační komise byl vrchní hejtman Burckhard. Renovační komise byla s největší pravděpodobností pouze jednočlenná. Sám vrchní hejtman vyřizoval veškeré záležitosti týkající se odchodu staré městské rady a jmenování rady nové.

Jeho činnost jakožto činnost renovačního komisaře začínala již několik týdnů před samotným renovačním aktem. Vrchní hejtman řešil v předstihu i případné stížnosti, které byly písemně doručeny na vrchnostenský úřad. Své pochybnosti mohli měšťané přednést přímo komisaři ještě den před renovací. Z tohoto důvodu dorazil vrchní hejtman do Soběslavi již 22. září na večer. Slavnostní den 23. září měl ještě vyhrazen k přípravám renovačního aktu. Byl to také den, kdy vrchní hejtman mohl naposledy

¹⁹⁴ Blíže L. NOVOTNÁ, Městská správa.

vyslechnout stížnosti a prošetřit jej.¹⁹⁵ V případě nejasností a nerozhřešení zásadních svárů počítal Burckhard s přesunutím renovačního aktu na následující den 24. září.¹⁹⁶

Prameny pro rok 1748 neprozrazují další podrobnosti o příjezdu komise do města. Pravděpodobně renovaci zajišťoval pouze on sám jakožto zástupce nepřítomné vrchnosti bez dalších členů komise.

Renovační akt

Přípravy renovačního aktu směřovaly k tomu, aby veškeré hospodářské záležitosti byly vyřešeny ještě před obnovou rady. Měly být dorovnány obecní účty a vyřešeny jakékoli pochybnosti a stížnosti,¹⁹⁷ aby se záležitosti staré městské rady nepřenašely na novou městskou radu.¹⁹⁸ Samotný akt renovace pak byl předem přesně připraveným slavnostním ceremoniálem,¹⁹⁹ který se konal 23. září 1748.

Renovační ceremoniál s největší pravděpodobností probíhal obdobně jako v roce 1745. Také v tomto roce se pro obnovování rady vytvořila punkta, která měl nejspíš vrchní hejtman přečíst nové městské radě. Punkta předepisovala, jak nakládat s obecním majetkem, obhospodařovat obecní louky či chovat dobytek. Punkta z toho roku obsahovala 26 takových bodů.²⁰⁰ Při renovačním aktu je vrchní hejtman tedy přednesl, ale až 23. prosince 1748 je podepsal a předal městské radě, aby se podle nich rada řídila až do další obnovy.²⁰¹

Orgány městské správy po obnovení

Ke jmenování orgánů soběslavské městské správy došlo během renovačního aktu. Předchozí městská rada i další orgány města renovací ukončily svou činnost. Zároveň i začalo funkční období nové rady, sboru obecních starších a městského rychtáře.²⁰² Na následujících řádkách se zaměřím, jak skutečně vypadalo personální složení obnovených orgánů.

---

¹⁹⁵ J. HRDLIČKA, Otázky.

¹⁹⁶ SOkA Tábor, AM Soběslav, inv č. 1056, sign. III E 1, kart. 42, fol. 68-75.

¹⁹⁷ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, Dějiny.

¹⁹⁸ J. HRDLIČKA, Otázky.

¹⁹⁹ Josef VÁLKA, Homo festivans, Opera historica 8, s. 5-19.

²⁰⁰ SOkA Tábor, AM Soběslav, inv č. 1056, sign. III E 1, kart. 42, fol. 68-75.

²⁰¹ TAMTÉŽ, fol. 41- 67.

²⁰² J. HRDLIČKA, Symbol.

Vrchní hejtman Burckhard ne vždy jmenoval osoby podle výsledku hlasování soběslavských měšťanů. Obdobně jako v jiných městech, docházelo i v Soběslavi k utvoření a uzavírání vrstvy osob, která se aktivně podílela na městské správě.²⁰³ Stejně jako při renovaci v roce 1745 došlo i tentokrát ke znovujmenování staré a správně tedy odstupující rady. Pouze uvolněná místa byla doplněna zvolenými nováčky. Situace lze vidět v příložené tabulce *Skutečně jmenované osoby v roce 1748*.

Na pozici primátora opět dosedl Frantz Buděšínský, který získal 57 procent hlasů ve volbách a pozici primátora zastával již několik let. Primátorem byl už od roku 1741, Buděšínský měl tak značné zkušenosti s primátorskou pozicí.

Ani v městské radě nedošlo k výrazným personálním změnám. Z jedenácti radních zasedlo do nové městské rady deset osob jmenovaných už v roce 1745. Pro tyto radní měšťané nehlasovali, ale do městské rady zasedli automaticky. Zbývající pozici obsadil Antoni Baumgarten, který získal šest procent hlasů. Ve volbách ale byly úspěšnější osoby. Antoni Baumgarten navíc nezastával v minulosti žádnou funkci v městské správě a postrádal jakoukoli zkušenost s městskou správou. Vrchnostenský hejtman jmenoval Baumgartena do obnovené městské rady i přes nízký počet hlasů. Zde vrchnostenský hejtman prosadil svoji vůli navzdory hlasování soběslavských měšťanů.

Městským rychtářem byl v roce 1748 jmenován Andreas Teschner, který v období 1745-1747 zastával nejdříve pozici obecního staršího. Po smrti předchozího městského rychtáře Mathese Grünholtzera v roce 1747 byl jmenován na jeho místo. Stejně jako při renovaci v roce 1745 platilo i tentokrát, že městským rychtářem byl jmenován předchozí člen sboru obecních starších.

Personální složení se zásadně nezměnilo ani ve sboru obecních starších.²⁰⁴ V roce 1748 bylo jmenováno deset osob, které do sboru obecních starších usedli již v roce 1745. Pro tyto osoby soběslavští měšťané ve volbách nehlasovali. Nově byli jmenováni pouze dva obecní starší, pro které měšťané již hlasovali. Antoni Humml získal pět procent a Andreas Buzek skončil ve volbách dokonce s 38 procenty hlasů. Stejně jako při renovaci v roce 1745 i tentokrát platilo, že noví členové sboru obecních starších nezastávali dříve žádnou funkci v soběslavské městské správě.

Personální složení městských orgánů tak pokračovalo v téměř nezměněné podobě až do další renovace, která se konala v roce 1751. Lze tak vidět, že i v Soběslavi

---

²⁰³ L. MÁCOVÁ, Městská správa.

²⁰⁴ K. POLESNÝ, Manuál.

se v tomto období utvářela tzv. radní elita či vrstva, která byla téměř neměnná.²⁰⁵ Šance do této vrstvy proniknout byla minimální. Nezávisela pouze na počtu hlasů ve volbách ale i na vůli vrchního hejtmána Burckharda.²⁰⁶ Zde měl vrchní hejtmán klíčový vliv na složení městských orgánů. Tato uzavřená radní vrstva ale nestála v protikladu k obci, ale naopak hájila nejen své ale i zájmy obce.²⁰⁷

Příloha č. 18 - *Skutečně jmenované osoby v roce 1748*

Primátor	předchozí funkce	počet hlasů (%)
Frantz Buděšínský	primátor	57
radní		
Wentzl Unger	radní	0
Ferdinand Wonke	radní	0
Johann Libra	radní	0
Wentzl Grünholtzer	radní	0
Zachariáš Hoffmann	radní	0
Johann Rieb	radní	0
Jacob Bílek	radní	0
Andreas Scharinger	radní	0
Johann Špaček	radní	0
Adalbert Hrdlička	radní	0
Antoni Baumgarten	/	6
městský rychtář		
Andreas Teschner	městský rychtář	35
obecní starší		
Jacob Strobl	obecní starší	0
Frantz Gubernator	obecní starší	0
Zachariáš Buzek	obecní starší	0

²⁰⁵ Jaroslava MENDELOVÁ, Staroměstské a novoměstské rady v první polovině 17. století, Documenta Pragensia XXI, 2002.

²⁰⁶ Věra SMOLOVÁ, Slavnostní obnovy městských rad na Starém městě Pražském ve druhé polovině 17. a začátkem 18. století.

²⁰⁷ V. BŮŽEK - J. GRULICH – Z. BEZECNÝ, Společnost.

Ignati Frestl	obecní starší	0
Andreas Rankl	obecní starší	0
Wentzl Illigner	obecní starší	0
Caspar Peršl	obecní starší	0
Wentzl Glass	obecní starší	0
Wentzl Slavík	obecní starší	0
Frantz Lustig	obecní starší	0
Antoni Hummel	/	5
Andreas Buzek	/	38

Závěr

Na základě porovnání renovací z let 1745 a 1748 lze shrnout několik poznatků. I z jiných vrchnostenských měst je známé, že renovace nejvýznamnějších institucí městské správy neprobíhala každoročně. V Soběslavi probíhaly renovace v první polovině 18. století obvykle po čtyřech letech. Termín renovace nebyl stanoven přesně, termínem zkoumaných obnov byl květen a září. Je tedy zřejmé, že ani v Soběslavi se konšelé nestřídali tak, jak podle Koldínova městského práva měli. Přípravy hlasování a jmenování probíhaly ale už několik týdnů před renovací, přičemž komunikace probíhala nejčastěji mezi městskou radou a vrchním hejtmanem Burckhardem.

Hlasování pro nové členy městských orgánů probíhalo v Soběslavi písemně i ústně, své votum odevzdávali voliči na radnici. Kolektivní vota vytvořil písař Václav Favoth až po odevzdání všech hlasů. Po přepsání byla původní odevzdaná vota měšťanů nejspíš zničena. Zda všichni soběslavští hlasovali během jednoho dne nebo při nějaké příležitosti, jsem nezjistila. S největší pravděpodobností vznikla při hlasování také specifikace měšťanů zachycující jejich aktuální počet, řemeslo i délku držení městského práva. Mezi voliči byli nejvíce zastoupeni soukeníci, ševci, pekaři a řezníci. V Soběslavi měli právo volit pouze měšťané mužského pohlaví, kteří drželi zároveň městské právo, přičemž na délce držení tohoto práva nezáleželo. Na hlasování se v Soběslavi v polovině 18. století podílelo přes osm desítek voličů. I přes vysoký počet voličů zůstala kolektivní vota přehledná.

Měšťané směli hlasovat v podstatě pro jakéhokoli člena městské obce, počet vybraných osob se při obou zkoumaných renovacích pohyboval kolem 50. Hlasovalo se vždy pro radní, primátora, městského rychtáře a členy sboru obecních starších. V Soběslavi bylo běžné, že dotyčný byl volen na více pozic najednou. Ve sledovaných renovacích se ovšem nepotvrdil vliv řemesla na hlasování. Voliči tak nehlasovali pro daného kandidáta kvůli tomu, že se živil stejným řemeslem jako oni.

Po zaznamenání hlasů do kolektivních vot byla vota společně s radou dalších písemností, které vrchnostenský hejtman vyžadoval, poslána do vrchnostenské kanceláře v Třeboni. Podklady byly posílány s dostatečnou časovou rezervou, několik dní až týdnů před renovací. Vrchnostenský hejtman Burckhard tak měl dostatek času zpracovat získané informace.

Poté, co vrchnostenský hejtman prostudoval získané podklady, rozhodl o jmenování členů do obnovených orgánů městské správy. Jména nových členů tak

hejtman znal ještě před renovací. Před ní musely také odstupující instituce městské správy uzavřít své působení. K tomu byla potřeba řada podkladů, které byly posílány na vrchnostenský úřad do Třeboně. Některé mohly být předloženy po příjezdu renovační komise do města, což byl večer před samotným renovačním aktem.

Soběslav v polovině 18. století zachovávala tradiční ceremoniál obnovy městské rady i dalších městských orgánů, který byl s různými obměnami stejný v ostatních nejen vrchnostenských městech. Ceremoniál obnovy byl s dostatečným předstihem připravován tak, aby tradiční průběh nemohl být narušen.

Na první pohled se může zdát, že měšťané zásadně rozhodovali o nových členech správních orgánů. Rozhodování voličů navíc nebylo limitováno žádnou kandidátní listinou. Ve skutečnosti volby do městských institucí ztrácely na významu, protože vrchní hejtman nerespektoval počet hlasů. Vrchní hejtman rozhodoval s největší pravděpodobností podle svého či jiného nám neznámého důvodu a jmenoval úplně jiné osoby, než které zvolili měšťané. Každopádně musel rozhodovat na základě informací, které jednak vyžadoval na odstupující radě a které získal druhotně z volebních vot či personálních listů. Otázkou stále zůstává, do jaké míry zasahoval vrchní hejtman a do jaké přímo schwarzenberská vrchnost.

Svůj význam ztratila volba nové městské rady, městského rychtáře a sboru obecních starších také opětovným jmenováním prověřených a již zkušených osob, které byly aktivní ve správných orgánech města už řadu let. Pro dosavadní radní a obecní starší voliči dokonce ani nehlasovali, neboť byli jmenováni do funkce automaticky. Pokud voliči rozhodovali o nových členech městské rady či sboru obecních starších, jednalo se ve skutečnosti jen o několik osob. Zkoumané renovace uvedly do úřadu pouze osm nových osob, které jen doplnily uvolněná místa. Stejně jako i v jiných městech se totiž i v Soběslavi uzavřela radní vrstva, a, jak ukazuje tato práce, postup mezi správními orgány měl svá pravidla a pozice radního byla v podstatě doživotní.

Myslím si, že největším přínosem této práce je zkoumání hlasování a voleb na pozice nových radních a obecních starších. V práci jsem využila dochované prameny, kdy stěžejní byla kolektivním vota a personální listy, ze kterých jsem čerpala důležité informace k průběhu hlasování měšťanů. Práce přináší ale i podstatné informace o voličích a zvolených osobách jako takových. V této práci jsem využila informace o řemeslu a povolání měšťanů. Městskou radu početně ovládali soukeníci, kteří byli ve městě hojně zastoupeni. Bádání nepotvrdilo pravidlo, že by členové cechů volili podle řemesel. Neprokázala jsem žádnou politickou, cechovní či řemeslnou solidaritu při

hlasování. Shoda, že soukeník hlasoval pro soukeníka, byla minimální a připočetla jsem ji k silnému zastoupení tohoto řemesla ve městě.

Závěrem lze říct, že tato práce nevytěžila z dochovaných pramenů úplné maximum. Díky dochování kolektivních vot lze toto téma studovat i z jiných úhlů pohledu. Při využití například topografických pramenů či gruntovních knih lze sledovat vliv sousedství při hlasování. Díky pramenům je možné sledovat, zda se v městské radě objevují měšťané z předměstí. Zajímavé by jistě bylo sledování příbuzenských vztahů mezi voliči a zvolenými osobami, přičemž by bylo možné využít poměrně dobře dochované soběslavské matriky. Při studiu pramenů týkajících se cechů by mohl být zkoumán vztah mezi městskou radou a cechmistry.

Možné je i hlubší zkoumání renovací v Soběslavi v celé polovině 18. století. V této diplomové práci jsou podrobně popsány pouze dvě renovace, které byly vybrány na základě celistvého dochování. Díky pramenům, které fondy Archiv města Soběslav a Velkostatek Třeboň nabízí, lze podrobněji zkoumat i renovace v předchozích letech. Z jedinečně dochovaných volebních vot by tak bylo možné sledovat, zda hlasující během několika let hlasoval pro stále stejné osoby. Předmětem zkoumání by mohly být tak volební preference a jejich změny. Studium těchto souvislostí by už zřejmě přesáhlo zadání této diplomové práce.

Seznam pramenů a literatury

Prameny nevydané

SOkA Tábor, Am Soběslav, inv. č. 1056, sign. III E 1, kart. 41 (Obnovování konšelského úřadu (renovace), obecních starších a rychtáře, instrukce dobrého řádu, osobní záležitosti představitelů městské správy, odměny a deputáty primátora, purkmistrů a rychtáře, 1536-1731)

SOkA Tábor, Am Soběslav, inv. č. 1056, sign. III E 1, kart. 42 (Obnovování konšelského úřadu (renovace), obecních starších a rychtáře, instrukce dobrého řádu, osobní záležitosti představitelů městské správy, ustavení regulovaného magistrátu, odměny a deputáty primátora, purkmistrů a rychtáře, 1732- 1786)

SOA Třeboň, Velkostatek Třeboň, sign. IA 5AS 34 (Regulace magistrátu, volby konšelů a obecních starších, městský rychtář, syndik a obecní služebníci v Soběslavi, 1700-1731)

SOA Třeboň, Velkostatek Třeboň, sign. IA 5AS 35 (Regulace magistrátu, volby konšelů a obecních starších, městský rychtář, syndik a obecní služebníci v Soběslavi, 1732-1748)

SOA Třeboň, Sběrka matrik Jihočeského kraje, 1587–1949 (1952), inv. č. 5030

Prameny vydané

JIREČEK, Hermenegild (ed.), M. Brikcího z Licka Práva městská dle textu z r. 1536, Praha 1880.

JIREČEK, Hermenegild (ed.), Obnovené Právo a Zřízení zemské dědičného království Českého 1627 = Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen 1627, Praha 1888.

JIREČEK, Josef (ed.), Práva městská Království českého a Markrabství moravského spolu s krátkou jejich sumou od Pavla Krystyána z Koldína, Praha 1876.

MALÝ, Karel a kolektiv (edd.), Práva městská Království českého. Edice s komentářem, Praha 2013.

Literatura

- BARBOROVÁ, Eva, Správa na panstvích Petra Voka z Rožmberka 1565-1592 (1611), Archivum Trebonense 1971, s. 1-13;
- BIŠKOVÁ, Petra, Malostranské radní elity na přelomu 16. a 17. století, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Pražské městské elity středověku a raného novověku. Jejich proměny, zázemí a kulturní profil, Praha 2004 (= Documenta Pragensia 22), s. 107-116.
- BŮŽEK, Václav, Josef GRULICH a Zdeněk BEZECNÝ, Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty, Praha 2010.
- ČESÁKOVÁ, Markéta, Rychtářské manuály města Náchoda. Prameny k dějinám náchodské městské správy 1. poloviny 17. století, Praha 2013.
- DĚDKOVÁ, Lidmila, Ochraná a municipální města v Čechách (Studie o vývoji a postavení poddanských měst a jejich správy po Bílé hoře), SAP 28, 1978, s. 292-355.
- DOUŠA, Jaroslav, Městské rady v Plzni a na Starém Městě pražském v letech 1550-1650. Sociální složení rad v letech 1560– 1590, SAP 32, 1982, s. 321-418.
- ĎURČANSKÝ, Marek, Česká města a jejich správa za třicetileté války, Praha 2013.
- ĎURČANSKÝ, Marek, Obnovování městských rad v českých královských městech v letech 1624-1636, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Osm set let, s. 93-101.
- FLODR, Miroslav, Brněnské městské právo. Zakladatelské období (-1359), Brno 2001.
- FLODR, Miroslav, Příručka práva městského, Brno 2010.
- HAAS, Antonín, Právní oblasti českých měst, Časopis společnosti přátel starožitností 60, 1952, s. 15-26.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, Praha 2007.
- HOFFMANN, František, K oblastem českých práv městských, Studie o rukopisech 14, 1975, s. 27-65.
- HOFFMANN, František, Správa a městské knihy litomyšlské od 14. do 16. století, Sborník archivních prací (dále jen SAP) 57, 2007, s. 451-573.
- HOFFMANN, František, Jihlavské právo, Havlíčkův Brod 1959.
- HOFFMANN, František, Středověké město v Čechách a na Moravě, Praha 2009. s. 393-463.

- HRDLIČKA, Josef, Symbol of consent: The rituals of the election and renovation of the city council in early modern czech cities, 1550-1700, in: Urban elections and decision-making in early modern Europe 1500- 1800, 2009.
- HRDLIČKA, Josef, Otázky bez odpovědí aneb konsensuální ticho při obnovách městských rad v raně novověkých Čechách, in: Člověk a sociální skupina ve společnosti raného novověku. České Budějovice 2007 (= Opera historica 12).
- HRDLIČKA, Josef, Měšťan, in: BŮŽEK, V., KRÁL, P. (edd.), Člověk českého raného novověku, Praha 2007, s. 126-150.
- JANÁČEK, Josef, České soukenictví v 16. století, Český časopis historický, 4, 1956, s. 553 – 590.
- JÍŠOVÁ, Kateřina, Novoměstské radní elity v 15. století, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Pražské městské elity středověku a raného novověku. Jejich proměny, zázemí a kulturní profil, Praha 2004 (= Documenta Pragensia 22), s. 23-50.
- JORDÁNKOVÁ, Hana – SULITKOVÁ Ludmila, Brněnská městská kancelář v předbělohorském období, Sborník archivních prací 45, 1995, s. 291-510.
- JORDÁNKOVÁ, Hana – SULITKOVÁ Ludmila, Kompetence brněnských radních v předbělohorské době. Porovnání se situací v dalších moravských královských městech, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Osm set let pražské samosprávy, Praha 2002 (= Documenta Pragensia 21), s. 39-54.
- KRATOCHVÍL, Karel, Pelhřimovský primas Matěj Mauricius Klokotský a radní vrstva. K roli příbuzenských vztahů v samosprávě královských měst v 17. století, in: Václav BŮŽEK – Jaroslav DIBELKA (edd.), Člověk a sociální skupina ve společnosti raného novověku, České Budějovice 2007 (= Opera historica 12), s. 221-254.
- KUBÁK, Jaroslav, Městská rada Českých Budějovic během XVI. a počátkem XVII. století, JSH 27, 1958, s. 81-89, 109-121.
- KEJŘ, Jiří, Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha 1998.
- KOKOJANOVÁ, Michaela (ed.), Měšťané, šlechta a duchovenstvo v rezidenčních městech raného novověku (16. -18. století), Prostějov 1997.
- LINTNER, Jan, Archiv města Soběslavi 1371-1945 (1950), I. a II. díl, České Budějovice 1965.
- LINTNER, Jan, Pětsetpadesát let města Soběslavě, Soběslav 1941.
- LINTNER, Petr, Pohledy Soběslavské, I. díl, in: CHVOJKA, O. (ed.), Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Sv. 22, 2009.

- MACEK, Josef, Jagellonský věk v českých zemích 1471-1526, 3-4 díl, Praha 2002.
- MÁCOVÁ, Libuše, Městská správa v Táboře na počátku 17. století, in: Tábor: sborník k 550. výročí vzniku města, Tábor 1970, s. 50 – 74.
- MALÝ, Karel, Dějiny českého a československého práva do roku 1945, 3. vyd., Praha 2005.
- MENDELOVÁ, Jaroslava, Rady Nového a Starého města pražského v letech 1547-1602, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Pražské městské elity, s. 97-106.
- MENDELOVÁ, Jaroslava, Staroměstské a novoměstské rady v první polovině 17. století, in: O. FEJTOVÁ – V. LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Osm set let, s. 81-91.
- MILLER, Jaroslav, Uzavřená společnost a její nepřítel: město středovýchodní Evropy (1500-1700), Praha 2006.
- NODL, Martin, Elity v českých a moravských pozdně středověkých městech jako badatelský a interpretační problém, in: Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA – Jiří PEŠEK (edd.), Pražské městské elity středověku a raného novověku. Jejich proměny, zázemí a kulturní profil, Praha 2004 (= Documenta Pragensia 22), s. 23-50.
- NOVOTNÁ, Lenka, Městská správa v Soběslavi v letech 1587-1604 a 1662-1712, České Budějovice 2010 (= Bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).
- Ottův slovník naučný, ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, Praha 2000.
- PÁNEK, Jaroslav (red.), Česká města v 16.-18. století. Sborník příspěvků z konference v Pardubicích 14. a 16. listopadu 1990, Praha 1991.
- PÁNEK, Jaroslav, Poslední Rožmberkové: velmoži české renesance, Praha 1989.
- PEŘINOVÁ, Helena, Od patriciátu k elitě. Definice horní měšťanské vrstvy raného novověku v posledních padesáti letech, ČČH 104, 2006, 111-122.
- POLESNÝ, Karel, Manuál pelhřimovské městské rady z let 1680-1685: obraz raně barokního Pelhřimova. Pelhřimov 2005.
- PROCHÁZKOVÁ, Eva, Městská správa v Benešově v první polovině 18. století, Středočeský sborník historický 13, 1978, s. 197-208.
- ROUBÍK, František, Královští rychtáři v pražských i jiných českých městech v letech 1547 až 1783, in: Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy, Praha 1930.
- ŘEPOVÁ, Eliška, Představitelé městské správy v městě Prachaticích v 17. století, České Budějovice 2014 (= Diplomová práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

- SMOLOVÁ, Věra, Rada Starého Města pražského v letech 1650-1715, in: Pražský sborník historický 24, Praha 1991, s. 5-37.
- STERNECK, Tomáš, Rožmberkové. Rod českých velmožů a jeho cesta dějinami, Folia Historica Bohemica 27, 2012, s. 189-193.
- STERNECK, Tomáš, Obnovování českobudějovické městské rady za třicetileté války, JSH 74, 2005, s. 104-150.
- STERNECK, T. – PÁNEK, J., Rod českých velmožů a jeho cesta dějinami, České Budějovice 2011.
- ŠTĚPÁN, Jaromír, Ke krystalizačnímu procesu městského práva českého, in Karel SCHELLE – Karel MALÝ (edd.), Městské právo v 16. - 18. století v Evropě. Sborník příspěvků z mezinárodní konference uspořádané právnickou fakultou UK ve dnech 25. - 27. září v Praze, Praha 1982, s. 273.
- TECL, Rudolf, Nejstarší inventář soběslavského městského archivu z roku 1626, Tábor 1997 – 1998, s. 71 – 103.
- VÁLKA, Josef, Homo festivans, in: BŮŽEK, V., KRÁL P. (edd.), Slavnosti a zábavy na dvorech a v rezidenčních městech raného novověku, České Budějovice 2000 (= Opera historica 8), s. 5-19.
- VYBÍRAL, Zdeněk, Mocenské elity v táborské obci doby předbělohorské, Tábořský archiv 9, 1999, s. 151-184.
- VOREL, Petr, Rezidenční vrchnostenská města v Čechách a na Moravě v 15. - 17. století, Pardubice 2001.
- WINTER, Zikmund, Kulturní obraz českých měst: Život veřejný v 15. a 16. věku, díl 2, Život veřejný mezi r. 1420 - 1620, Praha 1892.
- WIMMEROVÁ, Sylva, Postavení a správa města Českého Krumlova na počátku 17. století, in: Martin GAŽI (ed.), Český Krumlov. Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví, České Budějovice 2010 (= Collectiones 3), s. 713-740.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Ukázka individuálního volebního vota (s. 29)
- Příloha č. 2: Ukázka zaznamenávání hlasů v kolektivních votech (s. 37)
- Příloha č. 3: Grafické rozlišení volených osob v kolektivních votech z roku 1748 (s. 38)
- Příloha č. 4: Jednodušší grafické řešení rozdělení volených pozic v kolektivních votech z roku 1719 (s. 38)
- Příloha č. 5: Ukázka zaznamenávání hlasů po trojicích a čtveřicích v kolektivním votu (s. 39)
- Příloha č. 6: Ukázka dochované designace osob (s. 42)
- Příloha č. 7: Ukázka dochované specifikace měšťanů (s. 47)
- Příloha č. 8: Záznam dosavadní funkce v městské správě ve specifikaci (s. 48)
- Příloha č. 9: Graf znázorňující řemesla a živnosti hlasujících v roce 1745 (s. 53)
- Příloha č. 10: Tabulka s počtem obdržených hlasů ve volbách v roce 1745 (s. 55)
- Příloha č. 11: Tabulka zachycující cechovní preference v roce 1745 (s. 58)
- Příloha č. 12: Tabulka se zvolenými a jmenovanými osobami v roce 1745 (s. 64)
- Příloha č. 13: Tabulka se skutečně jmenovanými osobami v roce 1745 (s. 70)
- Příloha č. 14: Graf znázorňující řemesla a živnosti hlasujících v roce 1748 (s. 74)
- Příloha č. 15: Tabulka evidující počet hlasů ve volbách v roce 1748 (s. 76)
- Příloha č. 16: Tabulka s cechovní preferencí v roce 1748 (s. 79)
- Příloha č. 17: Tabulka se zvolenými a jmenovanými osobami v roce 1748 (s. 83)
- Příloha č. 18: Tabulka se skutečně jmenovanými osobami v roce 1748 (s. 88)